

LETNI PROGRAM DELA naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2014

pripravili: Igor Brajnik, Bojana Lipej, Borut
Mozetič, Tadeja Oven, Bia Rakar, Nataša
Šalaja

Ljubljana, november 2013

KAZALO

I. PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA	4
II. UVOD	5
III. PREDVIDENI CILJI IN UKREPI V LETU 2014	12
SLADKOVODNO MOČVIRJE NA BERTOŠKI BONIFIKI	12
CILJ 1: DO KONCA MARCA 2007 USTVARITI IN KASNEJE UPRAVLJATI 12 HA ODPRTIH SLADKOVODNIH POVRŠIN IN TRSTIČJA NA BERTOŠKI BONIFIKI, PRIMERNIH ZA GNEZDENJE ČAPLJICE IN DRUGIH VRST PTIC S PODOBNIMI EKOLOŠKIMI ZAHTEVAMI, KOT TUDI ZA VODNE PTICE NA SELITVI IN PREZIMOVANJU	12
CILJ 2: DO KONCA MARCA 2007 OBLIKOVATI IN KASNEJE UPRAVLJATI 13 HA VLAŽNIH IN MOČVIRNIH TRAVNIKOV, PRIMERNIH ZA GNEZDENJE POLOJNIKA, KOT SELITVENA POSTAJA TER KOT PREZIMOVALIŠČE ZA NACIONALNO POMEMBNE POPULACIJE VODNIH PTIC, KOT STA ŽVIŽGAVKA IN RACA ŽLIČARICA	19
LAGUNA	26
CILJ 3: OBNOVITI POLNARAVNE FUNKCIJE IN POGOJE V BRAKIČNI LAGUNI Z ODSTRANITVIJO 200.000 M ³ SEDIMENTA IZ LAGUNE, OBLIKOVATI OSREDNJO POGLOBITEV IN SEKUNDARNE KANALE V LETU 2007, KI BODO OMOGOČALI PLIMOVANJE IN PRETOK VODE PO CELEM VODNEM TELESU Z NAMENOM VZPOSTAVITVE PONOVNE POVEZAVE Z MORSKIM EKOSISTEMOM TER POVEČANJA NACIONALNO POMEMBNIH POPULACIJ PREZIMUJOČIH PTIC, KOT SO LISKA, RACE IN DRUGE VRSTE, KI SE PREHRANJUJEJO S POTAPLJANJEM	26
CILJ 4: OBNOVITI, OBLIKOVATI IN POVEČATI HABITATE OB ROBU LAGUNE, IN SICER 25 HA SLANIH MULJASTIH TAL ZA RAZRAST HALOFITNE VEGETACIJE, 1,5 HA MORSKIH MOČVIRIJ Z OBMORSKIM LOČKOM IN 1 HA GNEZDITVENIH OTOČKOV BREZ VEGETACIJE DO KONCA APRILA 2007	27
CILJ 5: UPRAVLJATI ROBNE HABITATE Z NAMENOM POVEČANJA GNEZDEČE POPULACIJE BELOČELEGA DEŽEVNIKA (5-10 PAROV) IN ZAGOTOVITI USTREZNE POGOJE ZA GNEZDITEV MALE ČIGRE	28
JEZERCE	32
CILJ 6: UPRAVLJATI IN VZDRŽEVATI JEZERCE IN OBROBNO TRSTIČJE ZA GNEZDENJE 1-3 PAROV ČAPLJICE, 8-10 PAROV RAKARJEV, 6-10 PAROV SVILNIC TER DRUGIH MOČVIRSKIH PTIC	32
KAKOVOST IN KOLIČINA VODE	35
CILJ 7: IZBOLJŠATI IN VZDRŽEVATI POTREBNO KAKOVOST IN KOLIČINO VODE ZA VZPOSTAVITEV IN OHRANJANJE UGODNIH EKOLOŠKIH POGOJEV IN STATUSA HABITATOV NA OBMOČJU CELOTNEGA REZERVATA	35
OBISKOVALCI	39
CILJ 8: RAZVITI IN VZDRŽEVATI POZITIVNO PODOBO REZERVATA PRI GLAVNIH CILJNIH SKUPINAH (OBISKOVALCI, LOKALNO PREBIVALSTVO) IN PRI JAVNIH SLUŽBAH	39
CILJ 9: DO KONCA LETA 2009 ZGRADITI NAČRTOVANO PARKOVNO INFRASTRUKTURO (INFORMACIJSKI CENTER, CENTRALNA OPAZOVALNICA, OPAZOVALNI STOLP, UČNE POTI Z OPREMO, ITD.), KI BO LJUDEM OMOGOČALA KAKOVOSTNO DOŽIVLJANJE NARAVE IN JIM POSREDOVALA KLJUČNA SPOROČILA	44
CILJ 10: V LETU 2007 PRIPRAVITI VSEBINSKE PROGRAME ZA OBISKOVALCE REZERVATA IN JIH PO PRIPRAVI STALNO IZVAJATI	51
CILJ 11: VZPODBUJATI RAZISKAVE ŠTUDENTOV, DIJAKOV, DRUGIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPIN IN RAZISKOVALNIH USTANOV V REZERVATU	53
TRŽENJE	54
CILJ 12: USTVARIJATI PRIHODEK IZ VIROV, SKLADNIH Z GLAVNIMI NARAVOVARSTVENIMI CILJI REZERVATA	54
OSTALO	56
CILJ 13: IZVAJATI NARAVOVARSTVENI NADZOR ZA ZAGOTAVLJANJE VARSTVENEGA REŽIMA IN OSTALE UPRAVLJAVSKE NALOGE V SKLADU Z ZAKONOM O NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK, UREDBO O KONCESIJI ZA UPRAVLJANJE NRŠZ, KONCESIJSKO POGODBO IN ZON	56
IV. PREGLED PRIORITET IN KAZALNIKOV USPEŠNOSTI PRI IZVEDBI PROGRAMA V LETU 2014	61
V. PREGLED FINANČNEGA OKVIRA	69
VI. KADROVSKI NAČRT	72

Pojasnilo k opredelitvi ciljev: Cilji izhajajo iz Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Načrt upravljanja), zato se glasijo na celotno obdobje izvajanja Načrta upravljanja, ki je podaljšano zaradi daljših postopkov sprejema nove Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013), ki sprejem novega načrta upravljanja predvideva v roku enega leta po sprejemu uredbe. Upravljalvske strategije in ukrepi, ki so predmet tega programa, se bodo izvajali samo v letu 2014, vendar v širšem okviru doseganja srednjeročnih operativnih ciljev.

I. PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA

OSEBNA IZKAZNICA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

RAZGLASITVE:

naravni rezervat

(Uredba o naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 75/2013, s katero se nadaljuje zavarovanje naravnega rezervata, prvotno razglašena z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 20/1998)

ekološko pomembno območje – EPO

(Uredba o ekološko pomembnih območjih; Uradni list RS, št. 48/2004 *et al*)

posebno varstveno območje – območje Natura 2000

(Uredba o posebnih varstvenih območjih; Uradni list RS, št. 49/2004 *et al*)

naravna vrednota

(geomorfološka, hidrološka, botanična, zoološka in ekosistemska; Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot; Uradni list RS, št. 111/2004 *et al*)

POVRŠINA NARAVNEGA REZERVATA:

122,7 hektarjev

UPRAVLJAVEC

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Začasni informacijski center NR Škocjanski zatok

Staničev trg 16, 6000 Koper

Tel.: 05/ 62 60 370

Fax.: 05/ 62 60 369

Gsm: 051/ 680 442

E-pošta: skocjanski@skocjanski-zatok.org

Spletna stran: www.skocjanski-zatok.org, www.ptice.si

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave ter varstva okolja. Je tudi slovenska krovna ornitološka organizacija, ki širom Slovenije združuje preko 1.000 članov. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Poslanstvo društva je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem.

Kot koncesionar za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok, DOPPS predlaga letni program dela naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2014 na podlagi določil:

- uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013), s katero se nadaljuje varstvo Škocjanskega zatoka, prvotno zavarovanega z zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 20/1998) in ki med drugim tudi določa, da se spodaj navedeni odlok o programu varstva in razvoja upošteva kot načrt upravljanja do uveljavitve načrta upravljanja na podlagi te uredbe, za kar je opredeljen rok enega leta po njenem sprejemu,
- odloka o programu varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Uradni list RS, št. 83/2007),
- uredbe o koncesiji za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99),
- odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok, in
- koncesijske pogodbe, podpisane med Vlado RS in DOPPS št. 252100-50-85/00 in Aneksa št. 1 k tej pogodbi.

II. UVOD

Cilji in ukrepi v poglavju III. Predvideni cilji in ukrepi v letu 2014 so navedeni v enakem vrstnem redu, kot v Načrtu upravljanja NR Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011, kar zagotavlja preglednost in primerljivost programov med leti in rezultatov celotnega obdobja izvajanja načrta upravljanja, katerega veljavnost se zaradi dolgotrajnih postopkov pri sprejemanju nadrejenega pravnega akta – uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok – podaljšuje v leto 2014. Temu vrstnemu redu sledi tudi opredelitev prioritet in kazalnikov uspešnosti v poglavju IV, kot tudi finančni okvir za izvedbo programa v poglavju V, v zadnjem poglavju programa pa predstavljamo še kadrovski načrt.

Glede na dosedanje finančno realizacijo in načrte do konca leta bo finančni načrt za 2013 v celoti realiziran in vsa sredstva namensko uporabljena za financiranje upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok.

POVZETEK DOSEGANJA CILJEV VARSTVA NARAVE

Od leta 1999 dalje je DOPPS kot upravljavec Naravnega rezervata Škocjanski zatok v sodelovanju z resornim ministrstvom, strokovnim zavodom in drugimi akterji uspešno izvajal vse zakonsko predpisane obveznosti in dosegel odlične rezultate pri obnovi in upravljanju naravnega rezervata. Z obnovo oziroma habitatno in krajinsko ureditvijo območja v letih 2006-07 ter kasnejšim upravljanjem smo dosegli osnovni varstveni cilj rezervata v skladu s Programom varstva in razvoja, in sicer ponovno vzpostavitev in ohranjanje naravnih vrednot v rezervatu in na ta način zagotovili ustrezne življenjske prostore za ohranjanje ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, ohranjanje in večanje biotske pestrosti in delovanje območja kot biotopa. Poleg osnovnega cilja smo v mejah možnosti dosegali tudi razvojni cilj rezervata, to je urediti za javnost odprt rezervat, ki v skladu z varstvenimi cilji omogoča izobraževanje ter spoznavanje in doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos do nje.

V okviru obstoječega načrta upravljanja – programa varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007-2011 je izmed 13 strateških ciljev kar 8 ciljev pretežno ali v celoti varstvenih. V nadaljevanju predstavljamo doseganje teh ciljev doslej, upravljavski deli katerih so tudi predmet programov dela za leti 2013 in 2014.

Cilj1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju:

Površine so bile ustvarjene v zastavljenem obdobju v okviru projekta LIFE00NAT/SLO/7226, upravljamo pa jih odtlej za potrebe ciljnih vrst ptic na tri načine: z upravljanjem vodnih nivojem in nadzorom kakovosti vode, z redno kontrolirano pašo ter mulčanjem teh površin enkrat letno po gnezditvi.

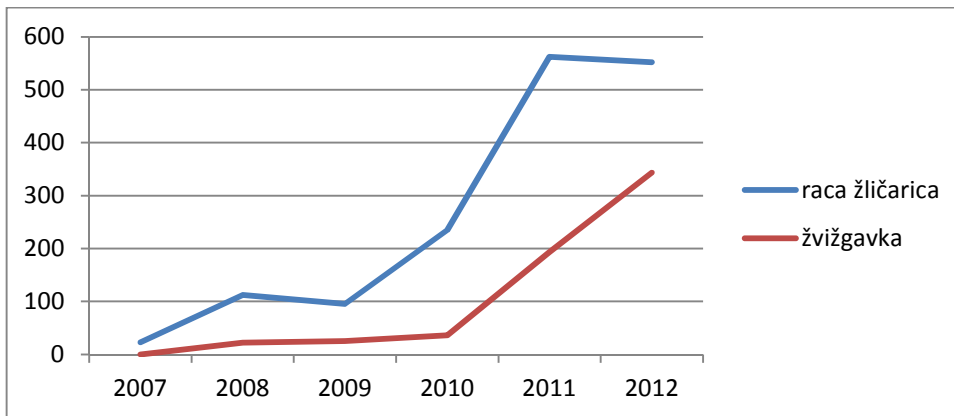
Preglednica 1: Povečanje števila gnezdečih parov po obnovi NR kot kazalnik uspešnosti ukrepov

Vrste	2002 – 2006 (pred obnovo)	2007 – 2013 (po obnovi)
čapljica	1-3 parov	10-15 parov
mali ponirek	5-10 parov	20-30 parov
zelenonoga tukalica	5-7 parov	10-20 parov
liska	3-5 parov	15-25 parov
rakar	5-10 parov	30-35 parov
srpična trstnica	10-15 parov	25-30 parov

Cilj 2: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žličarica:

Površine so bile pravočasno ustvarjene, vendar bo njihova preobrazba v vlažne in močvirne travnike po oceni trajala med 15-20 let, saj gre za preobrazbo nekdanjih kmetijskih zemljišč. Rezultati habitatnega kartiranja doslej kažejo, da sta se delež in površina ruderalnih vrst bistveno zmanjšala na račun močvirnih vrst, ki so vztrajno prodirale na ta zemljišča. Površine so že primerne za obe ciljni vrsti rac, ki so se začele na tem delu bonifikacije pojavljati v letih 2007-08.

Graf 1: Porast prezimujočih populacij obeh ciljnih vrst v obdobju 2007-2012

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem:

Iz lagune je bilo v letih 2006-07 po ocenah na deponijo odstranjenega 185.000 m³ sedimenta, dodatnih 40.000 m³ pa je bilo uporabljenega za oblikovanje habitatov v okviru cilja 4. Vodnogospodarske ureditve v laguni omogočajo plimovanje in pretok morske vode po celem vodnem telesu, odstranjena so bila stara okoljska bremena ter zmanjšana evtrofikacija lagune in nevarnost botulizma kot njihova posledica. Laguna Škocjanskega zatoka je spet vitalno vodno telo z delujočimi naravnimi procesi, kar potrjujejo tudi redno pojavljajoče se vrste ptic, ki se prehranjujejo s potapljanjem, kot so mali, črnogrlji in čopasti ponirki, kormorani ter race potapljavke. Zelo številčne so tudi liske, porast števila katerih je prikazan v spodnji tabeli.

Preglednica 2: Kumulativni porast števila lisk v obdobju od 2001-2012

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liska-št.	1490	2103	3892	2863	2834	2527	2356	2420	2757	6147	10598	12165

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007:

Območje polsane lagune je bilo obnovljeno kot pester preplet petih obstoječih in nastajajočih habitatnih tipov Natura 2000: muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki (Natura 2000 koda 1140), Salicornia in druge enoletnice na mulju in pesku (Natura 2000 koda 1310), sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* z obmorskim ločkom (Natura 2000 koda 1410), sredozemska slanoljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (Natura 2000 koda 1420) in obalne lagune (Natura 2000 koda 1150*). Hkrati pričakujemo, da se bo na izlivnem delu Are sčasoma oblikoval habitatni tip estuarij (Natura 2000 koda 1130). Projektna dokumentacija je bila pripravljena v skladu s ciljnimi površinami, te pa so po podatkih habitatnega kartiranja v letu 2012 nekoliko nižje od prvotnih načrtov, kar je predvsem posledica tehnologije del, kot tudi naravnih dejavnikov in sukcesije v laguni po obnovi. Površina

gnezditvenih otočkov ustreza načrtom. Ker je povečanje določenega habitatnega tipa možno zgolj na račun zmanjšanja drugih, se bomo v okviru priprave novega načrta upravljanja skupaj s strokovnjaki odločili, če bomo v prihodnjih letih izvajali ukrepe za povečanje katerega od lagunskih habitatnih tipov.

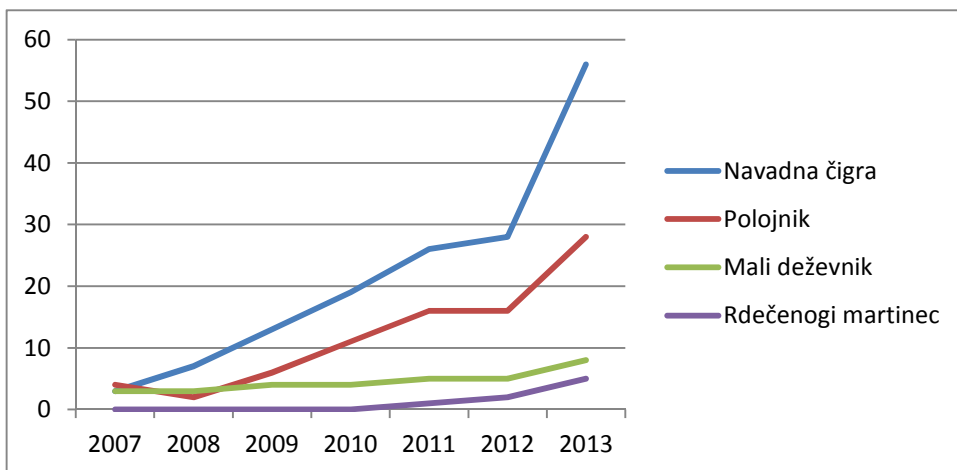
Preglednica 3: Površina lagunskih habitatov v letu 2012

NATURA 2000 koda	površina (m2)
1140	14.829
1150*	522.083
1310	92.943
1410	282
1420	61.165
obrobje lagune	201.562
SKUPAJ – Natura 2000 HT in obrobje	892.864
SKUPAJ – Natura 2000 HT	691.302

Cilj 5: Upravljaliti robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre:

Na podlagi izvedbe ukrepov za doseg ciljev 3 in 4 smo v obdobju 2008-13 robne habitate upravljali skladno z načrtom upravljanja. Kot rezultat izvedenih ukrepov je v letu 2013 je v brakičnem delu naravnega rezervata gneznilo doslej največje število varstveno pomembnih vrst, in sicer vsaj 56 parov navadnih čiger (*Sterna hirundo*), vsaj 28 parov polojnikov (*Himantopus himantopus*), 8 parov malih deževnikov (*Charadrius dubius*) in 5 parov rdečenogih martincev (*Tringa totanus*), kar predstavlja bistveno povečanje v primerjavi s predhodnimi leti (glej grafikon spodaj). Gnezdeči pari navadnih čiger in polojnikov so se iz osrednje kolonije pričeli širiti tudi na bližnje gnezditvene otočke. Beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*) v zadnjih letih na območju lagune ni gnezdil, razlog za to pa še ni znan.

Graf 2: Porast gnezdečih parov novih gnezdil v laguni v obdobju 2007-2013

Cilj 6: Upravljaliti in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic:

Na območju Jezerca v skladu s Programom varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (Načrt upravljanja) ne izvajamo ukrepov, kot so upravljanje vegetacije in spreminjanje vodostajev. Populacija gnezdečih parov ciljnih vrst po letu 2007 ostaja stabilna. V obrežnem trstičju Jezerca gnezdi 3 pari čapljic, 10 do 15 parov rakarjev in srpičnih trstnic ter 5 do 10 parov svilnic (vključno s širšim območjem Jezerca). Poleg omenjenih ciljnih vrst na ožjem območju Jezerca gnezdi še 5 do 10 parov malih ponirkov, lisk ter zelenonogih tukalic, 1 do 2 para mokožev ter do 5 parov mlakaric ter 1 par laboda grbca. Verjetna gnezdilka ožjega območja Jezerca je tudi sivka, ki se na območju zadržuje skozi celotno gnezditveno obdobje, vendar njene gnezditve še nismo uspeli potrditi.

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata:

Primerna količina in kakovost vode je ključnega pomena za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in varstvenega statusa habitatov v naravnem rezervatu. Zagotavljanje primerne količine vode je bilo prav tako predmet projekta obnove oziroma vodnogospodarske ureditve območja, v okviru katere je bil očiščen tudi del Are vzdolž Bertoške bonifike ter nameščen prag na izlivu v laguno, vgrajene avtomatske zapornice na morskem kanalu in vsa ostala vodnogospodarska infrastruktura, ki upravljavcu omogoča zagotavljanje ustreznega nivoja vode v posameznih hidroloških enotah naravnega rezervata glede na zahteve varovanih vrst in dokaj hitro odzivnost v primeru nepričakovanih dogodkov. Izdelan je tudi projekt za dodatno zapornico na jarku 9, ki bi omogočala ločeno upravljanje nivojev vode v območju z globoko vodo in trikotniku na bonifiki, vendar zaradi javno-finančne krize do izvedbe, ki bi še dodatno prispevala k lažjemu upravljanju in hitrejši odzivnosti, še ni prišlo. Kakovost vode (enostavne parametre) redno spremljamo v vseh delih naravnega rezervata, bolj poglobljeno študijo pa je v letu 2011 izvedel Zavod za zdravstveno varstvo Koper za območje Jezerca. Meritve na laguni so bile ocenjene po Uredbi o kakovosti vode za življenje in rast morskih školjk in morskih polžev (Ur. list RS št. 52/2007), meritve na sladkovodnem delu rezervata pa po Uredbi o kakovosti površinskih voda za življenje sladkovodnih vrst rib (Ur. list RS št. 46/2002). Redne mesečne meritve osnovnih fizikalnih in kemijskih parametrov na območju Škocjanskega zatoka v zadnjih letih kažejo določena nihanja pri posameznih parametrih, vendar so vsa nihanja v okviru priporočenih ali mejnih vrednosti. Primerjava podatkov iz preteklih let kaže, da je stanje kvalitete voda v poslani laguni in na sladkovodnem delu rezervata dobro.

Cilj 13: Izvajati varstveni režim in ostale upravljalne naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in Zakonom o ohranjanju narave:

V okviru cilja 13 predstavljajo neposredno podporo varstvenim ciljem vsi ukrepi, usmerjeni v zagotavljanje spoštovanja varstvenega režima, ki jih izvajamo v okviru nadzorne službe. Za nadzor v naravnem rezervatu skrbijo trije naravovarstveni nadzorniki in ena oseba na mestu prostovoljnega nadzornika, ki je še brez pooblastila. Do konca 2013 oziroma najkasneje v začetku 2014 bo vsaj eden od naravovarstvenih nadzornikov opravil tudi izobraževanje in izpit po ZP-1.

UPRAVLJAVSKE PRIORITETE V LETU 2014 Z OBRAZLOŽITVAMI

V letu 2014 smo si pri izvajanju javne službe upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok in uresničevanju drugih zakonsko določenih nalog in nalog, ki izhajajo iz koncesijske pogodbe, zastavili naslednje glavne prioritete na ravni ciljev iz Odloka o programu varstva in razvoja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011, ki smo jih opredelili kot prioritete I in II. Aktivnosti v okviru prioritete I so neodložljive in pomenijo neposredno škodo pri doseganju varstvenih in razvojnih ciljev naravnega rezervata. Aktivnosti v okviru prioritete II so prav tako izjemnega pomena pri izvajanju programa, vendar se v primeru nezadostnih sredstev tiste, ki niso del projektov, lahko izvaja v letu 2015. Takšno opredelitev prioritete smo pripravili po navodilih ministrstva iz leta 2012, medtem ko prioritete na ravni ukrepov ostajajo na podlagi veljavnega načrta upravljanja določene na ukrep natančno (glej poglavje IV).

PRIORITETA I

1. upravljanje habitatov, obnovljenih in vzpostavljenih v okviru obnove rezervata v letih 2006-07:

Uresničevanje ukrepov v okviru **ciljev 1-6** v smeri zagotavljanja ugodnega varstvenega statusa Natura 2000 vrst in habitatov ter ugodnega stanja naravne vrednote Škocjanski zatok (v povezavi z naslednjo točko).

OBRAZLOŽITEV:

V okviru doseganja ciljev 1-6 je bila v letih 2006-07 izvedena investicija v obnovo (sanacijo in renaturacijo) naravnega rezervata Škocjanski zatok po industrijski degradaciji v 1980. letih. Dela v skupni vrednosti 3,1 milijonov evrov so bila financirana iz proračuna RS ter s prispevkom EU finančnega instrumenta za okolje – LIFE.

Obnova je bila zelo uspešna, kar kažejo doseženi biotski in abiotski kazalniki (glej poročila o izvedbi programov dela NRŠZ za obdobje 2008-2012). Osnovni namen upravljaljskih ukrepov je vzdrževati dosežene ugodne naravovarstvene parametre, k čemur nas zavezuje tako domača kot tudi EU zakonodaja.

V sladkovodnem delu gre predvsem za kombinacijo košnje in paše (v večji meri z uporabo lastne mehanizacije in črede) ter upravljanje in vzdrževanje vgrajene vodno-gospodarske infrastrukture. V letu 2014 načrtujemo tudi najem strojnih storitev, saj je pri občasnem čiščenju jarkov, ki je glede na stanje vegetacije nujno, le-to potrebno za izvedbo del in odstranjevanje vegetacije, v načrtu pa je tudi sanacijo dveh zapornic z izvedbo betonskega praga. Leta 2013 smo povečali čredo kamarških konj, in sicer smo junija iz Francije uvozili dveletnega žrebca Barria in enoletno žrebičko Cabidoule, s tem da Barrio do izdaje vzrejnega dovoljenja, ki ga živali te pasme dobijo pri treh letih, ostaja pri rejcu v Italiji, namesto njega pa smo v naravni rezervat s Cabidoule pripeljali še 18-letno kobilo Falisco. Kamarški konji so namreč najboljša pomoč pri sonaravnem upravljanju vegetacije sladkovodnih mokrišč. Zaradi napada na kobili Rižano in Cabidoule v začetku julija 2013 smo v drugi polovici leta 2013 izvedli tudičasne ukrepe v okviru finančnih in prostorskih možnosti, povezane z varnostjo pašnih živali, in sicer predvsem prilagodili načrt paše varnosti živali, kar je vključevalo tudi vzpostavitev začasne pašne infrastrukture na bolj vidni lokaciji v bližini prvega opazovališča.

Zaradi nemotenega upravljanja habitatov v času gradnje objektov v naravnem rezervatu je v letu 2014 v okviru gradnja najprej nujna izgradnja in prevzem v uporabo hleva z obro. Ob izvedbi del, pri katerih bo potrebno odstraniti ali premakniti obstoječe fizične bariere okoli območja Bertoške bonifike (pašne ograje, zastiralni nasipi, začasne lese...), bo moral izvajalec poskrbeti za nadomestno fizično zavarovanje območja, priporočljivo pa je tudi, da se dela za izgradnjo trajnih fizičnih barrier končajo v čim krajšem času. Po zaključku vsake faze tovrstnih del bo moral izvajalec ponovno vzpostaviti funkcionalno pašno infrastrukturo, ki bo preprečevala prehod pašnih živali z območja, namenjenega paši.

Ob sodelovanju botanika bomo nadaljevali tudi z zasaditvami avtohtonih grmovnic in dreves kot tudi določenih vrst mokrotnih travnikov, s čimer pospešujemo naravno oblikovanje teh visoko kakovostnih naravnih okolij. S temi ukrepi bistveno prispevamo tako k preprečevanju motenja živali v rezervatu, kot tudi preprečevanju širjenja invazivnih tujerodnih vrst. V brakičnem delu je nekaj sredstev v minimalnem obsegu namenjenih za vzdrževanje zaporničnega sistema.

2. raziskave in stalni monitoring v rezervatu:

Se izvajajo kot kazalniki za spremljanje uspešnosti obnove in upravljanja rezervata pod prvo točko in prispevajo k doseganju **ciljev 1-7**. Tudi v letu 2014 se bo velika glavnina teh dejavnosti izvajala in financirala v okviru projekta Adriawet 2000, z izjemo kartiranja habitatnih tipov.

OBRAZLOŽITEV:

V okviru ciljev 1-7 so opredeljeni kazalniki in tudi ukrepi za preverjanje uspešnosti renaturacijskih in upravljaljskih ukrepov, opisanih pod prejšnjo točko, ki se izvajajo v okviru skrbno načrtovanih raziskav in rednega monitoringa območja, v okviru katerega že od leta 2001 redno spremljamo stanje populacij ptic ter kakovosti vode, po obnovi pa botaniki redno kartirajo habitatne tipe, kar na habitatno obnovljenem območju sodi med pomembnejše metode spremljanja stanja.

V okviru projekta Adriawet 2000 bomo nadaljevali z izvedbo naslednjih raziskav in monitoringa po skupnem protokolu, s katerimi smo pričeli v letu 2013:

- monitoring ptic, skupaj s ciljnim raziskavami nekaterih vrst (npr. mokož, čapljica),
- raziskava dvoživk in plazilcev (herpetofavne) in
- raziskava kačjih pastirjev.

3. začetek gradnje in vzdrževanje obstoječe infrastrukture za obisk naravnega rezervata

Uresničevanje ukrepov, natančneje opredeljenih v okviru cilja 9, z zagotovitvijo čim manjšega vpliva na varovane vrste in habitate v rezervatu, pa tudi v smeri zagotavljanja dostopnosti, varnosti in izvajanja programov za obiskovalce ter s tem doseganja celotnega sklopa razvojnih ciljev naravnega rezervata.

OBRAZLOŽITEV:

V skladu z vsemi sprejeti pravnimi in programskimi dokumenti, ki opredeljujejo delovanje naravnega rezervata Škocjanski zatok, je infrastruktura za obiskovanje območja ključna za doseganje razvojnih ciljev območja. Prispeva pa tudi k doseganju varstvenih ciljev, saj so objekti umeščeni v prostor tako, da še dodatno preprečujejo motenje živega sveta, posredno pa skozi vlogo pri izvedbi izobraževalnih in ozaveščevalnih programov prispevajo k ozaveščenosti ljudi ter družbeni sprejetosti zavarovanega območja in omrežja Natura 2000. Upravljavcu omogočajo sistem dela z in nadzora nad obiskovalci ter hkrati pomenijo tudi zagotovljeno pasivno varnost, ki na odprtem območju brez infrastrukture doslej ni bila mogoča in ki se je kot izrazit problem izkazala po napadu na kobili v juliju 2013. V okviru spremembe projektne dokumentacije je bila v okvir investicije vključena tudi zamenjava podov s konstrukcijo na obstoječih opazovališčih, kjer so zaradi vlažnih pogojev podnice in nosilci že v zelo slabem stanju in jih je potrebno zamenjati zaradi zagotavljanja varnosti obiskovalcev.

Po številnih zapletih, ki so predvsem posledica sprememb zakonodaje, so bili v letu 2013 izpolnjeni glavni pogoji za začetek izvedbe (potrditev noveliranega investicijskega programa s strani MKO, oddaja vloge za ESRR sredstva na MGRT, priprava in objava javnih razpisov za izvajalca gradbenih del ter za izvajalca inženiringa in nadzorstva). Gradbeno dovoljenje je bilo podaljšano do oktobra 2014.

Na podlagi dogovora med MKO in MGRT, doseženega v oktobru 2012, bo MGRT krilo neto stroške investicije v celoti, MKO oziroma DOPPS pa zagotovita financiranje DDV.

4. priprava Programa varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (načrt upravljanja), predvidoma za obdobje 2015–2024, in njegov sprejem na Vladi RS v roku enega leta po sprejemu Uredbe o NRŠZ ter ostali ukrepi v okviru cilja 13, predvsem **nadzor v naravi**

OBRAZLOŽITEV:

DOPPS je vsebino predloga programa dela NRŠZ za leto 2014 pripravil na podlagi obstoječega načrta upravljanja za obdobje 2007-2011, sprejetega kot Odlok o programu varstva in razvoja NRŠZ za obdobje 2007-2011 (Uradni list RS, št. 83/2007). Zaradi zamud v postopku sprejema nove uredbe je prišlo v preteklih dveh letih tudi do odloga priprave novega načrta upravljanja, katerega priprava se je začela v 2013, njegovo dokončanje, usklajevanje in sprejem pa načrtujemo jeseni 2014. V preteklih letih, predvsem v 2012, smo pripravili nekaj analiz doseganja ciljev in prioritet obstoječega načrta ter analizo problemov, v delu pa je tudi vsebinsko ogroditelj načrta, ukrepi in njihovo vrednotenje.

Med najpomembnejšimi nalogami javne službe upravljanja rezervata je nedvomno tudi zagotavljanje varstvenega režima območja skozi organizirano naravovarstveno nadzorno službo na terenu, ki jo zato ravno tako uvrščamo med glavne prioritete kot tudi izvedba vzdrževalnih del za zagotavljanje integritete območja. S sprejemom nove uredbe ima Naravni rezervat Škocjanski zatok zelo moderen varstveni režim, pri pripravi katerega smo skupaj s predstavniki ministrstva in zavoda upoštevali tudi vse dosedanje izkušnje pri upravljanju zatoka in podobnih območij.

PRIORITETA II

1. Ukrepi v okviru cilja 8 so namenjeni oblikovanju in vzdrževanju pozitivne podobe naravnega rezervata v javnosti. Glavnina nalog v letu 2014 se bo izvajala v okviru projekta Adriawet 2000 v sodelovanju s projektnimi partnerji, minimalni obseg dela pa je namenjen vzdrževanju spletne strani www.skocjanski-zatok.org ter neposrednim predstavitev območja ključnim deležnikom in sodelovanju v Skupnosti naravnih parkov Slovenije.

2. Ukrepi v okviru **cilja 10** so namenjeni izobraževanju ciljnih skupin, predvsem šol in študentov, pa tudi drugih zainteresiranih obiskovalcev, ter razvoju izobraževalnih in interpretacijskih pripomočkov in razstav, ki so v letih 2013-14 nujni, saj gre v tem primeru hkrati za opremljanje zgrajene infrastrukture za obisk naravnega rezervata. Večji delež stroškov se tudi v tem primeru krije iz projekta Adriawet 2000, iz proračuna so potrebna le minimalna sredstva za pokritje minimuma zaposlenih za osnovno delo z obiskovalci v okviru javne službe (usmerjanje, informiranje in obveščanje).

3. V okviru **cilja 11** osebje rezervata usmerja delo najetih raziskovalcev ter raziskovalno-izobraževalnih ustanov (predvsem fakultet), ki opravljajo različne raziskave oziroma študije, povezane z naravnim rezervatom. Glavnina angažmaja je namenjena spremljanju ugotovitev teh raziskav in uporabi zaključkov le-teh pri upravljanju rezervata, kar je nujno, da se le-to predvsem v letih takoj po obnovi hitro in aktivno odziva na rezultate raziskav.

4. Ukrepi v okviru **cilja 12** so usmerjeni v zagotavljanje virov za financiranje naravnega rezervata in so tudi pomemben del projekta Adriawet 2000, v okviru katerega bomo skupaj z italijanskimi partnerji na podlagi analiz stanja območij in priložnosti ter uspešnih primerov do konca projekta v oktobru 2014 razvili nov model upravljanja območij. Tudi v letu 2014 pa bomo razvijali že identificirane vire lastnih prihodkov (sponzorstva, donacije, lokalni razpisi).

V letu 2014 bomo izvajali dva mednarodna projekta (Adriawet 2000 in Simarine-Natura – glej ukrep 13.3.), ki sta sploh v času javnofinančne krize izjemno pomembna pri zagotavljanju pomembnega deleža finančnih sredstev za upravljanje NR Škocjanski zatok. V veliki meri namreč prispevata tudi k financiranju izvajanja javne službe, saj le 15-20% aktivnosti obeh projektov v letu 2014 ne moremo vključevati neposredno v okvir javne službe, vsekakor pa v pomembno nadgradnjo le-te, prinašata pa kar 30% potrebnih sredstev za izvedbo programa.

Projekt Adriawet 2000 je sofinanciran 100% v okviru OP Italija-Slovenija 2007-2013, projekt Simarine-Natura pa je LIFE+ projekt, v okviru katerega iz projektnih virov zagotavljamo 85% financiranja. V priloženem finančnem načrtu je pri sofinanciranju stroškov dela v okviru cilja 7 s strani PP 214310 vključenih 735 eur sofinanciranja tega projekta.

III. PREDVIDENI CILJI IN UKREPI V LETU 2014

Sladkovodno močvirje na Bertoški bonifiki

Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju

Upravljalne strategije

1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki

Strategija je izvedena, ukrepov v 2014 ne načrtujemo.

1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja (dopolnitev)

Ukrepi

- Vgradnja vseh drugih potrebnih cevi, zapornic, sifonov in drugih vodno-gospodarskih objektov

Z namenom trajne vzpostavitve ločenega sistema upravljanja vodnega režima na površinah vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela bonifike, na površinah odprte vodne površine na severnem delu bonifike ter sladkovodnega močvirja na območju t.i. »trikotnika« imamo v načrtu izvedbo enostavnega zaporničnega sistema na jarku 9 ter sifone na končnih delih jarkov 10–16. S tem bomo lahko zagotovili hitro odzivnost na nepredvidljive okoliščine (preprečevanje preplavljanja gnezdišč, pojavov botulizma) ter znižali stroške upravljanja vodno-gospodarske infrastrukture v rezervatu in izven njega.

V oktobru 2011 je bil izdelan projekt za izvedbo (PZI) enostavnega zaporničnega sistema na jarku 9 v sladkovodnem delu naravnega rezervata. Postavitev enostavnega zaporničnega sistema na jarku 9 v letih 2012-13 zaradi znižanja sredstev za financiranje letnega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok na proračunski postavki 214310 ni bila izvedena. Izvedba celotnega ukrepa se zamakne do zagotovitve sredstev za izvedbo enostavnega zaporničnega objekta na jarku 9, zato je v letu 2014 ne načrtujemo.

V letu 2011 smo na jarku 6.1 in jarku 7, levo in desno od glavne tablaste zapornice za dovod sladke vode na območje sladkovodnega dela rezervata, postavili dve improvizirani leseni zapornici. Zapornici smo vgradili z namenom vzpostavitve ločenega dovajanja sladke vode na območji vlažnih in močvirnih travnikov pred opazovališčema 1 in 2. Ukrep se je izkazal kot uspešen, saj lahko z upravljanjem zagotavljamo različne vodostaje na obravnavanih območjih. Leseni zapornici v kovinskem okvirju smo postavili na začetnih delih obeh jarkov. Zapornici sta domače izdelave, tudi vgradnjo smo opravili sami. Sčasoma pa je voda spodkopala dno in brežine jarkov pred zapornicama; posledično se je zmanjšala vodotesnost obeh zapornic., ki jo trenutno zagotavljamo z vgrajevanjem gline ob vsakem upravljanju z zapornicama. Za zagotavljanje dolgoročnega tesnjenja zapornic v letu 2014 načrtujemo sanacijo zapornic z izvedbo betonskega praga pod njima ter na brežini obeh jarkov. V letu 2011 taka izvedba zaradi pomanjkanja sredstev ni bila mogoča.

1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja

Strategija je izvedena, ukrepov v 2014 ne načrtujemo.

1.4. Upravljanje trstičja - ohranjanje primerne strukture

Ukrepi

- Nadzor in upravljanje sestojev trstičja in rasti vrbovja

Pregled stanja trstičja bomo opravili konec vegetacijske sezone, ko bomo po potrebi določili tudi predele čiščenja. Trstičje, ki se bo kljub paši širilo v neželene predele, bomo po potrebi odstranili v času poletne izsušitve, in sicer z mulčanjem ali košnjo. Želena strukturo sestojev trstičja bomo pred pašo po potrebi zaščitili s prenosnim električnim pastirjem. Vrbovje, ki sega več kot 1 m nad povprečno višino trstičja oziroma v širino več kot 1 m izven območja dvignjenih predelov, bomo obrezali.

- Vzdrževanje določenega vodnega režima na območju trstičja

Od oktobra do začetka aprila bomo na območjih večjih sestojev trstičja vzdrževali maksimalno globino vode (jesensko-zimsko vodostaj). V tem obdobju bomo skušali zagotoviti čimbolj stabilen vodostaj brez večjih nihanj (po možnosti manj kot 10 cm). Ustrezne nivoje bomo vzdrževali z dotokom sladke vode iz Rižane in upravljanjem lesenih zapornic na začetnih delih jarkov 6.1 in 7. V začetku aprila bomo maksimalni projektirani vodostaj znižali za 20 do 30 centimetrov ter zagotavljali stabilen vodostaj v gnezditvenem obdobju.

Konec julija, oziroma v začetku avgusta bomo začeli gladino vode postopno zniževati, tako da bomo do srede avgusta dosegli zelen poletno nivo. Nato bomo od sredine avgusta do sredine septembra, če bo to mogoče, na območju trstičja vzdrževali minimalno globino vode, lahko pa bomo trstičje tudi popolnoma izsušili za potrebe mulčanja. Na območju sladkovodnega trstičja v »trikotniku« bomo od oktobra do začetka septembra vzdrževali maksimalni nivo vode. V septembru bomo nivo vode na obravnavanem območju za kratek čas znižali na minimum ter v oktobru ponovno napolnili na maksimalni nivo s svežo sladko vodo.

Sredi oktobra (oziroma takoj po opravljenih upravljaljskih posegih: košnja, mulčanje) bomo gladino vode začeli postopno dvigovati, tako da v začetku novembra doseže željen jesensko-zimsko nivo.

1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki

Ukrepi

- Čiščenje dovodnih jarkov

Čiščenje vseh jarkov na območju sladkovodnega dela rezervata bomo opravili s primerno mehanizacijo (košnja robov ter čiščenje sedimenta in rastlinskega materiala) v poletnem času (avgust-september). Čiščenje dna struge in brežin izvajamo v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (POV), Inženiring za vode, 2007.

Čiščenje poteka izmenično, tako da v enem letu nikoli ni očiščen več kot en večji jarek (zbiralni ali glavni dovodni jarek) oziroma dva manjša jarka. Prav tako v enem letu ne očistimo več kot 50% kateregakoli jarka (izmenično si sledijo 30 m dolgi očiščeni in neočiščeni deli jarka). Odstranjen material bomo nekaj ur pustili

ležati v bližini, tako da ga lahko zapusti večina živali, nato pa ga odstranili. Pred čiščenjem bomo vsak jarek, predviden za čiščenje, temeljito pregledali in ohranili morebitne redke ali ogrožene rastlinske vrste. Na glavnem dovodnem jarku bomo redno spremljali stanje vodnih grabelj in jih redno čistili. Ukrepe in dela bomo opravljali v okviru preventivnega vzdrževanja oziroma redne nege jarkov in rek ter kanalov v skladu s POV.

Za vzdrževanje jarkov v letu 2014 načrtujemo najem storitve manjšega bagra za odstranjevanje rastlinskega materiala z dna jarkov ter manjša zemeljska dela in popravila (prehodi za pašno živino, vzdrževanje jarkov, čiščenje končnih delov jarkov ipd). V letu 2013 nismo opravili čiščenja jarkov pred betonskimi jaški s tablastimi zapornicami, ker smo ob pregledu stanja ugotovili, da čiščenje ni nujno potrebno. Čiščenje končnih delov jarkov in vzdrževanje nivelete na jarkih 3, 3.1, 4, 4.1, 4.2, 5, 5.1 in 5.2 bomo opravili v letu 2014.

- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur

Nadzorniki redno pregledujejo vse zapornice, sifonske pipe, jarke in nasipe ter nadzorujejo njihovo delovanje. Morebitne manjše napake redno odpravljajo, na večje pa pravočasno opozorijo strokovnega vodjo rezervata. Dela opravljamo v okviru naravovarstvenega nadzora in v skladu s POV.

Pri vseh prepustih z zapornicami je obratovanje ročno, brez avtomatike. Pri preventivnem vzdrževanju zaporničnih objektov (prag na Ari, prepusti z zapornicami) načrtujemo v letu 2013 naslednje aktivnosti:

- pregledati, da v območju objektov ni nanesenega materiala (npr. vejevje) – enkrat mesečno
- dvigniti oz. spustiti zapornico – enkrat mesečno
- namazati vodila, zamenjati mazivo – enkrat letno
- vzdrževanje po navodilih proizvajalca

V letu 2013 poleg rednih rednega vzdrževanja zapornic in spremljevalnih struktur ni bilo potrebno opraviti drugih popravil na zaporničnih sistemih. Napake na zapornicah v betonskih jaških na jarkih 3, 4, 4.1, 4.2, 5, 5.1 in 5.2 ter zaporničnem sistemu na jarku 1, ki smo jih odpravili v letu 2012 se v letu 2013 niso ponovile.

Tudi v letu 2014 bomo vodili Dnevnik obratovanja in vzdrževanja, v katerega bomo poleg rednega upravljanja v skladu s Programom varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Načrtom upravljanja) vpisovali tudi vzdrževalna dela v skladu s POV.

- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima

Glej točko 1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture: Vzdrževanje določenega vodnega režima na območju trstičja.

- Nadzor zaraščanja niza otočkov na območju plitve vode in čiščenje vegetacije po potrebi

Na podlagi upravljavskih izkušenj iz preteklih let bomo tudi v letu 2014 otočke pokosili enkrat, in sicer v času poletnega znižanja vodostaja oziroma osušitve obravnavanega območja. Zaraščanje otočkov bomo preprečevali tudi z nadzorovano pašo.

- Košnja in mulčanje zaraščajočih se predelov

Na podlagi upravljavskih izkušenj iz preteklih let smo ugotovili, da je treba enkrat letno pokositi ali mulčati tudi območja z globoko vodo, saj z upravljanjem vodnih nivojev ni mogoče v celoti nadzirati zaraščanja. Košnjo oziroma mulčanje teh predelov bomo izvajali na osnovi stalnega nadzora in ugotovitev nadzorne službe. V letu 2014 bomo košnjo in mulčanje obravnavanega območja predvidoma opravili v času znižanja vodostaja oziroma osušitve obravnavanega območja v septembru.

- Monitoring Are na območju izven rezervata

Štirikrat letno bomo v okviru naravovarstvene službe pregledali strugo Are, gorvodno do zaporničnega sistema pri Turku in o v primeru posebnosti obvestili pristojno službo (ARSO – Območna pisarna Koper).

1.6. Upravljanje morskega močvirja na območju trikotnika

Ukrepi v letu 2014 niso predvideni.

1.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Ukrepi

- Monitoring ptic na celotnem območju naravnega rezervata

Monitoring ptic v Škocjanskem zatoku dalje poteka po metodologiji, ki jo uporabljamo od leta 2008 in ga v takšnem obsegu izvajamo v celotnem rezervatu, tako da spodaj navedeni opis velja tudi za ukrepe monitoringa ptic v okviru ostalih strategij. Tako pridobljene podatke sproti vnašamo in obdelujemo v bazi, ki jo vodimo s pomočjo programske opreme Wildlife Recorder in D-map, ki omogočata uporabniku prijazno hranjenje in obdelavo podatkov monitoringa.

Monitoring ptic bo v letu 2014 sestavljen iz naslednjih sklopov:

1) Tedenski popis (zbirni obrazec, sestavljen iz tedenskega in dnevnih obrazcev za obdobje enega tedna – heptade):

- Totalni popis - izvaja se enkrat tedensko po vseh popisnih površinah (tedenski obrazec):

o Laguna: A in B; območje A zavzema predel izlivnega dela stare struge Badaševice in laguno do linije »Rtiček« – stik Jezerce/Laguna; območje B zavzema ostali del lagune vključno z morskim kanalom in izlivnim delom Are;

o Jezerce: območje vodne površine Jezerca in kopnega dela rezervata do izlivnega dela Are;

o Bonifika: C, D, E in F; območje C in D zavzema vlažne močvirne travnike južnega dela bonifike (opazovalnici 1 in 2); območje E zavzema predel sladkovodnega močvirja z globjo vodo na severnem delu bonifike (opazovalnici 3a in 4); območje F zavzema predel sladkovodnega močvirja s trstičjem v »trikotniku« (opazovalnica 3b);

o Ara: območje struge Are z obrežjem znotraj meje rezervata vključno s pasom grmovne in drevesne vegetacije ter trstičja na levem bregu izlivnega dela Are.

- Dnevni popisi – naključno dnevno zbiranje podatkov (dnevni obrazec) na zgoraj opisanih popisnih površinah med opravljanjem naravovarstvenega nadzora.

2) Gnezditev:

Kartirni popisi (za vsak popis se podatke vnaša v svoj zemljevid – orto foto posnetek)

- Laguna: podobmočji A in B (čigre, beločeli in mali deževnik, galebi, polojniki) – začetek in konec maja, sredina junija, sredina julija (4x v sezoni);
- Jezerce: sredina maja, sredina junija (2x v sezoni) – pregled s kanujem + 2x transekt (za pevke) po Parancani do izlivnega dela Are;
- Ara: 4x v sezoni;
- Bonifika: podobmočja C, D, E in F 4x v sezoni; priložnostno zbrani podatki v okviru dnevnih in tedenskih popisov).

3) Posebni popisi:

- mali ponirek (*Tachybaptus ruficollis*) - enkrat letno popis s kanujem na območju Bonifike;
- zelenonoga tukalica (*Gallinula chloropus*) - enkrat letno popis s kanujem na območju Bonifike;
- čapljica (*Ixobrychus minutus*) - popisi s pomočjo predvajanja posnetka (tri- do štirikrat v času od maja do konca julija);
- mokož (*Rallus aquaticus*) - popisi s pomočjo predvajanja posnetka (trikrat v času od začetka aprila do sredine junija; enkrat mesečno v času od avgusta do vključno marca).

4) Obročkanje:

Poteka po metodologiji, ki jo uporabljajo v Deželnem naravnem rezervatu Izliv Soče v Italiji v koordinaciji Biološke postaje Isola della Cona.

- Vzpostavitev obročkarske postaje za spremljanje ptic na selitvah in vzpostavitev metodologije spremljanja, ki bo poenotena z ostalimi severnojadranskimi mokrišči zaradi primerljivosti podatkov (velja za celotno območje rezervata)

V letu 2008 smo v Škocjanskem zatoku vzpostavili obročkarsko postajo, kjer vsaj enkrat mesečno spremljamo populacije ptic na selitvah. Metodologijo spremljanja selečnih se ptic smo v 2009 poenotili tudi z drugimi upravljalci mokrišč na območju severnega Jadrana, predvsem z Biološko postajo Isola della Cona, kjer ptice na selitvah že vrsto let spremljajo tudi z obročkanjem. Na ta način so podatki, ki jih bomo pridobili s to dejavnostjo od leta 2009 dalje, nacionalno in mednarodno primerljivi in bodo dobra osnova za nadaljnje znanstveno-raziskovalno ornitološko delo.

V sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije in Krajinskim parkom Sečoveljske soline smo v letu 2011 za potrebe raziskav gnezditve navadne čigre (*Sterna hirundo*) in polojnika (*Himantopus himantopus*) na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok začeli z označevanjem obeh vrst s posebej zanje izdelanimi barvnimi obročki s kodo. Za obe vrsti smo uporabili barvne obročke s kodami, ki so bili s strani koordinatorske organizacije International Wader Study Group (IWSG Colour-Marking Register) dodeljeni KPSS in NRŠZ.

V letu 2013 smo nameravali pridobljeno obročkovo shemo razširiti še na beločlega in malega deževnika (*Charadrius alexandrinus*, *C. dubius*), vendar smo se na podlagi razgovorov z nacionalnim koordinatorskim iztokom Škornikom in predstavniki IWSG odločili, da glede na število gnezdečih parov obeh vrst nadaljujemo le z označevanjem navadne čigre in polojnika. V ta namen bomo v letu 2014 naročili 400 novih barvnih obročkov za navadno čigro, saj so stari že pošli.

- Ustanovitev ornitološkega observatorija Škocjanski zatok

Monitoring selitve ptic je danes po Evropi organiziran v obliki ornitoloških observatorijev, kjer se ptičje selitve spremlja s standardiziranimi metodami, ki vključujejo tako opazovanje kot lov in obročkanje ptic. Obročkanje ptic poteka po točno določenem metodološkem protokolu, ki zagotavlja primerljivost zbranih podatkov med leti, zato so podatki zbrani v okviru ornitoloških observatorijev ključni za ugotavljanje trendov selivskih vrst ptic. V Sloveniji ornitološkega observatorija trenutno nimamo, zato tudi zanesljivih podatkov o selitvi ptic v Sloveniji ni.

V okviru naravnega rezervata Škocjanski zatok so se glede na infrastrukturo in okoljske razmere v rezervatu pokazale možnosti za ustanovitev takšnega ornitološkega observatorija, saj nekatere aktivnosti tovrstnega monitoringa na območju že potekajo. Ker je znanstveno-raziskovalna dejavnost v obeh Programih varstva in razvoja naravnega rezervata opredeljena kot ena bistvenih razvojnih dejavnosti v rezervatu, bi ustanovitev ornitološkega observatorija pomenila veliko dodano vrednost pri doseganju tovrstnih ciljev hkrati pa neposredno podporo doseganju varstvenih ciljev. Do konca leta 2013 bomo v sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije pripravili osnovo za ustanovitev observatorija, pri čemer bomo v prvi fazi organizirali

obročkovalsko dejavnost v skladu z mednarodnimi standardi v sodelovanju s Slovenskim centrom za obročkanje ptic (SCOP) Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Angleška ornitološka organizacija (BTO-British Trust for Ornithology) je izdelala natančne protokole, ki zahtevajo ustanovitev observatorija in zajemajo standardizacijo metod popisovanja, lova in obročkanja ptic, pri čemer gre popisovanje v rednih intervalih skozi vse leto (CES – Constant Effort Site; Redfern & Clark 2001). V letu 2014 se bomo osredotočili na standardizirano obročkanje pevcev (Passeriformes), v naslednjih letih pa bomo razvili še standardizirano spremljanje selitve z obročkanjem drugih vrst, zlasti pobežnikov (Charadriiformes), pri katerih do sedaj takega sistema pri nas še ni bilo. Pri ustanovitvi observatorija bomo sodelovali tudi s tujimi strokovnjaki, zlasti z italijanskimi kolegi iz Deželnega naravnega rezervata ob izlivu Soče, Finskim obročkovalskim centrom (Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki) in evropske obročkovalske organizacije EURING, katere član je SCOP. Ornitološki observatoriji imajo po Evropi poleg raziskovalne tudi zelo pomembno izobraževalno vlogo, tako novih obročkovalcev, ki se vključujejo v obročkovalsko dejavnost, kot javnosti.

- Nadgradnja metodologij, protokolov in začetek priprave spletnega portala za predstavitev rezultatov (projekt Adriawet 2000)

V 2012 smo v okviru projekta Adriawet 2000 skupaj s projektnimi partnerji – upravljavci mokrišč v Italiji (Mosaico, Veneto Agricoltura) – pristopili k nadgradnji metodologij in obsega spremljanja ptic in drugih vrst. V letu 2013 smo pripravili skupni protokol za monitoring in ohranjanje biotske raznovrstnosti ter začeli s testiranjem protokola ter vzpostavitev skupne baze podatkov monitoringa na vseh projektnih območjih. Metodologijo smo v letu 2013 nadgradili še s protokoloma spremljanja stanja mokoža (*Rallus aquaticus*) v gnezditvenem obdobju ter v času selitve in prezimovanja in čapljice (*Ixobrychus minutus*) v gnezditvenem obdobju. V ta namen smo v gnezditvenem obdobju (od začetka aprila do konca junija) opravili 7 akustičnih popisov mokožev in 5 akustičnih popisov čapljice na celotnem območju naravnega rezervata. Dodatno smo za čapljico opravili še 4 posebne popise na popisnih območjih C, D in E. Na podlagi vrednotenja rezultatov je na območju NRŠZ gnezdilo najmanj 9 parov mokožev in 10 do 15 parov čapljic.

V letu 2014 bomo monitoring ptic nadaljevali po metodologiji, ki jo z manjšimi spremembami na celotnem območju naravnega rezervata uporabljamo od leta 2009 (glej opis pod prvim ukrepom). Nadaljevali bomo tudi z akustičnimi popisi mokoža v gnezditvenem obdobju ter v času selitve in prezimovanja in z akustičnimi popisi čapljic v gnezditvenem obdobju.

1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin

Ukrepi

- Sistematične raziskave različnih skupin in redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin

V letu 2014 načrtujemo zgolj raziskave v okviru projekta Adriawet 2000, saj finančna situacija ne dovoljuje izvedbe drugih raziskav in monitoringa, ki bi jih financirali iz koncesijskih sredstev. Poleg rednega monitoringa ptic se bomo osredotočili na raziskave in monitoring najpomembnejših skupin, opredeljenih v skupnem protokolu monitoringa projekta, in sicer:

- dvoživk in plazilcev oziroma herpetofavne (izvaja Zavod Symbiosis) in
- kačjih pastirjev (izvaja ProNatura, Matjaž Bedjanič s.p.).

Z izvedbo raziskav in monitoringa dosegamo pričakovane rezultate, in sicer:

- vpogled v trenutno stanje favne,
- primerjava s stanjem pred obnovo rezervata (za skupine, za katere obstajajo podatki),
- predlog vzdrževanja in eventualne optimizacije habitatov z vidika ciljnih skupin,

- predlog monitoringa ciljnih skupin ali izbranih vrst v naslednjih letih in poznavanje stanja za skupine, ki jih spremljamo v letih 2013-14.

Monitoring kačjih pastirjev bomo v okviru projekta Adriawet izvajali samo na območju Naravnega rezervata Škocjanski zatok. Kačje pastirje smo kot ciljno skupino izbrali, ker v na področju ohranjanja narave nastopajo na dveh glavnih ravneh: kot sam subjekt varovanja ter kot bioindikatorji. V okviru slednjega so kačji pastirji zlasti pri naravovarstveni oceni vodnih življenjskih okolij zelo primerni kot ena od t. i. ključnih skupin (angl. »key groups« ali »umbrella groups«), na osnovi poznavanja katerih je možno sklepati o biotski pestrosti in stanju oziroma ohranjenosti določenega biotopa. Njihove življenjske zahteve so namreč razmeroma dobro poznane, poleg tega so pregleden favnistični element z relativno lahko določljivimi vrstami. Njihovo preživetje je odvisno od mnogih dejavnikov in raznolikih struktur, tako v vodnem, kot tudi širšem kopenskem bivališču, kar pomeni, da je visoka vrstna pestrost kačjih pastirjev zgovoren dokaz o ohranjenosti širšega vodnega in obvodnega življenjskega okolja.

Za vzdrževanje obstoječih habitatov in ureditev novih vodnih življenjskih okolij s stališča favne kačjih pastirjev je izrednega pomena poznavanje ekoloških zahtev posameznih vrst in velikosti njihovih populacij. Zato nameravamo s spremljanjem stanja ciljnih vrst kačjih pastirjev nadaljevati ter pripraviti predloge za vzdrževanje habitatov sladkovodnega dela naravnega rezervata in splošna izhodišča za optimalno ureditev nadomestnih življenjskih okolij oz. novih stoječih voda s stališča favne kačjih pastirjev, ki bodo služili tudi urejanju in upravljanju habitatov na ostalih projektnih območjih.

Kot ciljne vrste kačjih pastirjev smo izbrali povodnega škrlatca (*Coenagrion scitulum*), rdečega voščenca (*Ceriagrion tenellum*) in sredozemskega kamenjaka (*Sympetrum meridionale*), ki jih na podlagi dosedanjih raziskav uvrščamo med naravovarstveno pomembne vrste kačjih pastirjev naravnega rezervata Škocjanski zatok.

Raziskave in redno spremljanje najpomembnejših skupin bomo spodbujali tudi v bodoče, s ciljem pridobitve čimbolj celovitega pregleda favne na območju rezervata in predstave o njeni dejanski biotski pestrosti in varstvenem pomenu (glej Cilj 11).

1.9. Pregled stanja habitatnih tipov

- Popis vseh habitatnih tipov

V letu 2014 bomo ponovili popis habitatnih tipov, ki bo pokazal uspešnost širjenja ustvarjenih habitatnih tipov na podlagi primerjave z rezultati prejšnjih popisov. Pregled stanja habitatnih tipov bomo izvedli v juniju, juliju in avgustu 2014. Hkrati bo botanik popisal tudi invazivne vrste, kar nam omogoča pregled in nadzor nad njihovim širjenjem (v primerjavi s podatki popisov izpred dveh let) in ukrepanje po potrebi.

Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žličarica

Upravljaljske strategije

2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščenih kmetijskih zemljišč južne bonifike

Strategija je izvedena, ukrepov v 2014 ne načrtujemo.

2.2. Upravljanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščenih kmetijskih zemljišč južne bonifike

Ukrepi

- Ugotoviti najprimernejše metode za preobrazbo sedanjih ruderalnih površin v vlažne in močvirne travnike

Skrbeli bomo za preobrazbo sedanjih ruderalnih površin v vlažne in močvirne travnike, ob sodelovanju botanika pa tudi zagotovili izvedbo ustreznih ukrepov (dosajevanje gradnikov močvirnih travnikov, odstranjevanje biomase po košnji/mulčanju) za hitrejšo preobrazbo.

- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje oziroma paše

V letu 2011 smo zaključili s testiranjem različnih upravljaljskih posegov, skladnih z varstvenimi cilji rezervata. Natančen režim košnje, mulčanja in paše na različnih površinah bomo določili v novem načrtu upravljanja in s tem začrtali način upravljanja močvirnih in vlažnih travnikov za naslednje srednjeročno obdobje.

- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema

Pašni sistem v rezervatu vzpostavljamo na podlagi zastavljenega optimalnega režima košnje in paše ter obtežbe različnih površin v naravnem rezervatu s pašo (gvž/ha), kot tudi z nadzorom nad obremenitvijo posameznih kmetijskih površin. Pri načrtovanju velikosti osnovne črede na razpoložljivih kmetijskih površinah – pašnikih v rezervatu – upoštevamo tudi omejitve, ki izhajajo iz nacionalne in evropske zakonodaje s področje navzkrižne skladnosti in GAEC. Prav tako v okviru uvajanja kmetijskih praks v naravnem rezervatu upoštevamo kmetijsko – okoljske in upravljaljske pogoje v okviru Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2007–2013 ter izhajajoče Uredbe o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2007-2013.

Na podlagi standardov, ki izhajajo iz prej omenjenih določil, je predvidena obremenitev z živino na območju NRŠZ do največ 1,5 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč (pašnikov). V tem trenutku le-ta obsegajo 7,5 ha trajnega travinja na južnem delu bonifike, na katerih smo v 2009 tudi uradno spremenili namembnost dejanske rabe iz kategorije 4220 – ostalo zamočvirjeno zemljišče v kategorijo 1300 – trajno travinje, v letu 2012 pa prvotno površino GERK-ov 5,82 ha povečali na 8,08 ha. Skladno s spremembo dejanske rabe so bile usklajene tudi evidence registracije pašne živine v rezervatu v ustreznih registrih kmetijskega ministrstva. Na teh kmetijskih zemljiščih bomo torej ob upoštevanju kmetijsko-okoljskih standardov (predvsem tistih, vezanih na obremenjevanje voda z nitrati) lahko izvajali ekstenzivno in naravi prijazno pašo s stanjem živali do največ 11,25 GVŽ (trenutno je v rezervatu 6,6 GVŽ oziroma 0,88 GVŽ/ha. Ob tem gre omeniti, da je dejanska obremenitev celotnega območja bonifike dejansko nižja, saj se za namene paše uporabljajo tudi dodatna

nekoliko zamočvirjena zemljišča, ki jih na ta način upravljamo in sezonsko omogočajo izrabo za namene paše (skupno ca. 13-15 ha). Delež omenjenih zemljišč, ki so se v zadnjih letih izkazala za kmetijsko uporabna, bo skladno z uradnim postopkom sčasoma tudi prekvalificiranih v trajno travinje, kot je bilo to že storjeno v letu 2009. Na podlagi kontrolnega pregleda na kraju samem za površine in ukrep KOP v juliju 2013 sta bila obstoječa dva GERK-a z izločitvijo kanalov spremenjena v 5 samostojnih GERK-ov, površina vseh pa se je s tem zmanjšala na 7,5 ha.

Čredo v Škocjanskem zatoku so septembra 2013 sestavljali:

- istrsko govedo: vola Primo in Gardelin, krava Bruna in telica Viola (3,6 GVŽ);
- 3 kamarški konji: kobili Rižana in Cabidoule in žrebec Barrio (3 GVŽ).

Navedeni kamarški konji so v lasti rezervata. Žrebca Barria, do pridobitve vzrejnega dovoljenja, zamenjuje kobila Falisca; vsa čreda pa trenutno v naravi ni prisotna zaradi napada na konje, ki se je zgodil v juliju 2013. Kamarške konje bomo na območje rezervata ponovno pripeljali po ureditvi razmer, kar je povezano s sodnim postopkom proti obtoženemu napada na kamarški kobili Rižano in Cabidoule, oziroma po tem, ko bomo lahko na kakršenkoli način izključili ponovitveno nevarnost.

Obstoječa čreda predstavlja obremenitev 0,84 GVŽ/ha trajnih travnikov v rezervatu, do konca leta 2014 pa bi zaradi rasti živali brez uvedbe novih živali in povečevanja površin le-ta porasla na 0,93 GVŽ/ha (s skupnim GVŽ 7), preračunano samo na površino trajnega travinja v NRŠZ, ne pa na celotnem kmetijskem gospodarstvu.

Po naših ocenah je optimalna velikost črede glede na površino habitatov, kjer vegetacijo vzdržujemo s pašo, sledeča:

- kamarških konj (4-5 GVŽ) ter
- 3 istrska goveda (vol in 2 kravi) z dodatno 2 telicama v obdobju vegetacije (3-4 GVŽ).

Povečanje deleža trajnih travnišč in oblikovanja GERK-ov v bližnji prihodnosti ne načrtujemo, saj se pri izračunu pašnih obremenitev upošteva celotno kmetijsko gospodarstvo, tako da ta ukrep zaenkrat še ni potreben.

Matično čredo pašnih živali, ki nam pomagajo pri upravljanju sladkovodnega dela rezervata, želimo do konca leta 2014 povečati do optimalne velikosti črede. V ta namen smo v letu 2011 pri rejcih podolskega goveda iz Italije nabavili 18 doz semena treh plemenskih bikov podolskega goveda. V oktobru 2011 so veterinarji z Veterinarske postaje v Kopru izvedli tudi prvo osemenitev telice Brune. Prva umetna oploditev ni bila uspešna, zato smo po pregonitvi konec oktobra izvedli naslednjo osemenitev. V avgustu 2012 smo dočakali prvo telitev v naravnem rezervatu, skotila se je telica Viola, ki lepo napreduje in je, kakor tudi ostale pašne živali v rezervatu, v zelo dobri fizični kondiciji. Čredo podolskega goveda bomo po potrebi povečali v letu 2014.

Z večjimi težavami se srečujemo pri povečanju matične črede kamarških konj. Žrebec pasme Camargue/Delta, ki nam ga je podarilo italijansko društvo rejcev konj in so ga vzredili in dresirali v naravnem rezervatu ob izlivu Soče, zaradi premajhne višine ni dobil vzrejnega dovoljenja in ga zato ne bomo pripeljali v naravni rezervat Škocjanski zatok. V letu 2011 smo opravili tudi številna preverjanja različnih krvnih linij kamarških konj iz Italije, vendar nam primernega žrebca za razplod zaradi krvnega sorodstva ni uspelo dobiti. Kot najboljša rešitev se je tako izkazal nakup in uvoz »nove krvi« iz Francije, kar bi pomagalo tudi pri plemenitvenju črede iz Deželnega naravnega rezervata ob izlivu Soče, saj bi si novega žrebca po potrebi izmenjevali. Skladno s tem našim ciljem smo s pomočjo direktorja raziskovalnega centra Tour du Valat g. Jeana Jalberta v prvi polovici leta 2012 identificirali razpoložljive 2-3 leta stare žrebce pasme Camargue iz okolice naravnega rezervata Tour du Valat v Franciji z vzrejnimi dovoljenjem.

V februarju 2013 smo v neposredni bližini začasnega hleva in obore za pašne živali uredili lonžirni krog za potrebe dresure in socializacije kamarških konj. V marcu 2013 smo se odpravili v Francijo in v dobrem tednu na širšem območju izlivnega dela reke Rone, obiskali kar 22 rejcev kamarških konj. Po opravljenih ogledih smo se odločili za nakup dve leti in pol starega žrebca z imenom Barrio de Gageron in leto in pol stare žrebičke Cabidoule de Gageron. Obe živali smo kupili pri priznanem rejcu kamarških konj Jacquesu Mailhanu (Manade Mailhan), ki se z vzrejo kamarških konj ukvarja že več kot trideset let. Pravilno izbiro so nam potrdili tudi pristojni iz raziskovalnega centra Tour du Valat. Po sklenitvi pogodbe in ureditvi vseh potrebnih dokumentov za uvoz konj v Slovenijo smo sredi junija 2013 v NRŠZ pripeljali kamarški kobilici Cabidoule in Falisco, ki sta se pridružili kobilici Rižani, ki svoje delo v rezervatu opravlja že od leta 2008. Žrebca Barria smo do dopolnitve starosti treh let v letu 2014, ko bo lahko pridobil vzrejno dovoljenje, nastanili v Italiji, pri rejcu od katerega smo za ta čas v NRŠZ pripeljali kobilico Falisco. Kamarške kobile smo nastanili v začasno oboro ter jih privajali na življenje v rezervatu.

Žal pa se je 5.7.2013 zgodil grozljiv napad na pašne živali v NRŠZ. Honorarni sodelavec, ki je večinoma (vsaj 3 krat dnevno) opravljal delo s konji (čiščenje, hranjenje, napajanje, lonžiranje...) je ob 19.00 uri strokovnemu vodji rezervata sporočil, da sta Cabidoule in Rižana močno poškodovani. V prvem trenutku smo mislili, da so se kobile medsebojno poškodovale, vendar smo po prvem šoku opazili okrvavljeno vrv, ki je bila privezana na kol obore. Nemudoma smo poklicali policijo, veterinarsko ambulanto in pričeli z reševanjem poškodovanih kobil. Po nujni veterinarski oskrbi, ki sta jo veterinarja Mitja Murko in Milan Hren nudila na licu mesta, smo organizirali prevoz na veterinarsko kliniko Univerze v Ljubljani. Veterinarji sta tudi potrdili, da gre za globoke vrezne rane, ki so lahko le delo človeških rok. Kobilici sta na veterinarski kliniki okrevali več kot dva meseca in pol, kar je prineslo tudi precejšnje nepričakovane stroške, ki smo jih delno krili iz zbranih donacij, delno pa iz proračunskih sredstev za upravljanje naravnega rezervata. V začetku avgusta je policija prijela storilca, ki so ga odkrili na podlagi DNK sledov, ki so ostali na vrvi, s katero je Cabidoule privezal k ograji. Takoj po prejemu ovadbe je z delom začelo tudi tožilstvo in preiskovalni sodnik, saj zakonodaja ne dovoljuje, da bi ga obdržali v priporu. Določili so izvedenca s področja psihiatrije, ki naj bi ugotovil stanje osumljenca, ki je duševni bolnik in na podlagi mnenja katerega naj bi tekli tudi nadaljnji sodni postopki. V času priprave tega programa se kobilici še nista vrnila na območje rezervata. Glede na dejstvo, da je storilec še vedno na prostosti in da sodni postopek ni zaključen, smo se odločili, da po zaključenem zdravljenju na veterinarski kliniki zanj poiščemo primerno nadomestno lokacijo za njuno začasno nastanitev. Najprimernejše okolje zanj smo našli v rehabilitacijskem centru Petra, ki ga vodi Društvo za zaščito konj, kamor smo ju s klinike preselili 24. septembra 2013. Kobilici bomo na območje rezervata ponovno premestili po ureditvi razmer.

Po tem dogodku smo se v okviru omejenih finančnih in prostorskih možnosti odločili za povečanje pasivne varnosti v naravnem rezervatu. V ta namen smo na bolj vidnem mestu postavili tudi nov nadstrešek za pašne živali. Na območju južnega dela Bertoške bonifike smo postavili tudi dodatno ograjo z električnim pastirjem za potrebe usmerjanja paše ter zadrževanja pašnih živali v bližini novega nadstreška. Stare obore in nadstreška ter lonžirnega kroga za potrebe pašnih živali ne bomo več uporabljali. Nadstrešek v trenutnem stanju služi za spravilo sena in kmetijskih priključkov, lonžirni krog pa bomo po vsej verjetnosti v letu 2014 odstranili.

Območje sladkovodnega dela rezervata na Bertoški bonifiki je za potrebe varne paše ograjeno s pašno ograjo iz bodeče žice, na območju vlažnih in močvirnih travnikov pa tudi z ogrado z električnim pastirjem. Vso pašno infrastrukturo bomo v 2014 redno upravljali in vzdrževali, ter v času gradnje objektov poskrbeli za premike živali na območja rezervata, na katera gradnja v tistem času ne bo vplivala ter za to, da bo tudi izvajalec del upošteval naravovarstvene pogoje s področja paše. V okvir tega ukrepa sodi redna dnevna kot tudi veterinarska oskrba pašnih živali.

- Košnja/ mulčanje travnikov

Na podlagi upravljaljskih izkušenj iz preteklih let bomo v letu 2014 območje vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela bonifike mulčali ali kosili enkrat letno, in sicer v času poletnega znižanja vodostaja oziroma osušitve obravnavanega območja. V letu 2014 bomo na območju vlažnih in močvirnih travnikov nadaljevali z upravljanjem, kot smo ga zastavili v letu 2012. Izvedba košnje s strižno kosilnico in baliranja sena je odvisna od dogovora, ki ga sklenemo z okoliškimi kmeti, saj za to opravilo v rezervatu še nimamo primerne kmetijske mehanizacije. Košnjo s strižno kosilnico in odstranjevanje biomase z baliranjem, bomo predvidoma izvajali na površinah trajnih travnišč pred opazovalnicama 1 in 2, ki so vključene v GERK. Mulčanje bomo izvajali na s traktorjem težko dostopnih predelih, ki jih s strižno kosilnico ni mogoče pokositi. Na predvidenih območjih košnje bomo v letu 2013 odstranili (balirali) tudi vso biomaso, ki jo bomo uporabili za krmo pašne živali v zimskem času oziroma za steljo.

- Pridobitev semenske banke in dosajevanje travnikov

V letu 2009 smo v sodelovanju z botanikoma dr. Mitjem Kaligaričem in Josipom Otopalom pripravili načrt introdukcije rastlin na vlažne travnike sladkovodnega dela naravnega rezervata.

Semena več vrst šašev, ki smo jih nabrali v Vipavski dolini, smo na mokrotne travnike sladkovodnega dela naravnega rezervata dosajevali od marca do vključno maja 2013.

S sajenem travniških rastlinskih vrst, ki jim ustrezajo vlažna rastišča z malo hranili (vlažni oligotrofni travniki, kjer prevladuje trstikasta stožka), bomo nadaljevali v drugi polovici 2014. Nekatere vrste (trajnice) bomo zasadili v obliki ruš v času mirovanja vegetacije, medtem ko druge (enoletnice in kukavičnice) s semeni v času, ko semena dozori po naravni poti. Namen te zasaditve je v ustreznih okoliščinah ustvariti ekstenzivna vlažna travnišča s značilnimi rastlinskimi vrstami. Ti travniki bodo košeni enkrat letno (septembra ali oktobra), obvezna je odstranitev pokošene biomase.

V juliju in avgustu 2013 smo poskusno presadili tudi več primerkov zlatičnate žabarke (*Baldellia ranunculoides*) iz mlake ob tovorni železniški postaji Srmin, ki ji grozi postopno uničenje. Sadike smo zasadili v mlako ob baraki ter v mlake ob krožni učni poti. Istočasno smo poskusno presadili tudi pisani dristavec (*Potamogeton coloratus*), ki prav tako uspeva v omenjeni mlaki. Na ta način smo povečali možnost ohranitve omenjenih vrst, saj obema vrstama grozi izumrtje na ozemlju RS. Presajevanje je potekalo pod vodstvom botanika Josipa Otopala na način, da rastišče ob tovorni železniški postaji ni bilo ogroženo (presadili smo le manjše rastline z robnih delov mlake).

S presajevanjem in dosajevanjem travnikom bomo nadaljevali tudi v letu 2014, in sicer naslednjih rastlinskih vrst:

- črnkasti sitovec (*Schoenus nigricans*); nekaj ruš
- veliki tropotec (*Plantago altissima*); nekaj steljk in semena
- navadno bičevje (*Holoschoenus vulgaris*); nekaj ruš
- navadni čistec (*Betonica officinalis*); nekaj steljk in semena
- ilirski meček (*Gladiolus iliricus*); nekaj gomoljev in semena
- travniška izjevka (*Succisa pratensis*); nekaj steljk in semena
- močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*); nekaj rastlin in semena
- barvilna mačina (*Serratula tinctoria*); več steljk
- vodna perunika (*Iris pseudacorus*); nekaj korenin
- rumenocvetna smiljkita (*Tetragonolobus maritimus*); steljke in semena
- dišeči luk (*Allium suaveolens*); čebulice
- marchesetijeva smetljika (*Euphrasia marchesettii*); le semena, ker je enoletnica.

Dosajevanje mokrotnih travnikov sladkovodnega dela naravnega rezervata bomo izvajali od marca do vključno maja 2014.

2.3. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov (2007) in upravljanje nivojev vode za potrebe gnezdečih in prezimujočih ptic

Ukrepi

- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima

V začetku marca bomo postopno znižali gladino poplavne vode z zimskega vodostaja, tako da najkasneje do srede marca dosežemo predvideni spomladanski nivo in omogočimo pašo pred gnezditvenim obdobjem. Nato bomo od srede aprila do konca julija vzdrževali 40% plitvo poplavljenih območij z vodo globine 0-30 cm in 60% nepoplavljenega območja. Skušali bomo zagotoviti čim bolj stabilen vodostaj brez večjih nihanj (manj kot +/- 10 cm), po potrebi bomo nivo vode regulirali z zapornicami in/ali črpalko.

Konec julija bomo postopno znižali gladino poplavne vode s spomladanskega vodostaja, tako da bomo v prvih dneh avgusta dosegli predvideni poletno-jesenski nivo. Nato bomo od začetka avgusta do srede oktobra vzdrževali približno 10% plitvo poplavljenih območij in 90% nepoplavljenega območja.

Sredi oktobra bomo postopno dvignili gladino vode, tako da v bo začetku novembra dosegla predvideni zimski nivo. Nato bomo od začetka novembra do začetka marca vzdrževali 50-70% plitvo poplavljenih območij in 30-50% nepoplavljenega območja za vzdrževanje ustreznih pogojev za populacije prezimujočih ptic. Od 30 do 40% poplavljenega dela območja bo z globino vode od 0-20 cm, 20-30% poplavljenega dela območja pa 20-40 cm. V tem času bomo po potrebi z upravljanjem zapornic zagotovili redna nihanja gladine vode za minimalno +/- 10 cm. Zagotovili bomo najprimernejšo konfiguracijo poplavljenega terena za prehranjevanje prezimujočih vodnih ptic (čim večji rob med poplavljenim in nepoplavljenim delom).

Z renaturacijo in ohranjanjem močvirnih travnikov ohranjamo tudi ustrezne pogoje za ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*), kvalifikacijske vrste iz dodatka Direktive o habitatih.

2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev

Ukrepi

- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev in redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin

Glej točko 1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin.

2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov

Ukrepi

- Monitoring površinskega razvoja različnih tipov/združb travnikov in razvoja zelene strukture

V maju 2013 je botanik Josip Otopal opravil natančen popis vodnih združb ter redkih oziroma novih rastlinskih vrst sladkovodnega dela naravnega rezervata. Pri popisu sta bili odkriti dve novi vrsti nitastih dristavcev, in sicer:

- pritlikavi dristavec (*Potamogeton pusillus*), ki je sicer razširjen po celotnem ozemlju Slovenije, vendar pa ga na območju NRŠZ do sedaj še nismo našli,

- nitastolistni dristavec (*Potamogeton filiformis*), ki je redka vrsta do sedaj znana le z dveh nahajališč v Sloveniji.

Pri popisu vodnih združb je za pozitivno presenečenje poskrbela parožnica (*Chara* sp.), ki se je razširila na skoraj vse stoječe vode sladkovodnega dela rezervata. Podvodne preproge parožnic predstavljajo enega izmed ciljnih habitatnih tipov Nature 2000.

V maju 2014 bomo nadaljevali s popisi vodnih združb, s habitatnim kartiranjem sladkovodnega dela rezervata bomo začeli v juniju ter sočasno izvedli tudi popis rastlinskih vrst. Mokrotne travnike bomo pokosili v septembru oziroma oktobru ter po odstranitvi pokošene biomase dopolnili z nabranimi semeni šašev ter drugih gradnikov mokrotnih travnikov. Stanje travnikov bomo pregledali pred košnjo in preverili spremembe glede na rezultate zadnjega popisa habitatnih tipov leta 2013.

2.6. Pregled stanja habitatnih tipov

Glej točko 1.9. Pregled stanja habitatnih tipov.

2.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7. Monitoring ptic.

2.8. Izvedba nadzora nad plenilci in tujerodnimi vrstami

Ukrepi

- Monitoring potencialnih plenilcev in tujerodnih vrst

Spremljali bomo pojavljanje potencialnih plenilcev, kot so nutrije, lisice, podgane, srake, sive vrane itd. in njihove aktivnosti na območju rezervata in po potrebi ukrepali. Pod ta ukrep smo uvrstili tudi aktivnosti za omejevanje tujerodnih vrst, ki zaradi predacije, invazivnosti in drugih razlogov ogrožajo avtohtone vrste.

V okviru rednih vzdrževalnih del smo v preteklih letih odstranili večino amorfe (*Amorpha fruticosa*) in laške repe (*Helianthus tuberosus*) ob krožni učni poti. Z odstraevanjem steljk laške repe bomo nadaljevali tudi v letu 2014, saj se je ukrep pokazal kot zelo učinkovit. Puljenje rastlin izvajamo ročno in sicer v juliju in avgustu. S tem onemogočimo tvorbo podzemnih gomoljev in poganjkov, kar bistveno oslabi to nezaželeno invazivko, saj ne more ustvariti dovolj zaloga za rast v prihodnjem letu.

V oktobru 2013 bomo izvedli tudi popis tujerodnih vrst rastlin na celotnem območju naravnega rezervata Škocjanski zatok. Na osnovi popisa tujerodnih rastlinskih vrst naravnega rezervata bomo v letu 2014 po potrebi pripravili načrt in ukrepe za zmanjševanje in odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst rastlin. Nadaljevali bomo tudi z zasajevanjem avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst zaradi zmanjševanja agresivnosti tujerodnih vrst, kot so rubinija (*Rubinia pseudoacacia*), amorfa (*Amorpha fruticosa*) in verlotov pelin (*Artemisia verlotiorum*). Na mestih, kjer se razrašča verlotov pelin, bomo nadaljevali z zasajevanjem grmovnih in drevesnih vrst, ki ga bodo zasenčile. Omenjena tujerodna vrsta je na območju rezervata konkurenčna in posledično invazivna le na ruderalnih tleh; v senci pa začne postopoma nazadovati. Glej točko 9.7. Minimiziranje motenj.

2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice

Ukrepi

- Monitoring nivoja vode

Tudi v letu 2014 bomo nivoje vode spremljali z rednim odčitavanjem nivojev na vodomernih latah.

Laguna

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem

Upravljalne strategije

3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni

Strategija je izvedena, ukrepi v 2014 niso predvideni.

3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja

Ukrepi

- Opazovanje delovanja lagune

Na podlagi spremljanja stanja gibanja vodnih mas (vodomerna jaška v laguni in na morskem kanalu) ter podatkov, ki smo jih pridobili na podlagi ročnega in avtomatskega upravljanja z vodnim režimom na območju brakičnega dela rezervata bomo delovanje lagune opazovali tudi v letu 2014. Z nadgradnjo z daljinskim upravljanjem zapornic je tudi opazovanje delovanja lagune močno poenostavljeno in zgolj v izrednih primerih (ko je na primer na zaslonu omarice za daljinsko upravljanje izpisana napaka) zahteva fizični dostop do zapornice in preverbo stanja s strani nadzorne službe. Na ta način je izvedba tega ukrepa postala veliko bolj učinkovita, saj je opazovanje lagune možno opraviti z Bertoške bonifike, kjer se nadzorniki največ zadržujejo in je poraba časa v ta namen bistveno manjša.

- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni

V letu 2014 bomo vodni režim v laguni upravljali na način, preizkušen v preteklih letih:

- v obdobju od februarja do začetka aprila bo zapornica ob vključenem avtomatskem delovanju ostala odprta, dokler voda v vodomernem jašku ne bo dosegla programirane kote vode na +0,45 metra, ko se bo zapornica zaprla. V tem času poteka polnjenje lagune z morsko vodo. Zapornica se bo ob oseki odprla, ko bo kota vode na vodomernem jašku v morskem kanalu padla pod vrednost + 0,43 metra. Zapornica bo ostala odprta za poljubno nastavljen čas, ko poteka praznjenje lagune. Čas praznjenja smo določali na osnovi predhodnih opazovanj in na podlagi tablic prognoziranega plimovanja morja za Koprski zaliv, traja pa od 180 do 240 minut. S tem je onemogočena popolna »izsušitev« lagune ob zelo velikih osekah. Ob naslednjem ciklusu plime se zapornica ponovno odpre, ko kota vode na vodomernem jašku v morskem kanalu preseže vrednost najnižje izmerjene kote vode v laguni.
- v gnezditvenem obdobju od začetka aprila do konca avgusta bomo najvišji nivo vode v laguni znižali za 15 centimetrov, tako da bo polnjenje lagune ob plimi potekalo do kote 0,30 metra. Na ta način bomo preprečili preplavitev gnezdišč v laguni in vzdrževali ustrezen vodostaj v času gnezditve.
- v začetku septembra bomo zapornico na morskem kanalu odprli in preklopili na ročni način upravljanja, tako da se bo laguna naravnega rezervata polnila in praznila glede na naravni ciklus plimovanja.

Z zaporničnim sistemom na morskem kanalu bomo tudi v letu 2014 upravljali v skladu z navodili za obratovanje (Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO), ki jih je pripravil podizvajalec hidromehanskega dela zaporničnega sistema na morskem kanalu, Birometal projektiranje, razvoj in inženiring d.o.o., september 2007.

- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema

Vzdrževanje zaporničnega sistema bomo opravljali po potrebi v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (POV), Inženiring za vode, 2007 in navodili za vzdrževanje kotalne zapornice (Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO), ki jih je pripravil podizvajalec hidromehanskega dela zaporničnega sistema na morskem kanalu, Birometal projektiranje, razvoj in inženiring d.o.o., september 2007.

3.3. Raziskave ter monitoring flore in favne ter tujerodnih vrst v laguni

Ukrepi v letu 2014 niso predvideni zaradi pomanjkanja sredstev. Takoj po pridobitvi financiranja nameravamo naročiti dve raziskavi, ki sta bili iz enakega razloga po rebalansu proračuna izločeni iz programa dela za 2012: raziskavo morskih tujerodnih organizmov ter poglobljeno raziskavo planktona bentoških, eratnih in sedentarnih mnogoščetincev.

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007

Upravljalne strategije

4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno s predvidenimi deli za odstranjevanje sedimenta

Strategija je izvedena, ukrepi v letu 2014 niso predvideni.

4.2. Repopulacija vegetacije (presajanje, sajenje, naravna regeneracija) (dopolnitev)

Ukrepi

- Oblikovanje morskih močvirij na robnih delih lagune in na površinah novo oblikovanih polojev ter sajenje obmorskega ločka
- Oblikovanje slanih luž za razrast sestojev rupije

Oba habitata se oblikujeta po naravni poti, zato dodatnih ukrepov v 2014 ne načrtujemo.

- Introdukcija s sajenjem obmorska lana (*Linum maritimum*) in drugih rastlinske vrst v ustrezno pripravljene habitate na območju naravnega rezervata

V letu 2009 smo pripravili tudi načrt introdukcije s sajenjem za druge redke slanoljubne vrste rastlin. Načrt smo pripravili v sodelovanju z botanikom dr. Mitjem Kaligaričem, ki nam že vrsto let nudi strokovno pomoč s področja botanike.

V januarju in februarju 2012 smo na poljih na izlivnem delu Are vnesli semena obmorskega lana (*Linum maritimum*). Uspešnost ukrepa se bo vsekakor pokazala v naslednjih letih. V kolikor bo dosajevanje obmorskega lana na brakičnem delu naravnega rezervata uspešno, bomo v veliki meri pripomogli k ohranjanju te vrste, ki ji v prihodnje grozi izumrtje v RS zaradi pomanjkanja ustreznih rastišč (kamnite gmajne in slani travniki ob morju).

Načrtovanega dosejevanja obmorskega lanu na primerna mesta brakičnega dela rezervata v letu 2013 nismo izvedli, saj je zaradi izredno sušnih razmer cvetelo in semenilo izredno malo rastlin na slanoljubnem travniku pri Sv. Nikolaju. Zato semen v letu 2013 nismo nabirali. Z dosejevanjem bomo ob ugodnih razmerah nadaljevali v letu 2014.

4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune, vključno z otočki brez vegetacije

Ukrepi

- Spremljanje stanja naravne repopulacije vegetacije halofitnih enoletnic in trajnic na površinah novo oblikovanih slanih muljastih tleh

V letih 2008 do 2013 smo v sodelovanju s strokovnjakom – botanikom opravili pregled pokrovnosti halofitnih združb trajnic in enoletnic na novo oblikovanih habitatih brakičnega dela rezervata. Stalno spremljanje stanja naravne repopulacije vegetacije halofitnih združb trajnic in enoletnic je izredno pomembno tudi z vidika oblikovanja sistema ustreznega vodnega režima na površinah novo oblikovanih slanih muljastih tal.

4.4. Pregled stanja habitatnih tipov

Do konca leta 2013 bomo skupaj z botaniki s Pedagoške fakultete pregledali rezultate dosedanjih kartiranj, ki nam jih bodo v digitalni obliki pripravili izvajalci projekta hkrati s poročilom o zaraščanju poljev s halofitno vegetacijo od leta 2009.

Tudi v letu 2014 načrtujemo pregled stanja habitatnih tipov brakičnega dela naravnega rezervata. Ker je projekt HabitChange zaključen, bomo izvedbo kartiranja habitatnih tipov lagunarnega dela rezervata ponovno financirali iz programskih sredstev za upravljanje rezervata.

Cilj 5: Upravljati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditvev male čigre

Upravljalne strategije

5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za beločelega deževnika in malo čigro

Ukrepi

- Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni za gnezdeče vrste ptic, kot sta beločeli deževnik in mala čigra

V predgnezditvenem obdobju (od februarja do začetka aprila) bomo v času plime zadrževali maksimalni nivo vode v laguni rezervata na koti + 0,45 metra. Od začetka aprila do konca avgusta bomo s kontroliranim dotokom morske vode v laguno rezervata v času plime vzdrževali maksimalni nivo vode na koti + 0,30 metra.

V letu 2012 je v brakičnem delu Naravnega rezervata Škocjanski zatok gnezdilo 28 parov navadnih čiger, 16 parov polojnikov, 5 parov malih deževnikov, 1 do 2 para rdečenogih martinčev. Število gnezdečih parov obravnavanih gnezdičk brakičnega dela rezervata se je v letu 2013 bistveno povečalo, gnezdeči pari navadnih čiger in polojnikov so se z osrednje kolonije pričeli širiti tudi na bližnje gnezditvene otočke. V letu 2013 je v brakičnem delu naravnega rezervata gnezdilo vsaj 56 parov navadnih čiger (*Sterna hirundo*), vsaj 28 parov polojnikov (*Himantopus himantopus*), 8 parov malih deževnikov (*Charadrius dubius*) in 5 parov rdečenogih martinčev (*Tringa totanus*).

- Upravljanje z vegetacijo na površinah namenjenih gnezdenju beločlega deževnika na obrobni območjih lagune (poloji in otočki)

Glej točko 4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune, vključno z otočki brez vegetacije, ukrep: Monitoring zaraščanja gnezditvenih otočkov.

5.2. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7.

5.3. Izvedba nadzora nad plenilci

Ukrepi

- Monitoring potencialnih plenilcev

Negativnih vplivov potencialnih plenilcev na gnezdeče vrste ptic v preteklih letih nismo opazili. Stanje bomo nadzorovali tudi v letu 2014 in ukrepali po potrebi.

5.4. Preprečitev motenj na območju pod ankaransko vpadnico

Ukrepi

- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico z nizkoraslim drevjem in toploljubnimi grmovnicami

Površine v naravnem rezervatu, ki mejijo na predvideno ankaransko vpadnico, predstavljajo stično območje med rezervatom in urbano strukturo mesta Koper. Območje ima funkcijo tamponskega pasu, ki naj bi v čim večji meri nevtraliziral negativne vplive prometa in prisotnosti ljudi na razmere v rezervatu. Te površine je treba oblikovati z ureditvami in zasaditvami vegetacije, ki bodo predstavljale fizično bariero in hkrati prostorsko označile rezervat na robu mestnega jedra.

V sklopu del pri izgradnji Južne ankaranske vpadnice je bila konec leta 2011 izvedena tudi zasaditev zastiralnega nasipa, ki poteka vzdolž nove ceste v skladu z Uredbo o državnem lokacijskem načrtu za navezavo Luke Koper na avtocestno omrežje. Projekt krajinske ureditve Južne ankaranske vpadnice je vključeval zasaditev krone zastiralnega nasipa in brežine proti območju naravnega rezervata Škocjanski zatok. Izbor drevesnih in grmovnih vrst smo skupaj s strokovnjaki iz Arboretuma Volčji Potok prilagodili lokalnim rastiščnim razmeram, predvsem tlom in primorski klimi in se omejili na avtohtone vrste, ki prenašajo sol v tleh in v zraku (črn trn, navadna kalina, bradavičasta in navadna trdoleska, enovrati glog, rdeči in rumeni dren, sredozemski hrast, tamariska ipd.).

V letu 2012 smo pripravili načrt zasaditve drevesnih in grmovnih vrst na severni meji naravnega rezervata Škocjanski zatok (stično območje severne meje naravnega rezervata in zastiralnega nasipa). Od drevesnih vrst so to črni topol, črni gaber, bela, krhka in rdeča vrba, mali jesen, črna jelša; ostroplodni jesen in druge, od grmovnic pa navadna kalina, različne vrste šipkov, navadni in enovrati glog, črni bezeg in druge. Na obravnavanem območju smo zasaditev začeli izvajati konec leta 2012. Na nasipih ob ankaranski obvoznici smo v januarju 2013 začeli z zasaditvijo lesnih in grmovnih vrst.

Na ruderalnih zemljiščih ob ankaranski vpadnici smo vnesli semena navadnega štrkavca (*Ecballium elaterium*). Ta vrsta iz družine bučevk je v Sloveniji izumrla, v rezervatu pa so ustrezna mesta za njeno uspevanje.

Z zasaditvijo območja pod ankaransko vpadnico smo v skladu z načrtom zasaditve nadaljevali tudi v januarju in februarju letošnjega leta. Zasaditev smo izvajali na območju med izlivnim delom stare struge Badaševice do prvega krožišča.

Slika 1: Območje zasaditve pod ankaransko vpadnico v letih 2013 in 2014

Preglednica 4: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	species	ploskev	število	leto zasaditve
bela vrba	<i>Salix alba</i>	AV 13	100	2013
krhka vrba	<i>Salix fragilis</i>	AV 13	100	2013
črni gaber	<i>Ostrya carpinifolia</i>	AV 13	100	2013
mali jesen	<i>Fraxinus ornus</i>	AV 13	150	2013
glog	<i>Crataegus sp.</i>	AV 13	10	2013
kalina	<i>Ligustrum vulgare</i>	AV 13	100	2013
črna jelša	<i>Alnus glutinosa</i>	AV 13	100	2013
črni topol	<i>Populus nigra</i>	AV 13	200	2013
navadi brin	<i>Juniperus communis</i>	AV 13	10	2013
beli topol	<i>Populus alba</i>	AV 13	20	2013
šipek	<i>Rosa sp.</i>	AV 13	25	2013
ostroplodni jesen	<i>Fraxinus angustifolia</i>	AV 13	25	2013

Preglednica 5: načrtovane zasaditve v letu 2014

vrsta	species	ploskev	število	leto zasaditve
bela vrba	<i>Salix alba</i>	AV 14	150	2014
krhka vrba	<i>Salix fragilis</i>	AV 14	150	2014
črni gaber	<i>Ostrya carpinifolia</i>	AV 14	100	2014
mali jesen	<i>Fraxinus ornus</i>	AV 14	100	2014
glog	<i>Crataegus sp.</i>	AV 14	10	2014
kalina	<i>Ligustrum vulgare</i>	AV 14	250	2014
črna jelša	<i>Alnus glutinosa</i>	AV 14	100	2014
črni topol	<i>Populus nigra</i>	AV 14	50	2014
navadi brin	<i>Juniperus communis</i>	AV 14	10	2014
beli topol	<i>Populus alba</i>	AV 14	20	2014
šipek	<i>Rosa sp.</i>	AV 14	25	2014
ostroplodni jesen	<i>Fraxinus angustifolia</i>	AV-14	250	2014

- Sodelovanje z investitorjem/ upravljavcem ankaranske vpadnice za kakovostno upravljanje in vzdrževanje ankaranske vpadnice

Gradnja ankaranske vpadnice, ki se je začela konec leta 2008, je bila zaključena v oktobru 2011.

V juniju 2013, smo predstavnika MOK obvestili, da je stanje vzdolž ankaranske vpadnice posajenih koprivovcev zaradi suše v izredno slabo. Zaposili smo jih, da ustrezno ukrepajo, sicer bo večina dreves odmrla. MOK je nemudoma obvestil predstavnike Komunale Koper, ki je v poletnih mesecih zagotavljala zalivanje omenjenega drevoreda. Zaradi hitrega ukrepanja so se ohranila skoraj vsa posajena drevesa.

Tudi v letu 2014 bomo po potrebi sodelovali z MOK oziroma upravljavcem ceste, v kolikor bo le-ta določen. Redno bomo opravljali nadzor nad stanjem mejnega območja in v primeru kršitev opozarjali kršitelje oziroma pristojne službe.

Jezerce

Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic

Upravljalne strategije

6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtničarske dejavnosti (dopolnitev)

Ukrepi

- Odstranitev vrtničarskih objektov (barake, ograje...) in ostalih odpadkov

V zadnjih nekaj letih sta se na predelu med Jezercem in kolesarsko stezo Parenzano spet pojavila dva vrtnička, ki sta bila pred leti že opuščena. V procesu 2. faze lastninjenja družbene lastnine v naravnem rezervatu smo ugotovili, da je dotična parcela 3886/10, k.o. Bertoki, na kateri sta oba vrtnička, v Zemljiški knjigi zavedena kot javno dobro – javna železniška infrastruktura s podjetjem Slovenske železnice kot upravljavcem. Kot taka je že last države in se je ne da lastniniti na podlagi 171. člena ZON.

V letu 2012 smo začeli z dogovori s tedanjim upravljavcem zemljišča, Slovenskimi železnicami, v smeri ureditve lastniškega in upravljalnega statusa te parcele ter opuščanja vrtničarstva, 17. januarja 2013 so nas z MZIP obvestili, da so pričeli s postopkom preverjanja ali predmetna nepremičnina še izpolnjuje pogoje za status javno dobro-javna železniška infrastruktura. Konec februarja so nas telefonsko obvestili, da predmetna parcela in sosednje, ki so znotraj meja naravnega rezervata, ne izpolnjujejo več pogojev za zgoraj navedeni status. Za pripravo gradiva za Vlado RS smo jim posredovali tudi koncesijsko pogodbo. Na podlagi Sklepa Vlade RS št. 47805-8/2013/3 z dne 14. maja 2013 je bil status javno dobro – javna železniška infrastruktura odvzet na zemljiščih na območju Jezerca s parc. št. 3886/8, 3886/9, 3886/10 in 3886/11, vsa k.o. Bertoki. MZIP na podlagi tega sklepa izda odločbo, s katero se status javnega dobra odvzame in jo po pravnomočnosti pošlje pristojnemu organu kot predlog za vknjižbo lastninske pravice na Republiko Slovenijo, kot upravljavec teh nepremičnin pa se vpiše DOPPS. Odločbe MZIP je bila izdana 15.5.2013 in za tem posredovana na Državno pravobranilstvo za potrebe izbrisa statusa JD-JŽI predmetnim parcelam, kar pa v ZK v času priprave tega programa še ni bilo razvidno.

Ukrepev v zvezi z odstranitvijo objektov tudi v letu 2014 ne načrtujemo, bomo pa po ureditvi lastniških razmerij ter sprejemu nove Uredbe o NRŠZ pristopili k ureditvi vseh razmerij in odpravi kršitev, ki smo jih opazili na območju Jezerca.

6.2. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja

Ukrepi

- Vzdrževanje vodnega režima

Za vzdrževanje vodnega režima bomo skrbeli s stalnim upravljanje zaporničnega sistema.

6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst

Ukrepi

- Vzdrževanje ruderalne vegetacije s košnjo oziroma mulčanjem

Košnjo oziroma mulčanje bomo na območju Jezerca po potrebi opravili zgodaj spomladi ali pozno jeseni, glede na stanje habitatov. S tem posegom bomo omejili zaraščanje območja južno od Jezerca.

6.4. Sanacija Jezerca

Ukrepi

- Sodelovanje z lokalno skupnostjo za ureditev kanalizacijskega omrežja na območju Škocjanskega hriba in dokončno prenehanje izpustov v rezervat

Načrtovanje sanacije Jezerca bo smiselno po ureditvi kanalizacijskega omrežja na Škocjanskem hribu in ne bo več izpustov fekalnih vod v rezervat, ki neposredno poslabšujejo stanje na območju Jezerca, kar pa do roka leta 2012 in tudi tekom leta 2013 ni bilo uresničeno. Doslej je Komunala Koper pripravila projektno dokumentacijo in pridobila gradbeno dovoljenje. Ali bo financiranje zagotovljeno v letu 2014, je odvisno od razpoložljivih sredstev in bo znano po sprejemu občinskega proračuna, predvidoma v novembru 2013. Dodatni predpogoj, težko uresničljiv v obdobju finančne krize, je tudi zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za sanacijo Jezerca. V letu 2011 smo kot pripravo na morebitno prihodnjo sanacijo Jezerca pridobili izhodiščne podatke za pripravo strokovnih podlag za sanacijo Jezerca v času naslednjega Načrta upravljanja. Študijo o stanju okolja Jezerca je izvedel Zavod za zdravstveno varstvo Koper in izdelal poročilo »Kakovost vodnega okolja Jezerca v naravnem rezervatu Škocjanski zatok«. V tem poročilu strokovnjaki ugotavljajo, da je za načrtovanje najprimernejših ukrepov za revitalizacijo območja potrebno ugotoviti kemijsko in ekološko stanje vode v Jezercu na podlagi monitoringa stanja površinskih voda, to je spremljanje stanja skozi določeno obdobje. Monitoring stanja površinskih voda zagotavlja država v skladu zakonodajo in ostalimi veljavnimi dokumenti. Na podlagi rezultatov te študije smo v 2013 na ARSO - Urad za hidrologijo in stanje okolja (Sektor za kakovost voda) podali pobudo, da se monitoring kakovosti vode na predelu Jezerca umesti v redni monitoring stanja površinskih voda, ki ga vodi ARSO.

Kot nadaljnje korake pri načrtovanju revitalizacije Jezerca Zavod za zdravstveno varstvo Koper predlaga:

- izvedbo sistematičnega spremljanja stanja vodnega okolja – monitoringa,
 - oceno kemijskega in ekološkega stanja na osnovi rezultatov monitoringa,
 - načrtovanje ustreznih ukrepov na podlagi ocene stanja,
 - ureditev odvajanja odpadnih voda, ki dotekajo v Jezerce iz zaledja,
 - izvedbo revitalizacijskih ukrepov po prenehanju odvajanja odpadnih vod v Jezerce,
 - spremljanje učinkovitosti ukrepov in spremljanje stanja v skladu s predpisi.
- Izvedba stalnega monitoringa kakovosti vode in stanja v Jezercu, skupaj z evidentiranjem vseh virov emisij v vodno telo

Opazovanja Jezerca v zadnjih letih kažejo na bistveno poslabšanje ekoloških razmer na tem območju. Monitoring kakovosti vode kaže na akumuliranje organskega onesnaženja, kar je dostikrat očitno tudi pri nestrokovnem opazovanju, saj je voda v Jezercu obarvana in ima neprijeten vonj. Osnovne parametre kakovosti vode v Jezercu stalno spremljamo (v okviru ukrepa 7.3).

6.5. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7. Monitoring ptic.

6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev

Glej točko 1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin.

Kakovost in količina vode

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata

Upravljalne strategije

7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata

Ukrepi

- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnimi vodno-gospodarskimi službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane

Za zagotovitev potrebnih pritokov sladke vode v rezervat bomo nadaljevali z rednim sodelovanjem z rečnim nadzornikom, ki je zadolžen za upravljanje z vodno-gospodarskimi objekti na Rižani in Ari ter vzdrževanje biološkega minimuma v rekah. Hkrati bomo sodelovali tudi s koprsko območno pisarno Agencije RS za okolje, ki je pristojna za vodno-gospodarske zadeve v regiji in po potrebi tudi z drugimi uporabniki vode. Ker je Škocjanski zatok zadnji v verigi »odjemalcev« vode iz Are, sploh pa glede na dosedanje izkušnje, je tovrstno stalno sodelovanje edina garancija, da bo zadosten pritok sladke vode zagotovljen vsaj v nesušnih obdobjih, ko je vode dovolj. V ta okvir sodijo tudi vse potrebne intervencije ob pomanjkanju pritoka ali drugih kritičnih konicah v rezervatu.

- Sodelovanje pri adaptiranju vodno-gospodarskih objektov izven rezervata

Kot upravljavec naravnega rezervata se bomo po potrebi vključevali tudi v izvedbo del na Rižani v zaledju z namenom zagotavljanja zadostne količine in primerno kakovosti vode v rezervatu.

- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja

Potencialna nevarnost za rezervat je razlitje nevarnih snovi v Luki Koper ali drugje v Koprskem zalivu. Zato so bile na podlagi Presoje vplivov na okolje (E-net, 2000) in projektne dokumentacije vgrajene zapornice na morskem kanalu takega tipa, s katerimi lahko laguno popolnoma ločimo od morja in v primeru nesreč preprečimo onesnaženje, razen v primerih izjemno visokih plim, ko ob plimi lahko morska voda preliva čez zapornico. V teh primerih je še toliko bolj pomembno sodelovanje z Luko Koper in Centrom za obveščanje (glej naslednjo točko). Luki Koper smo predlagali, naj pred morskim kanalom namestijo plavajočo zaveso (baražo), s katero bi lahko uspešno reševali problematiko v primeru onesnaženj ob visokih plimah. Na dveh sestankih, 15. maja in 9. julija 2012, z odgovorno osebo Luke Koper z okoljskega področja mag. Franko Cepak, smo dokončno dogovorili izvedbo tega ukrepa, ki predvideva postavitve plavajoče zaveso v letu 2013. Plavajoča zavesa je bila skladno z dogovorom nameščena, razpeta pa je čez morski kanal približno 100 metrov od mosta čez ankaransko vpadnico oziroma zaporničnega objekta, ki brakično laguno ločuje od kanala. V prihodnje je za torej za preprečitev kakršnegakoli prelivanja nevarnih snovi na morski površini v brakični del Škocjanskega zatoka poskrbljeno.

- Protokol obveščanja in ukrepanja v primerih razlitij in drugih onesnaženj v Koprskem zalivu in predvsem v Luki Koper ter na sladkovodnih pritokih v naravni rezervat

Z Luko Koper in Centrom za obveščanje smo že v letu 2008 začeli z dogovori o posebnem načinu hitrega obveščanja in ukrepanja v primeru naftnih razlitij ali drugih onesnaženj v pristanišču oz. širše v Koprskem zalivu. Ključno pri zagotavljanju varnosti pred onesnaženjem je namreč takojšnje obvestilo o nastanku nesreče, na podlagi katerega lahko zapornice nemudoma zapremo in preprečimo, da bi rezervat dosegle

onesnažene vode. Način obveščanja smo v letu 2009 dorekli, odtlej pa redno vzdržujemo stike in nadgrajujemo komunikacijo po potrebi in glede na tehnične možnosti. V drugem polletju 2012 smo začeli z aktivnostmi za pripravo protokola za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic (projekt Simarine-Natura), katerega pomemben del je tudi ta dogovor, o čemer smo odgovorno osebo iz Luke Koper, go. Franko Cepak že seznanili in se dogovorili za njihovo aktivno sodelovanje. V letu 2013 smo začeli s pripravo natančnejšega dogovora o sistemu obveščanja v primeru naftnih onesnaženj na morju in vodotokih (reki Rižana in Badaševica) z vključitvijo vseh akterjev v okolju in določitev njihove vloge (Regionalni center za obveščanje, Služba za varstvo obalnega morja (SVOM), ki deluje v okviru Vodnogospodarskega podjetja Drava Ptuj, Luka Koper, Uprava RS za zaščito in reševanje, Luška kapitanija Koper, ARSO Koper, Zavod RS za varstvo narave, OE Piran), kar bomo v letu 2014 dokončno izdelali v okviru projekta Simarine-Natura.

- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki za zagotovitev vseh potrebnih preventivnih ukrepov na izpustih meteornih vod v rezervat

Tudi ta ukrep je nujen za zagotavljanje ustrezne kakovosti vode v rezervatu. Trenutno namreč v Kopru niso določeni upravljavci sistemov meteornih vod, tako da ni niti rednega vzdrževanja niti spremljanja stanja meteornih izpustov. V okviru tega ukrepa bomo v sodelovanju s pristojnimi službami storili vse, kar je v naši moči, da se trenutna situacija uredi in da bodo meteorni izpusti v Škocjanski zatok opremljeni z ustreznimi lovilci olj, filtri in da bo vpeljeno redno vzdrževanje. Kot smo že doslej, pa bomo tudi v letu 2014 sodelovali z ZRSVN, OE Piran pri pripravi mnenj v postopkih primerne opreme novogradenj za upravljanje z meteornimi izpusti (npr. z uporabo koalescenčnih filtrov, rednim nadzorom in podobnimi ukrepi).

V okviru tega ukrepa smo v letu 2013 z ZRSVN sodelovali s pripravljavci OPPN zahodna gospodarska obrtna in razvojna cona Srmin II. faza, investitor MOK. Skupaj s predstavnico ZRSVN Barbaro Vidmar smo se udeležili več usklajevalnih sestankov ter terenskih ogledov obravnavanega območja in okolice ter podali pripombe in dopolnila k obravnavanim dokumentom. Pripombe in dopolnitve, ki so se nanašale predvsem na tehnologijo čiščenja meteornih vod, vgradnje zapornic in določitve načina upravljanja zapornice, oblikovanja nadomestnih habitatov za ptice in dvoživke so bile s strani investitorja in pripravljavcev OPPN v celoti sprejete. ZRSVN je v oktobru podal pozitivno mnenje o ustreznosti in skladnosti okoljskega poročila ter o sprejemljivosti plana na OPPN zahodna gospodarsko-obrtna in razvojna cona Srmin II. faza. Nadaljnje aktivnosti pričakujemo ob izvedbi načrta.

- Sodelovanje pri nadzoru nad deli v bližini rezervata ali v prispevnem območju, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost in količino vode v rezervatu

Sodelovali bomo pri nadzoru nad izvedbo del v bližini rezervata ali v prispevnem območju, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost in količino vode v rezervatu.

- Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation

Sodelovanje z evropsko organizacijo Sea Alarm Foundation, ki je bila ustanovljena z namenom koordinacije strokovnih odzivov pri razlitjih nevarnih snovi (onesnaženj morja z nafto in njenimi derivati), ki imajo za posledico škodo na favni in flori bo v letu 2014 potekalo kot že vsa predhodna leta. V letu 2013 je bilo zaradi aktivnega dela pri pripravi protokola za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic v primeru onesnaženj na morju vzpostavljeno bolj aktivno sodelovanje (tudi z udeležbo na mednarodni delavnici v Brestu, Francija, maj 2013), kar nameravamo v letu 2014 še povečati zaradi dokončanja omenjenega protokola.

- Izdelati načrt ukrepanja in odprave posledic večjih izlitij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice za celotno območje slovenskega obalnega morja

V okviru tega ukrepa bo izdelan načrt ukrepanja oziroma pripravljene strokovne smernice za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic v primeru razlitja nafte in njenih derivatov. Pravočasno in ustrezno ukrepanje lahko bistveno zmanjša negativne učinke razlite nafte na prostoživeče ptice kot tudi na vse ostale vodne organizme.

V sodelovanju z mednarodnimi partnerji in pristojnimi strokovnimi službami (Uprava RS za zaščito in reševanje, ARSO - Oddelek Koper in Služba za varstvo obalnega morja pri VGP Drava Ptuj) smo že pred časom pričeli s postopki izdelave omenjenega načrta ukrepanja za celotno slovensko Obalo. Za ukrepanje pri čiščenju in rehabilitaciji ptic v primeru razlitja nafte je, poleg načrta ukrepanja potreben tudi poseben dogovor s pristojnim ministrstvom in službami, potrebno pa je poskrbeti tudi za dodatno financiranje, saj bo v okviru priprave omenjenega načrta ukrepanja potrebno vložiti veliko energije tudi v izobraževanje prostovoljcev, članov DOPPS in drugih, ki bodo pripravljene sodelovati pri čiščenju in rehabilitaciji ptic v primerih onesnaženj kot tudi nabaviti potrebno opremo in zagotavljati prostor za izvajanje te dejavnosti. Naloga bistveno presega naša upravljavska pooblastila, zaradi posebnega interesa pri odpravljanju potencialnih groženj na varovane vrste ptic Škocjanskega zatoka oz. slovenske obale in morja, je del teh aktivnosti vključenih v LIFE+ projekt SIMARINE-NATURA, ki ga DOPPS s partnerji izvaja od leta 2011.

V letih 2012-13 začeto delo pri pripravi načrta ukrepanja v primeru naftnih razlitij na morju in vodotokih ter čiščenju zaoljenih ptic bomo v letu 2014 zaključili. Pri pripravi omenjenega protokola aktivno sodelujejo predstavniki različnih organizacij in služb, in sicer: ARSO Koper, Pristaniška kapitanija, Uprava RS za zaščito in reševanje, strokovnjak s področja veterine, Luka Koper, predstavniki zavarovanih območij ter občin Koper, Izola in Piran. Za koordinacijo dela vseh sodelujočih je zadolžena predstavnica DOPPS (v letu 2014 se predvideva izvedba vsaj še 2 delavnic). Omenjeni protokol naj bi bil pripravljen v drugi polovici leta 2014, ko bo ugotovljen tudi način oz. postopek vključitve teh smernic v nacionalni Načrt zaščite in reševanja ob nesrečah na morju.

7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptazne vrtine ŠZV-1/02 na Ankaranski bonifiki po potrebi (opcijnska rešitev)

Ukrepi na podlagi spremljanja stanja dotokov vode v rezervat v preteklih letih in v letu 2014 niso potrebni.

7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov

Ukrepi

- Izvajanje dolgoročnega monitoringa kakovosti vode

Na območju sladkovodnega dela rezervata kot tudi v polslani laguni bomo, tako kot vsa predhodna leta, tudi v letu 2014 izvajali redni mesečni monitoring enostavnih parametrov kakovosti vode na devetih vzorčnih mestih, od katerih jih je pet v sladkovodnem, štiri pa na brakičnem delu rezervata. Za spremljanje le-teh od leta 2004 uporabljamo multiparametrični instrument, primeren za delo na terenu, s katerim spremljamo naslednje parametre: temperatura, pH, raztopljeni kisik, slanost, redox potencial in prevodnost.

Preiskave in analize zahtevnejših parametrov vode in sedimenta, ki jih je v letih 2008 in 2009 opravil Zavod za zdravstveno varstvo Koper, so pokazale izrazito izboljšanje stanja po renaturaciji rezervata, seveda v predelih, ki so bili dejansko obnovljeni. Ker hitrih sprememb zahtevnejših parametrov ni pričakovati, bomo stanje teh spremljali periodično vsakih nekaj let in tako spremljali trende izboljšanja ali poslabšanja kakovosti vode in sedimenta. V letu 2014 tovrstnih preiskav in analiz na načrtujemo.

- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov

V laguni bomo stalni monitoring hidroloških parametrov izvajali delno s pomočjo jaškov ob zapornicah, delno pa z novo vgrajenimi vodomernimi latami. Nivoje vodne gladine v sladkovodnih vodnih telesih v rezervatu bomo spremljali z že nameščenimi vodomernimi latami. Spremljali bomo tudi podatke na koprskem mareografu in napovedi plimovanj na podlagi plimnih kartic. Rezultate bomo neposredno uporabljali pri upravljanju nivojev vode v različnih hidroloških enotah mokrišča ter pri ukrepanju v različnih primerih.

Obiskovalci

Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in pri javnih službah

Cilj obsega promocijo rezervata ter komuniciranje s ključnimi javnostmi na vseh nivojih, od lokalnega do mednarodnega. Kot glavne ciljne skupine smo doslej opredelili:

- lokalno prebivalstvo,
- šolske in druge izobraževalne skupine,
- skupine in individualni obiskovalci s posebnim interesom: poklicni in ljubiteljski naravoslovci, predvsem specializirane skupine, kot so ornitologi,
- turisti,
- skupine s posebnimi potrebami (slepi in slabovidni, gluhi in gluhonemi ter invalidi).

Ukrepe v okviru cilja bomo v 2014 izvajali samostojno, pa tudi v povezavi z drugimi upravljavci zavarovanih območij v Sloveniji ter s projektnimi partnerji v okviru projekta Adriawet 2000 in drugimi sorodnimi organizacijami in skupinami doma in v tujini.

Upravljalne strategije

8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev

Ukrepi

- Nadgradnja in vzdrževanje spletne strani www.skocjanski-zatok.org

Po oblikovni in vsebinski prenovi spletne strani rezervata v letu 2012 bomo v letu 2014 nadaljevali z dodajanjem novih aktualnih vsebin za obiskovalce in drugo zainteresirano javnost in rednim vzdrževanjem spletne strani. Nadaljevali bomo z objavljanjem aktualnih novic, na primer o rezultatih tedenskega monitoringa ptic, ter vsebinsko dopolnili določena poglavja na spletni strani (na primer ptice, rastline, živali) v vseh jezikovnih različicah. V fotogalerijo bomo dodali nove fotografije rezervata, rastlinstva, živalstva in fotografije o poteku gradnje načrtovanih objektov. Dopolnili bomo tudi nabor fotografij, ki bodo na voljo kot e-razglednice.

- Priprava, izdaja in uporaba tiskanih medijev

V okviru projekta Adriawet 2000 smo v 2013 izdali dopolnjeno verzijo vodnička po naravnem rezervatu v slovenskem in italijanskem jeziku, ki je namenjen tako izobraževalnim skupinam kot tudi ostalim obiskovalcem. Tudi v preteklih letih smo v okviru različnih projektov in ob finančni podpori sponzorjev izdali večje število promocijskega materiala, povsem ali delno osredotočenega na predstavitev Škocjanskega zatoka. V letu 2014 bomo nadaljevali z distribucijo teh gradiv ključnim ciljnim skupinam. Promocijski material bomo posredovali tudi tujim, predvsem italijanskim rezervatom, zlasti tistim, s katerimi sodelujemo v okviru projekta Adriawet 2000.

8.2. Mediji in odmevni dogodki

Ukrepi

- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih

Obveščanje v medijih je eden najbolj učinkovitih načinov za povečanje prepoznavnosti območja in vzpostavitev pozitivne podobe. Skrbeli bomo za predstavitev medijsko odmevnih dogodkov v rezervatu in pojavljanje stopnjevali tudi glede na izvedbo posameznih faz urejanja infrastrukture za obiskovanje, ki bo rezervat še bolj približala ljudem.

Predstavnikom medijev bomo nudili pomoč pri pripravi prispevkov, reportaž, snemanjih na terenu in podobno. Ob najbolj ključnih dogodkih bomo organizirali tudi tiskovne konference in pripravili ustrezna sporočila za javnost. V okviru projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok v letu 2014 načrtujemo naslednje aktivnosti:

- organizacija in izvedba tiskovne konference ob začetku gradnje objektov,
- priprava in pošiljanje sporočil za javnost o poteku in napredkih gradnje objektov,
- objava novic o napredku projekta na spletni strani rezervata www.skocjanski-zatok.org in splošni spletni strani DOPPS www.ptice.si.

Prav tako bomo javnost redno obveščali o poteku projekta Adriawet 2000 in ob pomembnejših mejnikih znotraj izvajanja projekta, tudi z objavami na spletni strani <http://www.adriawet2000.eu/>.

- Sejmi in prireditve

Škocjanski zatok bomo predstavljali tudi na sejmi in prireditvah z ustrežno tematiko (kot je npr. narava, prosti čas, specializirani dogodki na temo opazovanja ptic) v Sloveniji in tujini. Pri izboru dogodkov bomo upoštevali predvsem kriterij, v kolikšni meri ga obiskujejo predstavniki glavnih ciljnih skupin. Predstavitve na sejmi in drugih prireditvah bomo povezali s predstavitvijo drugih območij Natura 2000 v Sloveniji, drugimi območji v mreži Adriawet ter po možnosti tudi s predstavitevami naravi prijaznih aktivnosti lokalnih prebivalcev teh območij. Zaradi gradnje objektov bodo leta 2014 predstavitve te vrste minimalne.

- Potujoča razstava

V letu 2008 smo pripravili potujočo razstavo o območjih Natura 2000 (posebnih območjih varstva) v primorski regiji, med katerimi je tudi Škocjanski zatok, v slovenski, angleški in italijanski različici. Doslej smo z razstavo prepotovali celotno regijo in tudi druge kraje širše po Sloveniji in v zamejstvu, hkrati pa lokalnim prebivalcem Kopra predstavili tudi druga za ptice pomembna območja v njihovi bližini. Kot v preteklih letih, tudi v letu 2014 načrtujemo postavitve razstave v drugih krajih v regiji in širše po Sloveniji, predvsem v knjižnicah. Po možnosti bomo razstavo popestrili s spremljajočimi dogodki (uvodno predavanje, predstavitve in dogodki za lokalne šole ipd.) in zagotovili tudi medijski odziv v lokalnih medijih.

- Oglaševanje

Oglaševanje je bilo načrtovano kot promocijski ukrep po dokončni ureditvi rezervata, ker pa ta še ni gotova, v letu 2014 le-tega v okviru promocijskih aktivnosti še ne bomo izvajali.

8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata

Ukrepi

- Predstavitve lokalnemu prebivalstvu in predstavnikom lokalnih oblasti

Lokalne prebivalce Kopra in okolice bomo o napredku pri urejanju in upravljanju Škocjanskega zatoka obveščali tako na predavanjih, ki jih že nekaj časa redno organiziramo z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper kot tudi na posebnih predstavitev ob različnih okoljskih dnevih ali krajevnih/lokalnih praznikih. V letu 2014 načrtujemo sklop rednih mesečnih predavanj v obdobju od januarja do marca ter od oktobra do decembra ter predstavitev rezervata naslednjih ob okoljskih dnevih: Svetovni dan mokrišč, Evropski dan parkov, obeležitev Tedna mobilnosti ter Evropski dan opazovanja ptic. Hkrati bomo nadaljevali tudi z rednim obveščanjem ključnih predstavnikov lokalnih oblasti. Pri vseh tovrstnih predstavitev bomo ustrezno promovirali tudi koristi rezervata za lokalno skupnost in priložnosti, ki iz tega izhajajo.

- Predstavitev širši slovenski in mednarodni javnosti

Naravni rezervat Škocjanski zatok bomo aktivno predstavljali tudi zainteresirani javnosti drugod po Sloveniji, tako potencialnim obiskovalcem – ljubiteljem narave, kot tudi strokovni javnosti. Poleg tega bomo rezervat predstavljali mednarodni javnosti na vseh primernih dogodkih, strokovnih srečanjih in konferencah. Poleg osebnih predstavitev pa bomo poskrbeli tudi za pripravo in objavo člankov o rezervatu v ustreznih slovenskih in mednarodnih revijah in drugih tiskanih medijih, od DOPPS-ove revije Svet ptic do revij in prilog časopisov na temo prosti čas, narava, rekreacija in podobno.

- Individualne in druge neposredne predstavitev manjšim ciljnim skupinam

V času gradnje infrastrukture za obiskovanje ne načrtujemo individualnih predstavitev skupinam s posebnimi potrebami (društva slepih in slabovidnih, gluhih in gluhonemih ter invalidov). Nadaljevali bomo s komuniciranjem z lokalnimi šolami, ki je v veliki meri individualno in neposredno, medtem ko bomo širši krog izobraževalnih ustanov obveščali tudi z uporabo neposredne pošte.

8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami

Ukrepi

- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih oblasti

Nadaljevali bomo z vzdrževanjem vzpostavljenih dobrih odnosov s predstavniki Mestne občine Koper ter vseh občinskih služb. Po potrebi se bomo udeleževali sej občinskega sveta in predvsem lokalnih sestankov na ravni krajevnih skupnosti ali različnih interesnih skupin. Za ohranjanje dobrega sodelovanja se bomo trudili tudi pri drugih javnih službah, kot so npr. inšpekcijske službe in policija.

- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih zainteresiranih skupin

Hkrati bomo ohranjali dobre odnose tudi z lokalnimi zainteresiranimi skupinami, npr. lokalnimi člani DOPPS, upravljavci drugih zavarovanih območij v Sloveniji, z lokalnimi šolami, lokalnimi nevladnimi organizacijami, okoliškimi kmeti, sosedi, itd.

- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z izobraževalnimi ustanovami za prepoznavanje rezervata in narave v širšem pomenu besede kot vrednote med mladimi generacijami

Vse izobraževalne skupine, ki se bodo udeleževale izobraževalnih aktivnosti v rezervatu, bomo uvrstili tudi med prejemnike promocijskih, informacijskih in relevantnih strokovnih gradiv rezervata.

- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na podobnih področjih

Skrbeli bomo tudi za razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na podobnih področjih, npr. z Morsko biološko postajo Piran, Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, Zavodom za zdravstveno varstvo Koper, Agencijo RS za okolje ter njeno pisarno v Kopru, itd.

8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij

Ukrepi

- Vzpodbujanje sodelovanja znotraj mreže Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij v Sloveniji in tujini

V okviru projekta Adriawet 2000 bomo nadaljevali s skupnimi aktivnostmi in sodelovali s projektnimi partnerji. Aktivnosti izven projekta ne načrtujemo. Projekt se zaključi konec oktobra 2014.

- Izvedba skupnega promocijskega projekta z Adriawet partnerji

Projekt »Jadranska mokrišča za omrežje Natura 2000« (na kratko »Adriawet 2000«) je namenjen predvsem razvoju skupnih orodij za povečanje privlačnosti in prepoznavnosti sodelujočih mokrišč iz Furlanije, Benečije in Slovenije. Izvajali ga bomo tri leta s pričetkom 1.11.2011. DOPPS-ov del izvedbe aktivnosti v NR Škocjanski zatok smo ocenili na 270.000€, od česar 85% financira ESRR, 15% nacionalnega sofinanciranja pa partnerjem iz privatnega sektorja v Sloveniji zagotavlja MGRT na podlagi posebne pogodbe o nacionalnem sofinanciranju, ki smo jo podpisali 30.10.2012.

Do zaključka projekta, ki je predviden 30.10.2014, bomo opravili naslednje projektne aktivnosti, ki predstavljajo neposredno podporo in nadgradnjo ukrepov za doseganje ciljev Načrta upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok in tega predloga letnega programa dela rezervata za 2014 in nam omogočajo kakovostnejšo uresničitev zastavljenih programskih ciljev:

- Program za monitoring in ohranjanje biotske raznovrstnosti (nadgradnja in financiranje ukrepov 1.7 in 1.8 ter ostalih s sklicem nanje): na podlagi skupne metodologije in protokola za monitoring izbranih živalskih skupin in/ ali vrst bomo v NRŠZ v obdobju 2013-14 izvedli aktivnosti v skladu z opisi pod navedenima ukrepoma, ki hkrati pomenijo tudi testiranje protokola, skupaj s partnerji pa bomo v 2014 javno predstavili pridobljene znanstvene podatke na strokovnem seminarju in na spletnem portalu;

- Skupni program za celovito in trajnostno upravljanje zavarovanih območij: po opravljeni analizi razvojnih priložnosti na vključenih območjih v letu 2012, ki je v NRŠZ obsegala analizo ekosistemskih storitev in doseganja ciljev in prioritet v okviru iztekajočega se načrta upravljanja območja, in internem izobraževanju v letih 2013-14, bomo do konca projekta razvili nov(e) model(e) za upravljanje in trajnostni razvoj vključenih območij;

- Izobraževanje, ozaveščanje in skupna promocija: izobraževalne programe posameznih območij v okviru projekta nadgrajujemo s skupnim izobraževalnim programom, ki izhaja iz značilnosti omrežja Natura 2000 in je nastal v sodelovanju med projektnimi partnerji v okviru posebej za to organiziranih srečanj. V letu 2014 bomo pripravili še skupni program dogodkov za ozaveščanje in kulturno animacijo na partnerskih območjih in pridobili programske podlage za načrt opreme in razstav ter novo celostno grafično podobo naravnega rezervata, ki bo zaživela po načrtovani otvoritvi objektov v letu 2015.

- Modeli lokalnega sodelovanja za trajnostni razvoj območij: v okviru tega sklopa se bomo osredotočili na promocijo okoljskih in socialnih zakonskih določb javnim uslužbencem in podjetjem, ki izhajajo iz zakonodaje o omrežju Natura 2000 in so neposredno povezane s projektnimi območji – mokrišči, z nadgradnjo obstoječih lokalnih virov sofinanciranja upravljanja mokrišč ter uporabe obnovljivih virov energije na projektnih območjih Natura 2000;

- Komunikacijski načrt: v letu 2014 bomo na komunikacijske strategije izvajali projektne operativni plan komuniciranja; v Sloveniji bo DOPPS projekt in njegove vsebine in območja promoviral v medijih in na spletni strani (nadgradnja aktivnosti v okviru Cilja 8).
- Koordinacija in vodenje projekta ter poročanje: poleg vsebinskih delovnih sklopov pa bomo tudi v letu 2014 poskrbeli za ustrezno vsebinsko in finančno koordinacijo, vodenje in spremljanje projekta ter pripravo vseh potrebnih projektnih poročil z vsemi spremljevalnimi dejavnostmi. Sodelovali bomo tako v Upravnem kot tudi v Znanstvenem odboru projekta ter se udeleževali sklicanih sestankov in srečanj.

V letu 2014 bomo realizirali vse preostale projektne aktivnosti. Zaradi slabše projektne realizacije na ravni celotnega programa je možno delno znižanje sredstev s strani Organa upravljanja, v kolikor pride do takšne odločitve na ravni EU.

- Sodelovanje v nacionalni Zvezi naravovarstvenih nadzornikov in Skupnosti zavarovanih območij

V okviru Zveze naravovarstvenih nadzornikov v letu 2013 ne pričakujemo aktivnosti s finančnimi posledicami.

V letu 2013 je Skupnost slovenskih zavarovanih območij narave nadaljevala z zastavljenimi nalogami, in sicer na način, ki ima minimalne finančne posledice. Pripravili smo skupno predstavitveno publikacijo z naslovom Naravni parki Slovenije, skupni koledar pomembnejših dogodkov ter obeležili Evropski dan parkov na slavnostnem dogodku v organizaciji KP Kolpa, ki je potekala v Šokčevem dvoru v Žuničih 24.5.2013. Slavnostni gost je bil minister za kmetijstvo in okolje, mag. Dejan Židan. V drugi polovici leta bo ICPE (International Centre for Promotion of Enterprises), ki tudi gosti sestanke Skupnosti, izdal zbornik o zavarovanih območjih v Sloveniji, za katerega smo pripravili prispevek o NR Škocjanski zatok, izdaji zbornika pa naj bi sledil tudi posvet na temo zavarovanih območij.

V letu 2014 bomo nadaljevali z zastavljenimi nalogami, in sicer na način, ki bo imel minimalne finančne posledice.

Cilj 9: Do konca leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila

Upravljalne strategije

9.1. Dokončanje izhodišč za načrtovanje in izvedbo parkovne infrastrukture

Strategija je izvedena, ukrepi v letu 2014 niso predvideni.

9.2. Zagotovitev financiranja za izgradnjo vse infrastrukture za obiskovalce

Vrednost investicije v noveliranem investicijskem programu (junij 2013) po spremembi projekta PZI v tekočih cenah znaša 3.373.380,00€. V oktobru 2012 sta državna sekretarja z MKO in MGRT dogovorila novo shemo financiranja projekta, in sicer da MGRT pokrije neto vrednost celotne investicije in ostalih projektnih aktivnosti, MKO skupaj z DOPPS, ki je upravičenec za sredstva iz presežka SKZG RS 2005-2007, pa neupravičeni DDV.

Preglednica 6: Finančna konstrukcija z viri financiranja skladno z noveliranim investicijskim programom (jun.13)

Finančna konstrukcija	V EUR
Vrednost projekta v stalnih cenah	3.320.789,50
Vrednost projekta v tekočih cenah	3.373.380,00
Viri financiranja	3.373.380,00
MGRT (OP RR, razvojna prioriteta: Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov, prednostna usmeritev: Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva)	2.765.281,96
- od tega ESRR (85%) – PP 683710 – Razvoj turističnih destinacij - 07-13 - EU	2.350.489,67
- od tega slov.udeležba (15%) – PP 695910 - Razvoj turističnih destinacij -07-13 - slovenska udeležba	414.792,29
PRESEŽEK SKZG RS 2005-2007 (DOPPS)	500.354,69
SOFINANCIRANJE MKO – PP 244310	107.743,35

9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj

Ukrepi

V decembru 2012 so bile dokončane spremembe projekta za izvedbo – Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki jih je po naročilu MKO pripravil projektant Ravnikar Potokar d.o.o., dodatni popravki in dopolnitve pa so bili izvedeni še tekom leta 2013. V skladu s pogodbo št. 2330-12-830120 z dne 2.10.2012 med MKO, DOPPS in izvajalcem smo po potrditvi s strani odgovornih na MKO račun v celoti plačali iz naslova skladovih sredstev 24.5.2013, s tem da nam bo neto vrednost po potrditvi vloge s strani MGRT vrnjena.

MKO v prvi polovici 2013 novelacije finančnega dela investicijskega programa in vloge za sredstva ESRR ni moglo naročiti zaradi zaprtega NRP za investicijo v objekte. Zato smo dogovorno naročilo prevzeli na DOPPS in za izvedbo naloge angažirali izvajalca potrjenega investicijskega programa iz leta 2010, podjetje K&Z

svetovanje za razvoj d.o.o., vsebinski del investicijskega programa pa smo v skladu s programom dela novelirali sami. Novelacija je bila izvedena v aprilu 2013, saj je bila po prvi urgenci s strani MGRT oddaja vloge zahtevana že v maju 2013, tako da smo dokument tudi posredovali na MKO. Na podlagi razglasitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2013 in 2014 (Uradni list RS, št. 46/2013) smo izračune v juniju popravili na novo stopnjo DDV ter končni dokument v prvih dneh julija posredovali na MKO v potrditev. V tem času je minister s sklepom imenoval Komisijo za pregled in potrditev investicijskega programa ter ocenjevanje upravičenosti investicije Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki je program preučila in potrdila na seji 17.7.2013. Novelirani investicijski program je bil dokončno potrjen s Sklepom ministra za kmetijstvo in okolje št. 35602-19/2008/33 z dne 24.7.2013.

Gradbeno dovoljenje je na podlagi vloge DOPPS pristojno Ministrstvo RS za infrastrukturo in prostor v 2012 podaljšalo za nadaljnji dve leti, in sicer do 18.10.2014. Če povzamemo, je bila v tem času tako ponovno pridobljena vsa novelirana projektna in investicijska dokumentacija ter podaljšano gradbeno dovoljenje, torej izpolnjeni osnovni predpogoji za potrditev financiranja in začetek gradnje.

Do konca leta 2013 ali najkasneje v začetku 2014 v okviru tega ukrepa načrtujemo še naročilo izdelave izvodov projekta notranje opreme in grafične signalizacije, ki jih bo ministrstvo naročilo v skladu z dinamiko projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Programiranje opreme in razstav bomo sicer v naročili izbranim izvajalcem v okviru projekta Adriawet 2000 in tudi sami intenzivno delali na primerni opremi objektov. Tako bo izdelana vsa projektna dokumentacija za izgradnjo in opremljanje objektov.

9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje 2 km krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami za dvoživke in nevretenčarje na Bertoški bonifiki

Ukrepi

- Izdelava in namestitev zastiralnih sten (parapetov) z opazovalnimi linami (2. faza)

Izvedbo 2. faze opazovališč smo uvrstili v skupno investicijo izgradnje parkovne infrastrukture v rezervatu, ki jo bomo izvedli v okviru projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (glej točko 9.5.). V skladu s projektom PZI »Gradnja objektov v NR Škocjanski zatok – opazovališča, 2. faza« bomo dokončali urejanje štirih obstoječih opazovališč ob krožni učni poti na Bertoški bonifiki. 2. faza gradnje predvideva izdelavo streh nad enim segmentom vsakega opazovališča (dolžine 4 metre), zamenjavo podov na obstoječih opazovališčih z jekleno konstrukcijo in na vlago odpornimi deskami, ureditev platoja za odvzem vzorcev iz mlak ter lese na območju, kjer se zaključuje servisna pot. Poleg tega se v celoti izvede rekonstrukcija obstoječega opazovališča 6 ob laguni ter novo opazovališče slanuš 7, prav tako ob laguni, z mostičkom preko jarka in prehodom čez nasip. Izvedba je v skladu z novim terminskim planom predvidena v letu 2014.

- Vzdrževanje objektov, opreme in spremljajočih manipulativnih površin ter opreme na prostem

V letu 2014 bomo redno pregledovali obstoječe objekte in opremo z namenom zagotavljanja varnosti obiskovalcev in zaposlenih, kar je v času gradnje infrastrukture naravnega rezervata še posebej pomembno. Poleg zgoraj navedenih del pa načrtujemo le še manjše redne vzdrževalne posege na opazovališčih in pa redno čiščenje objektov, opreme in spremljajočih manipulativnih površin.

9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki

Ukrepi

- Izvedba javnih naročil za izbiro izvajalcev

V skladu s spremembo investitorja projekta izgradnje parkovne infrastrukture Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok bo javna naročila za pridobitev izvajalcev projektnih aktivnosti izvajal Direktorat za javne službe varstva okolja in investicije v okolje v okviru MKO. Predvidena so še naslednja javna naročila:

- gradnja objektov (GOI dela), ki je bilo na portalu javnih naročil objavljeno 15.10.2013, št. objave: JN13109/2013,
- svetovalni inženiring in svetovalno nadzorstvo, ki je bilo na portalu javnih naročil objavljeno 5.11.2013, št. objave: NMV2639/2013 (sklenitev aneksa k sklenjeni pogodbi z izbranim izvajalcem Lokainženiring d.o.o. spomladi 2013 ni bila možna zaradi zaprtega NRP, zato je bilo tudi v tem primeru potrebno ponovno naročilo),
- projektantski nadzor,
- projekt notranje opreme in grafične signalizacije (izvodi) in
- notranja oprema.

Pri pripravi razpisne dokumentacije za gradnjo objektov smo za ministrstvo pripravili naslednja osnovna izhodišča naravovarstvenega nadzora, ki jih morajo potencialni izvajalci poznati in upoštevati že v fazi priprave ponudbe:

- v času od 15.3. do 15.8. izvedba zemeljskih del in drugih posegov v naravna življenjska okolja, ki le-ta degradirajo ali vnašajo izrazito motnjo v naravno okolje, ni možna in jih mora izvajalec zagotoviti izven tega obdobja; po izvedbi zemeljskih del izven navedenega obdobja pa lahko izvajalec z ostalimi GOI deli v tem obdobju nadaljuje;
- puščanje delovnih strojev izven delovnega časa kot tudi skladiščenje materiala ter odpadkov na območju varovanih habitatov ni dovoljeno, z izjemo dovoza in odložitve materiala za sprotne dnevne potrebe na način, ki za habitate ni škodljiv in ga predhodno potrdi naravovarstveni nadzor;
- gradnja hleva z obrobo ter lese ob hlevu in spremljevalnimi ureditvami naj bo prva na terminskem planu, sledi pa naj ji ločen fazni prevzem, tako da se hlev lahko začne uporabljati že med gradnjo;
- ob izvedbi del, pri katerih bo potrebno odstraniti ali premakniti obstoječe fizične bariere okoli območja Bertoške bonifike (pašne ograje, zastiralni nasipi, začasne lese...), mora izvajalec poskrbeti za nadomestno fizično zavarovanje območja, priporočljivo pa je tudi, da se dela za izgradnjo trajnih fizičnih barrier končajo v čim krajšem času. Po zaključku vsake faze tovrstnih del mora izvajalec ponovno vzpostaviti funkcionalno pašno infrastrukturo, ki bo preprečevala prehod pašnih živali z območja, namenjenega paši.

Naloge v zvezi s pripravo javnih naročil bo izvajala služba za javna naročila na MKO ob sodelovanju svetovalnega inženiringa, ki bo v okviru projekta opravljal naslednje aktivnosti:

- sodelovanje pri pripravi razpisne dokumentacije in izvedbi postopkov javnega naročanja za izbor izvajalcev (za nabavo in vgradnjo opreme, ipd.) skladno z zakoni in predpisi,
- administrativno-tehnična dela pri vodenju javnih naročil (npr. izdajanje in pojasnjevanje razpisne dokumentacije, izdelava analiz prispelih ponudb, vodenje evidenc, priprava in pošiljanje zapisnikov, poročil, obvestil, priprava dokumentacije za arhiv naročnika), priprava predlogov za izbor najugodnejših ponudnikov, priprava pogodb ter koordinacija sklepanja pogodb,
- v primeru revizije postopkov javnega naročanja priprava vseh dodatnih obrazložitev, dokumentov in opravljanje drugih administrativno-tehničnih nalog, povezanih s tem.

▪ Gradnja objektov – izvedba gradbenih in obrtniških del

Projekt »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« je namenjen izgradnji vseh načrtovanih objektov in s tem dokončni ureditvi rezervata. Predstavlja zadnji del urejanja naravnega rezervata Škocjanski zatok, kot je bilo opredeljeno z državnim prostorskim izvedbenim aktom – ureditvenim načrtom za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok. Predmet projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok je izgradnja (GOI dela: gradbena, obrtniška in inštalacijska dela) in notranje opremljanje (skupaj s pripravo izvodov projekta notranje opreme in grafične signalizacije) naslednjih objektov (po strategijah):

Upravljalna strategija 9.5.:

- A. informacijski center s komunalno ureditvijo in s spremljajočimi manipulativnimi površinami (parkirišča in druge zunanje in prometne ureditve, igrišče in druge ureditve za obiskovalce)
- B. hlev z oboro in lesu
- C. osrednja opazovalnica
- D. zunanji montažni WC
- E. nadstrešnica nad parkirišči
- F. urbana oprema

Upravljalna strategija 9.6.:

- G. mala opazovalnica (opazovalni stolp)
- H. mestni vstopni objekt
- I. opazovališče 5
- J. lesa ob poti pod ankaransko vpadnico

Upravljalna strategija 9.4.:

- K. opazovališča 1-4 na Bertoški bonifiki, 2. del (strehe opazovališč, zamenjava podov s konstrukcijo na obstoječih opazovališčih 1-4, lesa, plato za vzorčenje in izvedbo izobraževalnega programa v mlaki, lesa na servisni poti v bližini opazovališča 6)
- L. rekonstrukcija obstoječega opazovališča 6
- M. opazovališče slanuš 7 z brvjo

Gradnjo objektov in spremljajočih manipulativnih površin bo izbrani izvajalec izvajal v skladu s projektno in razpisno dokumentacijo, dovoljenji, pogodbo, svojim terminskim planom ter drugimi relevantnimi dokumenti. Gradbena dela se bodo izvajala v časovnih obdobjih, ko so vplivi na živi svet najmanjši, saj bodo potekala pod strogim naravovarstvenim nadzorom, ki ga bo upravljavec izvajal v okviru nadzorne službe. Poleg tega bomo v sodelovanju z investitorjem MKO zagotovili tudi vse druge potrebne nadzore, in sicer:

1. strokovni nadzor (gradbeni, geomehanski), ki poleg vseh aktivnosti v skladu z zakonodajo s področja gradbeništva vsebuje tudi sodelovanje in strokovno pomoč pri organizaciji gradnje in predaje objektov;
2. koordinatorja za varnost in zdravje pri delu;
3. projektantski nadzor gradnje ter
4. arheološki nadzor, ki je uvrščen v popis del in ga bo najel izvajalec.

Vrstni red gradnje objektov je odvisen od potreb v rezervatu, sezonskih omejitev za izvedbo gradbenih in obrtniških del v rezervatu zaradi upoštevanja naravovarstvenih izhodišč, terminskega plana izvajalca in razpoložljivosti sredstev, saj bo gradnja vključno s pripravami glede na razpoložljivost sredstev potekala v 2014-15. Glede na potrebe rezervata bomo med prioritete uvrstili gradnjo objektov na Bertoški bonifiki pred objekti pod ankaransko vpadnico, med prvimi pa hleva z oboro zaradi potreb pašne živine, kar se je kot posebej nujno pokazalo tudi ob napadu na kobili. Med terminskimi prioriteta je zelo visoko tudi osrednja opazovalnica in obe dodatni opazovališči ob laguni (za te objekte je še posebej pomembna gradnja izven obdobj, občutljivih za živi svet, saj so sredi rezervata), saj zaradi dostave materiala in gradbenih strojev v ta del rezervata, kot tudi njihove odstranitve po zaključku del, določena dela na objektih in ureditvah ob

vstopu v rezervat pri informacijskem centru niso izvedljiva pred zaključkom gradnje objektov sredi rezervata in vzpostavitvijo prvotnega stanja.

- Notranja oprema objektov

Po trenutnih načrtih bo notranje opremljanje objektov potekalo konec leta 2014, v primeru zamud pri gradnji pa v prvi polovici 2015. Konec leta 2013 je predvideno naročilo izvodov Projekta notranje opreme in grafične signalizacije (glej ukrep 9.3), v katerem bo celostno rešeno notranje opremljanje objektov z razstavami vred na podlagi predhodnega programiranja, ki ga bo z izbranimi izvajalci izvedel DOPPS v okviru projekta Adriawet 2000, in celotna signalizacija v objektih in rezervatu, usklajena z celostno grafično podobo rezervata. Del razstav in druge vsebinske interpretacije in opreme bomo zasnovali v okviru projekta Adriawet 2000 (glej ukrep 10.2) in manjši del, v skladu z razpoložljivimi sredstvi, predvidoma tudi izdelali.

9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico

Ukrepi

- Izvedba javnih naročil za izbiro izvajalcev
- Gradnja objektov – izvedba gradbenih in obrtniških del
- Notranja oprema objektov

Veljajo opisi pod ukrepom 9.5. Po trenutnih predvidevanjih bo gradnja in opremljanje objektov pod ankaransko vpadnico potekalo v letu 2014, v primeru zamud zaradi daljših postopkov oddaje javnih naročil pa se lahko zamakne tudi v začetek leta 2015. Notranje opremljanje objektov bo potekalo v letu 2015.

9.7. Minimiziranje motenj

Ukrepi

- Izgradnja in vzdrževanje vseh naravnih ter umetnih zastorov

Ob učni poti v rezervatu, razen na redkih močno zaraščenih predelih z gostim naravnim rastjem, kjer smo za preprečitev motenj zgradili notranje zastiralne nasipe višine vsaj 1,5 metra in zasadili naravno rastje, ki prispeva k naravnemu videzu nasipa in fizično preprečuje obiskovalcem dostop na nasipe, bomo obstoječo zarast tudi v letu 2014 vzdrževali in po potrebi dopolnjevali, vendar večjih zasaditev v letu 2014 ne bomo izvajali saj večina sadik, ki smo jih zasadili v preteklih letih lepo uspeva in služi osnovnim ciljem:

- Zmanjševanje agresivnosti tujerodnih vrst, kot so rubinija (*Rubinia pseudoacacia*), amorfa (*Amorfa fruticosa*) in japonsko kosteničevje (*Lonicera japonica*), ki bi verjetno onemogočila naravno zaraščanje z avtohtonimi vrstami. Poleg tega pa nekatere vrste klijajo le na golih tleh, ki pa se brez motenj hitro zarastejo z ruderalno vegetacijo visokih steblik in tako onemogočijo klitje semen dreves iz rodov *Populus*, *Alnus* in *Salix*.
- Vzpostavitev sonaravne avtohtone lesne vegetacije, ki bo služila kot zatočišče ter vir hrane za tukajšnjo favno.
- Z zasaditvijo izbranih grmovnih vrst ustvariti goste mejice v okolici vseh opazovalnic in drugih izpostavljenih predelih vzdolž krožne učne poti, ki bodo preprečevale dostop in prehajanje obiskovalcev na zastiralne nasipe ter s tem zmanjšale motnje na živi svet rezervata.

Na najbolj izpostavljenih predelih ob zastiralnih stenah na opazovališčih smo v letu 2011 izvedli tudi podaljšanje zastiralnih sten do nasipov. Ukrep je bil nujen, ker so posamezni obiskovalci kljub oznakam in opozarjanju plezali na nasipe in s tem preprečevali razrast grmovnic. Dela smo izvedli v okviru rednega vzdrževanja opazovališč. V letu 2012 smo zastiralne nasipe, ki potekajo vzdolž krožne učne poti ter nasip, ki meji sladkovodni in brakični del naravnega rezervata, opremili s količki in žičnato ograjo. Ograja, ki smo jo postavili na delih nasipov brez varovalnega jarka, preprečuje prehajanje obiskovalcev na nasipe. Oba ukrepa sta se izkazala za zelo uspešna, saj se je vzpenjanje obiskovalcev na nasipe zmanjšalo na minimum.

Zasaditve smo izvedli v sodelovanju z botanikom Josipom Otopalom ter v skladu z načrtom zasaditve, ki smo ga pripravili v letu 2011.

- Omejen dostop v določene dele rezervata med gnezdilno sezono

V času gradnje objektov bomo še posebno pozornost namenili omejevanju dostopa v najbolj občutljivih obdobjih za ptice in druge živali. V skladu z naravovarstvenimi izhodišči bomo omejevali izvedbo del v rezervatu, predvsem na njegovih najbolj izpostavljenih predelih, in obdobje gradnje umestili v čas, ko so živali manj občutljive. Po potrebi bomo v času gradnje glede na povečane motnje tudi omejili dostop za obiskovalce (tako zaradi dodatnih motenj kot tudi zagotavljanja njihove varnosti).

- Kodeks obnašanja v rezervatu

Zadrževanje obiskovalcev v rezervatu je dovoljeno samo v okviru označene parkovne infrastrukture. V skladu z Uredbo o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013) določi upravljavec podrobnejša pravila obiskovanja naravnega rezervata skupaj z vstopnimi točkami in urnikom v načrtu upravljanja. V skladu s trenutno še veljavnim Odlokom o programu varstva in razvoja NRŠZ (načrt upravljanja) za obdobje 2007-2011 se morajo obiskovalci ravnati v skladu s kodeksom obnašanja v rezervatu, ki je sestavni del vseh vstopnih tabel na ključnih točkah rezervata ter objavljen tudi v publikacijah o naravnem rezervatu. Obiskovalce bomo še naprej opozarjali na upoštevanje kodeksa.

- Vodenje skupin

Za skupine obiskovalcev, ki so definirane kot skupine ljudi, ki štejejo najmanj 10 in največ 25 ljudi in za šolske skupine, ki jih sestavlja en šolski razred neglede na splošno definicijo skupine, izvaja upravljavec strokovna vodenja po rezervatu proti plačilu. Vodniki po rezervatu hkrati z izvajanjem osnovne funkcije vodenja – spremljanje in usmerjanje obiskovalcev in strokovna razlaga o značilnostih naravnih prvin na širšem območju rezervata, o procesih, naravnih vrednotah, rastlinskih in živalskih vrstah ter njihovih habitatih v rezervatu – obiskovalce opozarjajo na primerno vedenje v rezervatu, nadzorujejo gibanje obiskovalcev in preprečujejo motnje.

- Dodatna zaščita proti hrupu

Po trenutno veljavni zakonodaji ni pravnih podlag, s katerimi bi investitorje nove infrastrukture v bližini Škocjanskega zatoka, ki povzroča dodatni hrup, obvezali k izgradnji aktivne protihrupne zaščite. Rešitve bodo mogoče šele s spremembo zakonodaje v smeri povečanja varovanja občutljivih zavarovanih območij narave pred hrupom, ali pa po izgradnji centra za obiskovalce, ko bo treba z monitoringom dokazati hrupne vplive na ta varovani objekt.

Dodatna možnost, ki jo že od leta 2012 dalje raziskujemo s predstavniki Luke Koper d.d., je uporaba konsolidiranega materiala iz morskega dna, ki ga v Luki izkopavajo pri poglobljanju luškega dna in katere uporabnost preverjajo v sodelovanju s strokovnimi ustanovami s področja gradbeništva. Po zadnjih informacijah s strani pristojnih na Luki Koper je možno ta material povsem izsušiti in ga uporabiti za gradnjo

pregrad, ki preprečujejo širjenje hrupa. Do konca 2013 in v letu 2014 bomo skupaj proučili možnosti za izvedbo in projektno sofinanciranje takšne pregrade na tistih delih meje naravnega rezervata, kjer so hrupne obremenitve največje. V kolikor se bo material izkazal za tehnično uporabnega in bo tudi preverba pravno-formalnih možnosti pokazala, da je projekt izvedljiv, bomo pripravili tudi prijavo/-e za financiranje na primerne razpise. S predstavniki Luke Koper d.d. in drugih partnerjev bomo na to temo v rednih stikih. Za nadaljnje projektno sodelovanje so izkazali interes tudi na ZAG, ki nastopa kot podizvajalec Luke na tem področju.

- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki ter investitorji za zmanjšanje hrupa in svetlobnega onesnaženja v okolici rezervata

V sodelovanju s pristojnimi službami, predvsem Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, uporabniki in investitorji bomo nadaljevali s prizadevanji za zmanjšanje obremenitev s hrupom in svetlobnim onesnaženjem v okolici rezervata. Obremenitve s hrupom se nanašajo predvsem na okoliško prometno infrastrukturo (predvsem hitro cesto), medtem ko je vir največjega svetlobnega onesnaženja urbana okolica rezervata.

9.8. Monitoring obiskovalcev in raziskava njihovih potreb in zahtev

Ukrepi

- Evidenca obiskovalcev s sistemom najav skupin

Sistem sprejemanja obiskovalcev na podlagi najav skupin nam omogoča ustrezno terminsko razporejanje skupin. S tem se izognemo preveč masovnemu obisku ter prevelikim točkovnim obremenitvam parkovne infrastrukture in omejenega števila zaposlenih v rezervatu. Sistem najav, po katerem bomo skupine obiskovalcev sprejemali tudi v letu 2014, bo omogočal tudi ustrezno kadrovsko pripravo ob dnevih z več obiska (npr. z vključitvijo prostovoljcev in honorarno zaposlenih). Obiskovalcem bo omogočal sproščeno doživljanje narave v rezervatu, brez nepotrebnega čakanja in gneče. V času gradbenih del za postavitve objektov bo rezervat za obiske vsaj ob največjih posegih predvidoma zaprt, kar bomo ustrezno objavili v medijih in označili na vstopnih točkah v rezervat.

- Spremljanje obiskovalcev, njihovih potreb in zahtev

Sproti bomo beležili predloge in komentarje obiskovalcev in drugih zainteresiranih posameznikov in skupin ter skrbeli za ustrezno izobraževanje upravljavca na tem področju. Pri tem mislimo predvsem na izmenjavo izkušenj z drugimi upravljavci, predvsem območij z veliko obiskovalci doma in v tujini, ter študij ustrezne literature in spremljanje trendov v zavarovanih območjih. Po potrebi bomo na podlagi rezultatov monitoringa obiskovalcev ter opravljenega anketiranja le-teh v letih 2012-13 nadaljevali s podobnimi, vsebinsko nadgrajenimi preverjanji.

- Vpisna knjiga za obiskovalce in knjiga pohval in pritožb

Vpisno knjigo za obiskovalce smo uvedli že pred izvajanjem tega načrta, nameščena pa je v začasnem objektu – gradbeni baraki. V tem začetnem obdobju nadomešča obe predvideni knjigi, saj bomo s stolpcem »opombe« obiskovalcem ponudili tudi možnost komentarja, pohvale ali pritožbe.

Cilj 10: V letu 2007 pripraviti vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih po pripravi stalno izvajati

Upravljalne strategije

10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (dopolnitev)

Ukrepi

- Nadgradnja izobraževalnega programa rezervata za šolsko leto 2014/2015

Izobraževalni program je sestavni del vsebinskih programov za obiskovalce, vendar ga zaradi svoje posebnosti in njegovega posebnega pomena za izobraževanje, med cilji naravnega rezervata obravnavamo posebej.

V letu 2013 je bila v okviru projekta Adriawet 2000 izvedena obsežna prenova obstoječega izobraževalnega programa NRŠZ z aktivnostmi, katerih rezultat je poenoten oziroma skupen izobraževalni program z nekaterimi upravljavci bližnjih zavarovanih območij. V prenovljenem izobraževalnem programu je večji poudarek namenjen spoznavanju in razumevanju vloge območij Natura 2000 za ohranjanje narave ter ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Ker v letu 2014 načrtujemo gradnjo objektov na območju rezervata, bo izvajanje izobraževalnega programa temu prilagojeno - v kolikor nam bodo okoliščine to dopuščale, ga bomo izvajali v skladu s cilji in aktivnostmi prenovljenega izobraževalnega programa.

10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov

Ukrepi

- Priprava interpretacijskih materialov in medijev

V skladu s Programom dela NRŠZ za leto 2013 smo nadgradili obstoječi Načrt interpretacije rezervata v smeri načrtovanja opreme informacijskega centra in drugih objektov v rezervatu, torej razstav, interpretacijsko-izobraževalne opreme centra ter multimedijskih in/ ali filmskih predstavitev rezervata in sorodnih tem. Pri tem smo upoštevali cilje interpretacije in ključna sporočila, ki jih želimo posredovati ciljnim skupinam naravnega rezervata. Zaradi pomanjkanja proračunskih sredstev vse aktivnosti izvajamo v okviru projekta Adriawet 2000, v okviru katerega bomo do konca leta 2013 naročili tudi Programiranje notranje opreme in razstav ter Celostno grafično podobo Naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki bo zaživela po otvoritvi objektov. V letu 2014 načrtujemo izdelavo manjšega dela opreme bodočega info centra iz preostanka projektnih sredstev.

Skladno s partnerskim dogovorom v okviru projekta Adriawet 2000 in odobritvijo s strani STS, smo ponatis vodnička »Zeleno srce Kopra« v slovenskem in italijanskem jeziku v razširjeni različici vključili in izvedli v okviru projekta. V letu 2014 bomo nadaljevali z distribucijo obstoječih gradiv.

S snemanji in pripravo filmov zaradi pomanjkanja sredstev v letu 2014 ne bomo nadaljevali. V kolikor bodo sredstva dopuščala, bomo skušali zagotoviti vsaj snemanje ključnih faz gradnje objektov.

- Priprava učnih materialov, razvoj in izdelava ali nakup novih izobraževalno-raziskovalnih in interpretacijskih pripomočkov in opreme

Nadaljevali bomo z delom na pripravi pobarvanke in otroške zgodbe, s pomočjo katere bodo otroci na igriv način spoznali nekaj značilnih vrst Škocjanskega zatoka (čapljica, liska, tukalica, slanuše, žaba debeloglavka, ipd.). Ta didaktični material je predviden za otroke od treh do šestih let starosti (do vstopa v šolo), saj opažamo, da so otroci te starosti v zadnjem času postali pogosti obiskovalci Škocjanskega zatoka (obiskujejo ga v skupinah z vzgojiteljicami ali s svojimi starši).

Skladno z rezultati programiranja opreme in razstav (glej predhodni ukrep) je predviden nakup določenih izobraževalno-raziskovalnih in interpretacijskih pripomočkov, ki bo izveden v okviru projekta Adriawet 2000 v naslednjih mesecih.

10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata

Ukrepi

- Zagotavljanje dostopa do informacij o rezervatu in izvajanje obiskovalcem namenjenih funkcij rezervata

Aktivnosti in programi za obiskovalce bodo v celoti zaživi, ko bo zgrajen in odprt informacijski center rezervata in druga parkovna infrastruktura. Dotlej pa kot začasni informacijski center služi pisarna na Staničevem trgu 16 v Kopru, v samem rezervatu pa začasni objekt – gradbena baraka, kjer so na voljo vse informacije o rezervatu, kot tudi o drugih mokriščih v severnem Jadranu. Za izvajanje vseh drugih funkcij bo center služil le kot infrastruktura, ki pa je za obiskovalce zelo pomembna, saj zadovoljuje vse osnovne fiziološke potrebe. Navedene funkcije, vodenja in druge storitve se bodo zato do izgradnje centra izvajale v omejenem obsegu, kot to navajamo pri konkretnih strategijah in ukrepih za doseganje z njimi povezanih ciljev.

10.4. Izvajanje izobraževalnega programa

Ukrepi

- Izvedba naravoslovnih dni in vodenih ogledov rezervata

Različne oblike vodenih ogledov rezervata in naravoslovnih dni so ena najpomembnejših oblik izobraževalnega procesa v rezervatu, s katerimi bomo nadaljevali tudi v letu 2014, vendar prilagojeno okoliščinam zaradi gradnje objektov v rezervatu.

Nadaljevali bomo z vzdrževanjem rednih stikov s predstavniki lokalnih osnovnih in srednjih šol, kot tudi vrtcev in drugih izobraževalnih ustanov (fakultete in višje šole), ki so se doslej udeleževali naravoslovnih dni ali izkazali interes zanje ter jih redno obveščali o napredku del pri gradnji objektov, vse z namenom prihodnje organizacije izvajanja vodenih ogledov in naravoslovnih dni.

- Izvajanje drugih izobraževalnih aktivnosti v rezervatu v skladu s programom

V skladu z izobraževalnim programom rezervata, tudi v letu 2014 načrtujemo izvedbo drugih izobraževalnih aktivnosti (izvajanje bo prilagojeno gradnji objektov), kot so: izvedba tradicionalnega otroškega slikarskega Ex-tempora ob Svetovnem dnevu voda, organizacija različnih delavnic za mlade ob obeležitvi Tedna mobilnosti ter Evropskega dneva opazovanja ptic, vzpodbujanje, pomoč in sodelovanje pri pripravi raziskovalnih nalog za učence OŠ in SŠ ter sodelovanje s študenti Biodiverzitet/UP pri opravljanju redne študijske prakse na območju rezervata.

Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu

Upravljalne strategije

11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji

11.2. Distribucija programa ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom

Strategiji sta izvedeni, aktivnosti v 2014 ne načrtujemo.

11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami

Ukrepi

- Nadgrajevanje prvih stikov
- Vzpostavitev trajnega sodelovanja

Z rednimi stiki z raziskovalci in raziskovalnimi ustanovami bomo ohranjali in nadgrajevali sodelovanje in na ta način dobili tudi ustrezne povratne informacije in predloge na podlagi specialnih znanj strokovnjakov, s pomočjo katerih bomo lahko v prihodnje dodatno nadgradili obstoječi program.

11.4. Koordinacija raziskovalnega dela

Ukrepi

- Sklenitev formalnih dogovorov z zainteresiranimi ustanovami in posamezniki
- Skupni detajlni plani izvedbe raziskav in monitoringa
- Organizacija in koordinacija izvedbe
- Sodelovanje pri analizah in interpretaciji rezultatov
- Skupno vrednotenje in načrtovanje novih raziskav in monitoringov

Zgoraj navedeni ukrepi so v večji ali manjši meri potrebni pri vseh oblikah raziskovalnega dela, saj bomo le tako lahko zagotovili zelene rezultate. Največji vložek upravljavca načrtujemo pri skupni pripravi detajlnih planov izvedbe raziskav in monitoringa, kot tudi pri analizah, vrednotenju in načrtovanju novih raziskav in monitoringov. Pri naročilu programov raziskav, ki smo jih opredelili v okviru drugih ciljev, bomo upoštevali zakonodajo s področja javnega naročanja.

11.5. Vključevanje rezultatov tovrstnih raziskav v upravljalne aktivnosti v rezervatu

Ukrepi

- Uporaba rezultatov pri upravljalnih aktivnostih – spremembe upravljanja
- Preverjanje novih dognanj ob vsakršnem letnem pregledu načrta upravljanja in upoštevanje rezultatov
- Uporaba rezultatov pri pripravi načrta upravljanja za obdobje po letu 2014

Glede na vpliv novih dognanj na habitate, vrste in biotsko pestrost naravnega rezervata Škocjanski zatok smo rezultate raziskav in monitoringa vključevali v spremembe upravljalnih aktivnosti in s tem tega načrta upravljanja na treh različnih nivojih:

- pri rezultatih, ki izkazujejo neposreden in takojšnji negativen vpliv na habitate, vrste in biotsko pestrost ob nadaljevanju aktivnosti, bomo upravljanje spremenili takoj, seveda če bodo zato izpolnjeni vsi pravno-formalni pogoji in pri večjih ukrepih, povezanih s financiranjem, tudi če bodo na voljo ustrezna finančna sredstva;
- za rezultate, kjer možen negativen vpliv na habitate, vrste in biotsko pestrost ni takojšnji, bomo nova dognanja vključili v Letne programe dela ob vsakršnem letnem pregledu izvajanja načrta upravljanja;
- v primerih, ko bodo dani rezultati relevantni za prihodnje upravljanje rezervata, jih bomo vključili v pripravo novega načrta upravljanja, ki ga bomo pripravili v obdobju 2013-14.

11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringu

Ukrepi

Upravljevec in zunanji izvajalci bomo pripravljali poročila o izvedbi raziskav in monitoringa, ki jih bomo opravili v skladu s tem načrtom. Po potrebi bodo poročila prilagojena poročanju Evropski komisiji o stanju kvalifikacijskih vrst in habitatov Škocjanskega zatoka kot območja Natura 2000.

Trženje

Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata

Upravljalne strategije

12.1. Razvoj že identificiranih virov

Ukrepi

- Sponzorstva in donacije
- Prihodki od vodenja skupin in drugi prihodki začasnega informacijskega centra
- Kandidiranje na razpisih za sofinanciranje projektov

Tudi vnaprej bomo ustvarjali prihodke iz doslej identificiranih virov. Prihodke rezervata, ki bodo neposredno vloženi v upravljanje rezervata, bomo v tem času skušali povečati tudi s pridobivanjem sponzorskih/donatorskih sredstev, prihodki od vodenja skupin ter kandidiranjem na razpisih za sofinanciranje projektov.

Žal smo z rebalansom proračuna RS za leto 2012 in nadaljnjimi zniževanji sredstev v proračunih 2013 in 2014 izgubili velik del proračunskih sredstev, namenjenih upravljanju naravnega rezervata. Del načrtovanih nalog še vedno lahko uspešno izvajamo v okviru projektov in preostanka proračunskega financiranja, medtem ko bomo z nekaterimi prioritetskimi ukrepi, kot je na primer vgradnja enostavnega zaporničnega objekta na jarku 9 morali počakati do odobritve proračunskih sredstev, saj je investitor v javno infrastrukturo naravnega rezervata MKO.

12.2. Priprava in izvedba tržne strategije

Ukrepi

- Priprava celovite ponudbe storitev in izdelkov

Ponudba storitev in izdelkov bo v letu 2014 ostala nespremenjena. Izdelave in nakupa spominkov ne načrtujemo tako zaradi pomanjkanja sredstev, kot tudi gradnje informacijskega centra in druge parkovne infrastrukture. V načrtu imamo pripravo seznama izdelkov in storitev, ki jih bomo v rezervatu nudili po otvoritvi informacijskega centra in druge infrastrukture, predvideni v 2015.

- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije

V okviru projekta Adriawet 2000 bomo skupaj z italijanskimi partnerji pripravili skupni program za celovito in trajnostno upravljanje zavarovanih območij. V letu 2013 smo z nekoliko zamude pričeli z internim izobraževanjem kadrov projektne partnerje s področij dela pri upravljanju zavarovanih območij, kjer so največje možnosti nadgradnje (trženje in financiranje, delo z javnostmi, ki vključuje komunikacijo, interpretacijo, izobraževanje, reševanje problemov ipd.), ki ga bomo zaključili v začetku 2014. V okviru priprave modela upravljanja bomo pripravili tudi del vsebin, neposredno uporabnih v načrtu upravljanja naravnega rezervata za naslednje srednjeročno obdobje.

Na podlagi doslej izvedenih analiz smo v letu 2013 skupaj s projektnimi partnerji pričeli z izdelavo skupnega modela naprednega upravljanja ter trajnostnega razvoja območij, ki bo dokončan v 2014. Kot podlaga za model bomo poleg rezultatov internega izobraževanja uporabili analize, ki smo jih pripravili v letu 2012. Za Škocjanski zatok smo v sodelovanju z ZRSVN identificirali in opredelili ekosistemske storitve območja, ki smo jih skupaj predstavili na mednarodnem simpoziju v Agadirju v Maroku ter kasneje pripravili tudi projektno delovno gradivo Ekosistemske storitve naravnega rezervata Škocjanski zatok. Analizirali smo tudi uspešnost doseganja ciljev iz načrta upravljanja NRŠZ za obdobje 2007-11, ki je pomembna osnova za pripravo naslednjega načrta, kot tudi modela upravljanja.

Ta sklop aktivnosti bomo povezali z razvojem novih vzorcev lokalnega sodelovanja za trajnostni razvoj območij, kamor sodi tudi razvoj trajnostnega financiranja, uporabe OVE na območjih, prenosa znanj in izkušenj med območji. V letu 2012 smo pridobili Študijo OVE za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki so jo projektanti uporabili tudi kot podlago za spremembo PZI – strojne instalacije, saj je bil glavni rezultat študije prav določen trenutno najbolj energetsko in cenovno učinkovit sistem ogrevanja, hlajenja in prezračevanja bodočega informacijskega centra ob upoštevanju lokalnih razmer in razpoložljivih virov OVE v rezervatu. V letu 2014 bomo izvedli seminarje za ozaveščanje podjetij in javne uprave o ohranjanju zavarovanih območij in območij Natura 2000 in poskušali razviti nove oblike lokalnega sodelovanja in sofinanciranja dejavnosti upravljanja naravnih rezervatov.

Ostalo

Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zagotavljanje varstvenega režima in ostale upravljavske naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON

Upravljalne strategije

13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora

Ukrepi

- Organizacija nadzorne službe, vključno z izobraževanjem naravovarstvenih nadzornikov, v kolikor bo organizirano s strani MKO
- Neposredno in stalno izvajanje nadzora in spremljanje stanja v rezervatu in njegovem zaledju
- Ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi, izrekanje predpisanih kazni ter obveščanje pristojnih inšpektorjev

Za nadzor nad izvajanjem varstvenega režima naravnega rezervata Škocjanski zatok skrbijo trije naravovarstveni nadzorniki in ena oseba na mestu prostovoljnega nadzornika, ki je še brez pooblastila. S prehodnimi določili ZON (175. člen) je bilo omogočeno, da so se naravovarstveni nadzorniki, ki so v času sprejema ZON že vsaj tri leta opravljali naloge neposrednega nadzora v naravi smatrali za že usposobljene in jim za pridobitev pooblastila ni bilo treba opraviti izpita. Na ta način je bilo pooblastilo priznано Igorju Brajniku in Borutu Mozetiču, medtem, ko je Željko Šalamun izpit za naravovarstvenega nadzornika opravil leta 2008.

Vse aktivnosti bomo tudi v letu 2014 izvajali skladno z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih imamo po zakonu in na podlagi doslej organiziranih izobraževanj. V kolikor bo na MKO v 2014 organizirano izobraževanje, se ga bo udeležil prostovoljni nadzornik, ki nam v zadnjem času pomaga pri delu v rezervatu.

Za polno opravljanje nalog, vključno z izrekom kazni za prekrške ter izterjavo ali izdajo plačilnega naloga za prekrške, mora imeti naravovarstveni nadzornik tudi pooblastilo po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 3/2007 *et al*). Trenutno nihče od naravovarstvenih nadzornikov, ki so zaposleni v NRŠZ, nima pooblastila po ZP-1, zato na območju rezervata opravljajo le naloge neposrednega nadzora, brez izrekanja glob. Kljub temu, da na območju NRŠZ do večjih kršitev varstvenih režimov ne prihaja in da večino kršitev odpravljamo z neposrednim opozarjanjem, bomo v letošnjem letu na dodatno izobraževanje za pridobitev pooblastila ZP-1 napotili vsaj dva od treh naravovarstvenih nadzornikov. Največ kršitev je povezanih s trganjem rastlin ter zadrževanjem v nasprotju s pogoji obiskovanja in zadrževanja (vzpenjanje na zastiralne nasipe ter hoja izven označenih poti ter nenajavljeni obiski večjih skupin). Ključne naloge naravovarstvenih nadzornikov so opredeljene v Programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (Načrt upravljanja) za obdobje 2007-13 in z Letnimi programi dela.

13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu

Ukrepi

- Izvajanje stalnega nadzora nad stanjem objektov, poti, označb, opreme in zemljišč v rezervatu v obliki rednih preventivnih pregledov in obhodov

- Izvedba vseh vzdrževalnih del
- Vzdrževanje integritete območja

V letu 2014 bomo izvajali stalni nadzor nad stanjem obstoječih objektov, poti, označb, opreme in zemljišč v rezervatu ter zagotavljali, da bodo v dobrem stanju. Tovrstne aktivnosti bodo v letu, ko bo potekala glavna gradbenih del za izgradnjo objektov v naravnem rezervatu, prilagojene izvedbi del in bodo delno tudi v pristojnosti izvajalca (da na primer povrne obstoječo infrastrukturo, npr. poti in pašne ograje, v prvotno stanje po izvedbi gradbenih del ali posameznih segmentov teh del). Skrbeli bomo tudi za redno vzdrževanje začasnega objekta ter vse opreme v lasti rezervata in v upravljanju. Letnemu poročilu bomo priložili preglednico s popisanimi osnovnimi sredstvi v lasti države, ki bodo v naravnem rezervatu na dan 31.12.2014.

V juliju 2013 je bilo ob vlamu v začasno barako na Bertoški bonifiki odtujene nekaj opreme za upravljanje naravnega rezervata v lasti upravljavca. V letu 2014 načrtujemo nakup nujno potrebne opreme (npr. izvenkrmni motor, motorna kosa, žaga ipd.).

13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov v skladu s pogodbami

Ukrepi

- Stalno spremljanje razpoložljivih finančnih virov
- Priprava ustreznih projektnih vlog za candidature na razpisana sredstva

Tudi v letu 2014 bomo spremljali vse razpoložljive finančne vire za upravljanje in urejanje rezervata ter pripravljali projektne vloge za kandidature na razpisana sredstva.

- Sodelovanje pri mednarodnih projektih

Na podlagi predhodnih projektnih vlog, ki so bile odobrene leta 2011, bomo zaposleni v naravnem rezervatu Škocjanski zatok sodelovali pri izvedbi dveh mednarodnih projektov (oziroma projektov, financiranih iz evropskih sredstev), ki se iztečeta konec leta 2014 in v začetku 2015. Ker s projektnimi aktivnostmi neposredno nadgrajujemo in izboljšujemo že predvidene ukrepe iz načrta upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok, so vsebine predstavljene v okviru ukrepov, na katere se nanašajo. Na tem mestu predstavljamo zgolj glavne informacije o pridobljenih projektih in njihovo povezavo s cilji in upravljavskimi strategijami tega programa:

<i>Naziv projekta 1</i>	Jadranska mokrišča za omrežje Natura 2000
<i>Kratek naziv / akronim</i>	Adriawet 2000
<i>Datum začetka in konca izvedbe</i>	1.11.2011 – 30.10.2014 (36 mesecev)
<i>Cilji projekta</i>	<ul style="list-style-type: none">- omogočiti razvoj skupne baze strokovnih in znanstvenih podatkov s področja biotske pestrosti in spletnega portala na podlagi primerjalnih metod zbiranja podatkov in določitvijo skupnih protokolov monitoringa,- poglobiti poznavanje različnih virov, ki so prisotni na območjih projekta (okolje, turizem, kmetijstvo, obrtništvo, energija, storitve, socialna ekonomija) z namenom, da se poenotijo ukrepi za ohranjanje biotske pestrosti v obliki predstavitev različnim nivojem oblasti ter prek socialno

- ekonomskega razvoja območij,
- omogočiti sprostitev vseh javnih in zasebnih finančnih virov, ki lahko pripomorejo k uresničitvi projektnih ciljev,
 - poglobiti in razširiti poznavanje dobrih praks upravljanja mokrišč na območjih Natura 2000 v Evropi,
 - določiti skupen način trajnostnega razvoja projektnih območij ob upoštevanju obstoječih upravljalških programov,
 - načrtovati in udeležiti skupne pobude s področja didaktike, okoljske vzgoje, kulturne animacije in ozaveščanja, ki predstavljajo izobraževalno investicijo v mlajše generacije in lokalne skupnosti,
 - preveriti nove modele lokalnega sodelovanja, ki temeljijo na širjenju socialnih in okoljskih določil in ki spodbujajo javne ustanove in zasebne subjekte k aktivnostim v dobrobit biotske pestrosti in trajnostnega razvoja,
 - razviti skupne programe in aktivnosti s področja ozaveščanja in komunikacije po različnih ciljnih skupinah, v smislu ovrednotenja biotske pestrosti in trajnostnega razvoja, ter določitve skupne ponudbe projektnih območij.

<i>Vrednost projekta (vrednost akt., ki so del upravljanja NRŠZ)</i>	269.999,99 € (v celoti namenjenih nadgradnji upravljanja NRŠZ)
<i>Financerji projekta / program oz finančni instrument</i>	85% ESRR sredstev, 15% nacionalnega sofinanciranja / Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013
<i>Upravljalvske strategije, ki jih s projektom nadgrajujemo v 2013</i>	raziskave in monitoring: strategije 1.7, 1.8 ter ostale s sklicem nanje; komuniciranje – cilj 8; izobraževanje – cilj 10; razvojne priložnosti in model lokalnega sodelovanja – cilj 12

<i>Naziv projekta 2</i>	Preparatory inventory and activities for the designation of marine IBAs and SPAs for <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i> in Slovenia
<i>Kratek naziv / akronim</i>	Simarine-Natura
<i>Datum začetka in konca izvedbe</i>	1.9.2011 – 28.2.2015 (42 mesecev)
<i>Cilji projekta</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poglobiti znanje o distribuciji, populacijskih gostotah, preletnih poteh in sezonski dinamiki vranjeka v slovenskem morju, - pripraviti strokovni predlog novega morskega IBA območja v slovenskem morju in njegova razglasitev, - razglasitev novega posebnega območja varstva v slovenskem morju na podlagi v projektu pridobljenega znanja, - pripraviti učinkovite strokovne podlage za protokol ukrepanja v primeru razlitja nafte, - vključiti cilje novo razglašene območja v upravljalvske prakse deležnikov projekta, - izboljšati ozaveščenost o pomenu slovenskega morja pri ohranjanju vranjeka pri splošni javnosti in izbranih ciljnih skupinah.
<i>Vrednost projekta (vrednost akt., ki so del upravljanja NRŠZ)</i>	474.458 € (priprava strokovnih smernic za pripravo protokola ravnanja v primeru razlitij nafte in zaoljenih ptic je ocenjena na približno 30.000 €)
<i>Financerji projekta / program oz finančni instrument</i>	60% EU (LIFE+) sredstev, 28,6% prispevek partnerjev in sofinancerjev, 11,4% prispevek DOPPS kot prijavitelja / finančni

instrument EU LIFE+

Upravljalvske strategije, ki jih s projektom nadgrajujemo v 2013 Strategija 7.1 v delu, ki se nanaša na preprečevanje in ravnanje v primeru onesnaženj na morju

Kot partner sodelujemo pri prijavi projekta Osveščanje je ključ ohranjanja biotske pestrosti (CRO x SI FLORA) prijavitelja Notranjski regijski park, ki smo ga skupaj s še drugimi slovenskimi in hrvaškimi parki prijaviili na razpis čezmejnega programa IPA Slovenija-Hrvaška 2007-2013 v aprilu 2012. V času priprave tega predloga programa dela rezultati projekta še niso bili znani. V kolikor bo projekt potrjen, bomo sodelovali pri njegovi izvedbi.

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata

Ukrepi

- Pridobitev pristojnosti za upravljanja za območja, ki so znotraj meja ureditvenega načrta, vendar izven meja rezervata

V letih 2011-13 smo z Ministrstvom za okolje in prostor ter Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, aktivno sodelovali pri pripravi nove uredbe o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki jo je Vlada RS sprejela 6.9.2013 in je po objavi v Uradnem listu RS, št. 75/2013, pričela veljati 24.9.2013. S tem dnem smo zaradi spremembe meja v novi uredbi pridobili pristojnost za upravljanje vseh funkcionalnih delov naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki niso bili znotraj meja rezervata po prej veljavnem zakonu.

Z Agencijo RS za okolje smo v letu 2011 aktivno pristopili k lastninjenju zemljišč v naravnem rezervatu, ki so v zemljiški knjigi še zavedene kot družbena lastnina. V tem procesu, ki še ni končan, so imeli sodelujoči z ARSO tudi nalogo preveriti, če je zemljišča v t.i. trikotniku mogoče lastniniti v skladu z določbami Zakona o vodah, česar pa zaradi prezasedenosti in kasnejše reorganizacije niso izvedli. Vpis lastninjenih zemljišč na podlagi pravnomočnih odločb v Zemljiško knjigo je zagotovilo Državno pravobranilstvo: zemljišče 1569/102, k.o. Koper, ki je bilo lastninjeno na podlagi delne odločbe št. 35612-1/2011-3 z dne 20.4.2011 (prej DL s pravico uporabe Luke Koper d.d.) je vpisano kot last RS z začetkom učinkovanja vpisa 20.2.2012. Vseh 25 zemljišč v k.o. Bertoki in k.o. Koper, ki so bila prej DL s pravico uporabe MO Koper, je bilo na podlagi delne odločbe št. 35612-2/2011-4 z dne 21.4.2012, vknjiženo kot last RS z začetkom učinkovanja vpisa 2.8.2012.

S tem je dolgotrajni potek lastninjenja zemljišč na podlagi teh dveh odločb končan in urejeno lastništvo na glavnini zemljišč v naravnem rezervatu, medtem ko so na nekaj zemljiščih lastniške zadeve še odprte in bo potrebno dodatno urejanje. Zaradi reorganizacije so na ARSO v 2012 prenehali z izvajanjem postopkov in po naši oceni je nadaljevanje lahko le stvar dogovora med ministrstvom in njegovim organom v sestavi. Do konca leta 2013 bomo pripravili natančen pregled lastništva zemljišč v naravnem rezervatu ter ga ministrstvu posredovali v okviru letnega poročila za leto 2013. Nadaljnje ukrepe na tem področju na osnovi trenutnega stanja bomo predlagali tudi v okviru novega načrta upravljanja, saj gre za dolgotrajne postopke, ki se bodo odvijali tudi v naslednjih letih.

- Priprava letnih programov dela in poročanje v skladu s koncesijsko pogodbo

Pripravili bomo letni program dela rezervata za 2015 in letno poročilo o uresničevanju ciljev iz programa dela za 2013. V okviru slednjega bomo ocenili doseganje ciljev načrta upravljanja.

- Pregled in evalvacija načrta upravljanja, priprava načrta za obdobje po letu 2014

Med glavnimi prioriteta v letih 2013-14 je tudi priprava in sprejem načrta upravljanja za naslednjih 10 let, ki bo potekala ob strokovni pomoči ZRSVN. Priprava načrta bo razdeljena na naslednje glavne sklope z naslednjo časovnico:

Glavni sklopi:	Časovni okvir priprave:
- pregled in evalvacija izvajanja trenutnega načrta upravljanja	do konca dec. 2013
- oblikovanje dolgoročnih in operativnih ciljev upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok za naslednje srednjeročno obdobje	januar 2014
- sestanek s predstavniki MKO – navodila za vsebinsko pripravo načrta in pregled oblikovanih ciljev	januar 2014
- sprememba strukture načrta v smeri večje učinkovitosti dokumenta	februar 2014
- priprava upravljavskih strategij in ukrepov ter njihovo ovrednotenje	februar – april 2014
- izdelava končnega predloga načrta ter interni pregled	april – maj 2014
- predstavitev načrta ter potrditev njegove ustreznosti s strani Odbora za NRŠZ ter MKO	junij 2014
- medresorsko usklajevanje načrta	julij – september 2014
- obravnava in sprejem načrta na Vladi RS	oktober – november 2014

- Zbiranje in vodenje dokumentacije o stanju naravnih vrednot v rezervatu

Zbirali, vodili in arhivirali bomo vso dokumentacijo o stanju naravnih vrednot ter o tem obveščali pristojne institucije. Arhiv dokumentacije je tako v osrednji pisarni DOPPS v Ljubljani, kot tudi v začasni informacijskih pisarni NRŠZ v Kopru.

- Računovodstvo, administracija

Računovodstvo smo že v preteklih letih prilagodili spreminjajoči se zakonodaji na tem področju, predvsem vodenju ločenih evidenc za javno službo, ki jo opravljamo z upravljanjem NR Škocjanski zatok ter na področju razdelitve pridobitne in nepridobitne dejavnosti, pa tudi prenosa nepremičnin v last države ter vodenja investicij. Tudi v letu 2014 bomo spremljali novosti na finančno-računovodskem področju in se po potrebi prilagajali novim zakonskim izhodiščem ter natančnejšim navodilom ministrstva na tem področju.

- Zaposlovanje ustreznih kadrov v skladu s potrebami rezervata (redno in honorarno zaposleni)

V drugi polovici leta 2012 se je končalo delovno razmerje z enim od zaposlenih nadzornikov, katerega naloge smo v preostanku leta prerazporedili na druge kadre ter z angažmajem študentov. Ker sta dva redno zaposlena nadzornika v rezervatu glede na obseg nalog s področja nadzora in upravljanja nujna, do konca leta 2013 načrtujemo zaposlitev novega kadra (predvidoma pred začetkom gradnje objektov, ko se bo obseg nalog na terenu še bistveno povečal).

Po potrebi bomo honorarno zaposlili druge kadre, predvsem honorarne sodelavce za oskrbo pašnih živali, v obdobju gradnje objektov v letu 2014 pričakujemo manjše potrebe po dodatnih vodnikih, saj bo naravni rezervat vsaj med večjimi posegi zaprt za obisk.

IV. PREGLED PRIORITET IN KAZALNIKOV USPEŠNOSTI PRI IZVEDBI PROGRAMA V LETU 2014

Prioritete v letu 2014 smo smiselno določili na podlagi Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (načrt upravljanja) in zamud, ki so pri uresničevanju določenih ciljev in ukrepov iz načrta upravljanja nastale v preteklih letih njegove izvedbe. Pri tem smo dodatno upoštevali tudi razpoložljiva sredstva in napredek priprave projektov, predvsem za izgradnjo načrtovane infrastrukture za obiskovalce, kot tudi glede na obveznosti pri projektih v izvedbi (Adriawet 2000 in Simarine-Natura). Zaradi zamude pri sprejemu nove uredbe o naravnem rezervatu Škocjanski zatok se dokončanje priprave in sprejem naslednjega načrta upravljanja prestavi v leto 2014, v katerem bomo pri upravljanju rezervata kot podlago uporabili še sprejeti načrt upravljanja za obdobje 2007-11, kar je zaradi zamud pri investicijskem delu izvedbe programa in ponavljajočih se upravljaljskih nalogah tudi smiselno. V dosedanem času izvajanja načrta upravljanja je prišlo do določenih sprememb, predvsem terminskih zamikov pri izvedbi nekaterih ukrepov, ki so v preglednici označene z zvezdico (*), in sicer:

1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov: dela so bila dokončana v letu 2007, dopolnitev je potrebna zaradi optimiranja vodno-gospodarskega sistema, vendar do nadaljnjega zaradi pomanjkanja finančnih sredstev izvedbe ne moremo načrtovati z izjemo manjših vzdrževalnih del, kot so predvidena tudi v 2014.

4.2. Repopulacija vegetacije: zaradi zamude pri dokončanju obnove lagune in dolgotrajnejšega kaljenja semen in priprave sadik se strategijo izvaja tudi v letu 2014, ko sicer ni bila več predvidena.

5.4. Preprečitev motenj pod ankaransko vpadnico – zasaditev območja: zaradi kasnejše izvedbe vpadnice se zasaditev območja prestavi v obdobje 2012-14.

6.4. Sanacija Jezerca je pogojni ukrep, ki smo ga predvidevali pod pogojem, da bo pred njo urejeno kanalizacijsko omrežje na Škocjanskem hribu. Ker doslej dela za ureditev priklopa kanalizacijskega omrežja na kolektor niso bila izvedena, se z izjemo Raziskave kakovosti vodnega okolja Jezerca (izvedel ZZV Koper v 2011) priprava strokovnih podlag ni pričela. Ukrepe bomo ponovno določili v okviru novega načrta upravljanja, v letu 2014 pa smo si na podlagi prej omenjene raziskave za cilj zadali umestitev območja Jezerca v redni monitoring površinskih voda, ki ga izvaja država (ARSO).

7.1. Protokol ukrepanja v primeru razlitij nafte in naftnih derivatov: ker aktivnost bistveno presega naša pooblastila kot upravljavca rezervata, smo zaradi posebnega interesa organizacije aktivnosti vključili med vsebine LIFE+ projekta SIMARINE-NATURA, ki ga izvajamo od septembra 2011, k sodelovanju pa se je zavezala tudi ARSO in drugi pomembni deležniki.

8.2. Mediji in odmevni dogodki: postavitve potujoče razstave se podaljšajo v leto 2014; oglaševanja v letu 2014 ne načrtujemo, ker bo potekala gradnja objektov in ukrep pred dokončno ureditvijo rezervata ni potreben.

9.2. Zagotovitev financiranja, 9.3. Izdelava dokumentacije, 9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti, 9.5. Izgradnja centra za obiskovalce in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki in 9.6. Objekti pod ankaransko vpadnico: zaradi daljših postopkov pridobivanja sredstev in urejanja razmerij med ministrstvi, vključenimi v gradnjo objektov v NR Škocjanski zatok, kot smo predvidevali v času priprave NU, je glavnina gradbenih del predvidena v obdobju 2014-15.

10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce: dodali smo nadgradnjo izobraževalnega programa za tekoče šolsko leto, ki je v obdobju trajanja tega Načrta upravljanja stalna.

12.1. Razvoj že identificiranih virov se podaljšuje zaradi zamud pri izgradnji objektov, zaradi česar ni mogoče razviti vseh virov financiranja naravnega rezervata; v okviru točke 12.2. Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije pa smo kot prioriteto 1 opredelili aktivnosti v okviru projekta Adriawet 2000, usmerjene v izdelavo novih modelov upravljanja in financiranja območij.

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata – prioriteta 1 v okviru te točke je tudi priprava načrta upravljanja za naslednje srednjeročno obdobje, ki se je zakasnila zaradi dolgotrajnih postopkov usklajevanja in sprejema nove uredbe o naravnem rezervatu.

Pojasnilo k oznakam prioritete:

Prioriteta 1

Z 1 označujemo strategije in ukrepe, ki jih je nujno treba izvesti v določenem letu (npr. ukrepi upravljanja in nadzora, ukrepi, ki se nanašajo na izgradnjo infrastrukture za obiskovalce in prevzete projekte, nekateri programi monitoringa, poročila).

V kolikor do izvedbe teh ukrepov ne pride v predvidenem obdobju, bo to neposredno in takoj negativno vplivalo na celotno izvedbo načrta in prispevalo k slabšemu doseganju ciljev rezervata. Glede na cilje rezervata in tega načrta bo neizvajanje teh ukrepov prizadelo ogrožene živalske in rastlinske vrste ter negativno vplivalo na biotsko pestrost območja, saj ne bodo vzpostavljeni pogoji za njihovo ponovno naselitev. Razlogi za neizvajanje teh ukrepov morajo biti zelo dobro opredeljeni v letnih poročilih.

Prioriteta 2

Sem sodijo strategije in ukrepi, ki so pomembni za nemoteno upravljanje rezervata. Priporočljivo je, da se izvedejo v predvidenem roku. Pri izvedbi teh smo toliko fleksibilni, da jih izvedemo v obdobju do enega leta kasneje brez neposrednih in takojšnjih negativnih vplivov na habitate, vrste in biotsko pestrost. Pričakovati je, da jih bomo v pričakovanih razmerah izvedli v predvidenem letu, preložijo se lahko zaradi nepričakovanih okoliščin.

Ob neizvajanju ukrepov prioritete 2 pride do poslabšanja varstvenega statusa habitatov in vrst v obdobju 2-3 let. Razlogi za neizvajanje se opredelijo v letnih poročilih.

Prioriteta 3

V ta sklop sodijo zaželene strategije in ukrepi, ki jih bomo v predvidenem letu izvedli le, v kolikor bodo to dopuščali čas in drugi resursi. Pomembno je, da ukrepe prioritete 3 identificiramo in jih do konca izvajanja načrta tudi izvedemo. V ta sklop npr. sodijo posebne raziskave ter diplomske in podobne naloge, ki jih predvsem vzpodbujamo, moramo pa za pomoč raziskovalcem nameniti tudi nekaj časa.

Kazalniki/ rezultati

Na podlagi navodil ministrstva smo poleg prioritete v preglednico vključili tudi kazalnike oz. rezultate predvidenih ukrepov.

Preglednica 7: Programske prioritete pri upravljanju NR Škocjanski zatok v letu 2014 po ciljih in ukrepih s kazalniki/ rezultati

Cilji/strategije/ukrepi	Prioritete 2014	Kazalniki / rezultati
Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju		
1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)	-	-
1.2. Vgradnja zapornic in drugih VG objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja	-(1*)	Optimiziran VG sistem
1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja (vsi ukrepi)	-	-
1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture		
- Nadzor stanja in upravljanje sestojev trstičja in vrbovja	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst

- Vzdrževanje določenega vodnega režima v trstičju	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki		
- Čiščenje dovodnih jarkov	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture
- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Nadzor zaraščanja otočkov in čiščenje vegetacije	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Košnja/ mulčanje zaraščajočih se predelov	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Monitoring in čiščenje Are na območju izven rezervata	3	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
1.6. Upravljanje z morskim močvirjem	-	-
1.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Vpogled v stanje, primerjava s podatki pred obnovo, optimizacija upravljanja in metodologije
1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin	1	Vpogled v stanje, primerjava s podatki pred obnovo, predlogi strokovnjakov glede optimizacije upravljanja, metodologije monitoringa
1.9. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki, predlogi strokovnjakov glede optimizacije upravljanja
Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žlicarica		
2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov (vsi ukrepi)	-	-
2.2. Upravljanje 12 ha vlažnih in močvirnih travnikov		
- Ugotovitev najprimernejših metod za preobrazbo ruderalnih površin v travnike	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje ali paše	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Košnja in mulčanje travnikov	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Pridobitev semenske banke in dosejanje travnikov	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
2.3. Vgradnja zapornic in drugih VG objektov in upravljanje nivojev vode za potrebe ptic		
- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev	1	Glej 1.8.
2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov	1	Izboljšanje stanja združb
2.6. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Glej 1.9.
2.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.
2.8. Izvedba nadzora nad plenilci in tujerodnimi vrstami (vsi ukrepi)	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst (preprečitev predacije,

		invazivnih vrst – povezava z ukrepom 9.7)
2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem

3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni (vsi ukrepi)	-	-
3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja		
- <i>Opazovanje delovanja lagune</i>	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- <i>Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni</i>	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- <i>Redno vzdrževanje zaporničnega sistema</i>	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture
3.3. Raziskave in monitoring flore in favne ter tujerodnih vrst v laguni	-(3)	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki in nadzor tujerodnih vrst

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007

4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno z odstranjevanjem sedimenta (vsi ukrepi)	-	-
4.2. Repopulacija vegetacije (vsi ukrepi)	2*	Izboljšanje stanja združb
4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune (vsi ukrepi)	2	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki, predlogi strokovnjakov glede optimizacije upravljanja
4.4. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Glej 1.9.

Cilj 5: Upravljanje robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločlega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre

5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za obe vrsti		
- <i>Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni</i>	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, hidrološkega režima lagune
- <i>Upravljanje vegetacije na gnezditvenih površinah beločlega deževnika in na gnezditvenih otočkih</i>	2	Glej 4.3.
5.2. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.
5.3. Izvedba nadzora nad plenilci (vsi ukrepi)	1	Glej 2.8.
5.4. Preprečitev motenj pod ank.vpadnico		
- <i>Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico (2012-13)</i>	1*	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, preprečitev dostopa na varovane dele
- <i>Sodelovanje z upravljalcem ankaranske vpadnice za kakovostno upravljanje in vzdrževanje ceste</i>	2	Preprečitev negativnih vplivov cestne infrastrukture na rezervat

Cilj 6: Upravljanje in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic in drugih močvirskih ptic

6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtničarske dejavnosti	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
---	---	--

6.2. Vzdrževanje preлива vode iz Jezerca v laguno (vsi ukrepi)	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, hidrološkega režima lagune
6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst		
- Vzdrževanje ruderalne vegetacije	3	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
6.4. Sanacija Jezerca (pogojno)	-	-
6.5. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.
6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev	1	Glej 1.8.

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na celotnem območju rezervata

7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata		
- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnim VG službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane	2	Zagotovljena potrebna količina vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje pri adaptiranju VG objektov izven rezervata	3	Zagotovljena potrebna količina vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja	1	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Protokol obveščanja in ukrepanja – razlitja in druga onesnaženja	1	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje za zagotovitev preventivnih ukrepov na izpušnih meteornih vod v rezervat (npr. ustrezni lovilci olj, filtri in redno vzdrževanje)	2	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje pri nadzoru - dela, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost vode v rezervatu	2	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje v Sea Alarm Foundation	2	Dodatno znanje in izkušnje pri pripravi protokola ukrepanja v primeru razlitij
- Izdelava strokovnih smernic za pripravo protokola ukrepanja in rehabilitacija ptic (projekt Simarine-Natura)	1*	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptažne vrtine SZV-1/02 po potrebi (opcijna rešitev)	-	-
7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov		
- Izvajanje dolgoročnega programa preiskav vode	1	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov	2	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki

Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in javnih službah

8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev (vsi ukrepi)	2	Ključna sporočila prenešena glavnim ciljnim skupinam
8.2. Mediji in odmevni dogodki		
- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih	2	Ključna sporočila prenešena splošni javnosti
- Sejmi in prireditve	3	Ključna sporočila prenešena glavnim ciljnim skupinam
- Potujoča razstava	3*	Ključna sporočila prenešena glavnim ciljnim skupinam

- Oglaševanje	3*	-
8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata (vsi ukrepi)	2	Ključna sporočila prenešena glavnim ciljnim skupinam
8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami (vsi ukrepi)	2	Positivna podoba rezervata pri glavnih ciljnih skupinah
8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij (vsi ukrepi)	1	Pridobljena nova znanja, izkušnje; nadgradnja programa s projektom Adriawet 2000
Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila		
9.1. Dokončanje izhodišč	-	-
9.2. Zagotovitev financiranja (vsi ukrepi)	1*	-
9.3. Izdelava dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj (vsi ukrepi)	1*	Podlage za doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami (vsi ukrepi)		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
- Vzdrževanje objektov in ureditev	1	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture in ureditev, varnost obiskovalcev
9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)		
- Izvedba javnih naročil	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.7. Minimiziranje motenj		
- Izgradnja, vzdrževanje in dopolnjevanje vseh naravnih in umetnih zastorov	2	Preprečitev motenj na živi svet s strani obiskovalcev, omejevanje tujerodnih vrst
- Omejen vstop v določene dele rezervata med gnezditveno sezono	2	Preprečitev motenj na živi svet s strani obiskovalcev
- Kodeks obnašanja v rezervatu	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Vodenje skupin	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Dodatna protihrupna zaščita (opcijska rešitev)	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Sodelovanje za zmanjšanje hrupa in svetlobnega onesnaženja v okolici rezervata	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
9.8. Monitoring števila obiskovalcev in raziskava njihovih potreb in zahtev (vsi ukrepi)	2	Kakovostno doživljanje narave, izboljšanje programov

Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati		
10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (vsi ukrepi)	2*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za vse izobraževalne skupine
10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave
10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave
10.4. Izvajanje izobraževalnega programa (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za vse izobraževalne skupine

Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu		
11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji (vsi ukrepi)	-	-
11.2. Distribucija program ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom (vsi ukrepi)	-	-
11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami	2	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata
11.4. Koordinacija raziskovalnega dela (vsi ukrepi)	2	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata
11.5. Vključevanje rezultatov raziskav v upravljalne aktivnosti (vsi ukrepi)	2	Doseganje znanstveno-razis. ciljev, izboljšanje upravljanja in s tem vpliv na ugodno stanje varovanih vrst in habitatov
11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringih	1	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata

Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata		
12.1. Razvoj že identificiranih virov (vsi ukrepi)	2*	Oblikovani zadostni prihodki za izvajanje javne službe
12.2. Priprava in izvedba tržne strategije		
- Priprava celovite ponudbe storitev	3	Oblikovani načrti za zadostne prihodke za izvajanje javne službe, prenos vsebin
- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije (projekt <i>Adriawet 2000</i>)	1*	Oblikovani načrti za zadostne prihodke za izvajanje javne službe

Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zgotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalne naloge v skladu z ZNRŠZ, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om		
13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora (vsi ukrepi)	1	Učinkovito izvajanje javne službe, preprečitev negativnih vplivov
13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu (vsi ukrepi)	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture in ureditev
13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov po pogodbah		
- Izvedba potekajočih projektov	1	Doseganje projektnih ciljev, s katerimi prispevamo k doseganju osnovnih ciljev rezervata
- Ostali ukrepi	2	Oblikovani zadostni prihodki za izvajanje javne službe ter vodenje investicij v rezervatu
13.4. Učinkovito upravljanje rezervata		

- Pridobitev pristojnosti za upravljanje za območja, ki so v UN, vendar izven meja rezervata	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Pregled in evalvacija tega NU, priprava in sprejem novega NU za naslednje srednjeročno obdobje	1*	Učinkovito upravljanje rezervata in doseganje njegovih varstvenih in razvojnih ciljev
- Ostali ukrepi	2	Učinkovito izvajanje javne službe

V. PREGLED FINANČNEGA OKVIRA

Finančna preglednica vsebuje povzetek glavnih predvidenih stroškov, od katerih so stroški izvedbe programa in investicij razdeljeni po upravljaljskih strategijah, stroški plač po ciljih, materialni stroški pa so prikazani v skupnih načrtovanih zneskih ter v preglednici 9 dodatno razdeljeni po posameznih kategorijah. V preglednici 8 so prikazani načrtovani stroški, ki so usklajeni s sredstvi, ki so trenutno predvidena v proračunu RS za leto 2014. Na prihodkovni strani so opredeljeni vsi viri za pokrivanje načrtovanih stroškov za izvedbo programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok v letu 2014.

Med načrtovanimi stroški materiala, storitev in plač je 60% namenjenih izvedbi varstvenih upravljaljskih in nadzornih nalog, 33% nalog urejanja obiska in ozaveščanja javnosti (v tej kategoriji je zaradi izgradnje in opremljanja objektov v letih 2014-15 predvidenih tudi okoli 3,3 mio eur investicijskih stroškov, ki pa v izračun deležev niso vključeni), 7% pa razvojnim nalogam.

Na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 53/2007) vodimo odhodke in prihodke iz opravljanja dejavnosti javne službe upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok na posebnih stroškovnih mestih v skladu s sodili, revidiranimi in s strani revizorke Milene Gorjup s.p. in potrjenimi v Revizijskem poročilu o preveritvi objektivne upravičenosti sodil z dne 28.2.2008.

Preglednica 8: Prikaz načrtovanih stroškov in virov za izvedbo programa dela NRŠZ v letu 2014

UKREPI	Priori- teta	PLAN 2014 - STROŠKI			
		Mat. in storitve	Investi- cije	Plače	SKUPAJ
STROŠKI PO CILJIH/ UKREPIH					
Cilj 1				29.287	29.287
1.2. Sanacija zapornic	I	2.500			2.500
1.5. Upravljanje vegetacije - zun.izvajalci	I	2.500			2.500
1.7. Monitoring ptic - obročki	I	400			400
1.8. Raziskave in monitoring favne in flore	I	10.920			10.920
1.9. Kartiranje HT-sladkovodni del	I	1.500			1.500
Cilj 2	I			12.058	12.058
2.2. Pašne živali, upravljanje	I	5.000			5.000
2.2. Dosajevanje travnikov	I	550			550
Cilj 3	I			2.202	2.202
3.2. Redno vzdrževanje zaporničnega sistema	I	1.000			1.000
Cilj 4	I			1.212	1.212
4.4. Kartiranje HT-brakični del	I	1.500			1.500
Cilj 5	I			2.267	2.267
5.4. Zasaditev obm. pod ank.vpadnico	I	950			950
Cilj 6	I			1.371	1.371
Cilj 7	I			9.961	9.961
Cilj 8	II			26.750	26.750
8.1. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani	II	500			500
8.5. Organizacija projektnih srečanj/ delavnic	II	3.000			3.000
Cilj 9	I			22.461	22.461
9.4-6. Gradnja objektov, nadzor (z DDV; po IP 2013)	I		2.938.892		2.938.892
Cilj 10	II			19.472	19.472
10.2. Oblikovanje in izdelava razstav, interpret. in	II	11.530	20.000		31.530

izobr.pripomočkov					
10.2. Snemanje (filmsko)	II	1.000			1.000
Cilj 11	II			757	757
Cilj 12	II			15.598	15.598
12.2. Izvedba projektnih seminarjev	II	2.250			2.250
Cilj 13	I			26.172	26.172
13.2. Oprema za upravljanje rezervata	I		3.000		3.000
13.4. Strokovna asistenca pri pripravi načrta upravljanja	I	4.564			4.564
Program 2013 - režijski in potni str., upr.stroški, oprema		35.120			35.120
SKUPAJ PROGRAM		84.784	2.961.892	169.569	3.216.245
NAČRTOVANI PRIHODKI			PLAN 2014 - PRIHODKI PO VIRIH		SKUPAJ
MKO-PP 214310		53.084	0	111.405	164.489
Adriawet 2000 (ESRR sredstva)		31.700	20.000	52.934	104.634
Simarine-Natura (LIFE+)				5.230	5.230
DOPPS - prihodki rezervata			3.000		3.000
SKUPAJ PROGRAM		84.784	23.000	169.569	277.353
<i>Objekti: ESRR-PP 683710, MG-PP 695910 (neto vrednosti)</i>			2.408.928		2.408.928
<i>Objekti: sredstva iz presežka SKZG RS 2005-07 (DDV)</i>			529.964		529.964
SKUPAJ INVESTICIJA - OBJEKTI			2.938.892		2.938.892

Preglednica 9: Načrtovani materialni stroški pri upravljanju NR Škocjanski zatok po glavnih skupinah

Okvirna specifikacija materialnih stroškov:	EUR
najem pisarne s stroški (elektrika, komunala, ogrevanje)	7.560
stroški telekomunikacij	3.120
stroški računovodstva	3.840
pisarniški in potrošni material (za nadzor.službo, vzdrževanje)	2.500
gorivo za mehanizacijo in ogrevanje začasnega objekta v rezervatu	2.600
dobavljena energija za zapornico	300
potni stroški - splošno	9.600
Potni stroški – projektni	4.000
drugi stroški: poština, spremljanje objav v medijih, pogostitve	1.600
SKUPAJ	35.120

Financiranje iz naslova presežka prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS

DOPPS je vsa dodeljena sredstva iz presežka prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS namenil za izvedbo ukrepa 9.5. Izgradnja centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami (vključno s hlevom z obrobo) in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki. Sredstva predstavljajo nacionalno sofinanciranje projekta »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« in pred letom 2013 upravljavalec zaradi zamude pri začetku investicije ni črpal, ker pa se celotna investicija nanaša tudi na ukrepe 9.3, 9.4 in 9.6, se tudi sredstva namenijo za vse štiri navedene ukrepe. V skladu s Programoma dela rezervata za leti 2012 in 2013 se k spodaj navedenima sklenjenima tripartitnima pogodbama skleneta nova aneksa, s katerima se obseg nalog razširi na vse štiri ukrepe, obdobje izvajanja pa se podaljša do 31.12.2015. Osnovni pogodbi se nanašata na:

1. sredstva v višini 296.645,69 EUR, ki predstavljajo presežek prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije za leti 2005 in 2006, za obdobje od 1.3.2008 do 31.12.2010, na podlagi 5. odstavka 148. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04), sklepa Vlade RS z dne 27.12.2007, sklepa ministra za okolje in prostor št. 406-12/2005/11 z dne 28.1.2008, popravka sklepa št. 406-12/2005/15 z dne 5.6.2008, sklenjene tripartitne pogodbe št. 2511-08-600135 o financiranju načrtovanih ukrepov na podlagi sprejetega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok in aneksov št. 1 in 2 k tej pogodbi,
2. sredstva v višini 203.709,00 EUR, ki predstavljajo iz presežek prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije za leto 2007, za obdobje do 30.6.2011 na podlagi 5. odstavka 148. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04), sklepa Vlade RS št. 47602-26/2008/5 z dne 10.7.2008, sklepa ministra za okolje in prostor št.: 476-25/2007/3 z dne 14.8.2008 ter sklenjene tripartitne pogodbe št. 2511-09-600030 o financiranju načrtovanih ukrepov na podlagi sprejetega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok in aneksa št. 1 k tej pogodbi.

Preglednica 10: Sredstva iz naslova presežkov Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS s porabo v letu 2013

ukrepi	Skupna razpoložljiva sredstva
9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh soglasij in dovoljenj	296.645,69 EUR
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje 2 km krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami za dvoživke in nevretenčarje na Bertoški bonifiki	(presežek 2005-06)
9.5. Izgradnja in oprema centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami (vključno s hlevom z obrobo) in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki	203.709,00 EUR (presežek 2007)
9.6. Izgradnja in oprema objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico	
SKUPAJ	500.354,69 EUR

ukrepi	Poraba v letu 2013
9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh soglasij in dovoljenj (sprememba Projekta za izvedbo, izvajalec Ravnikar Potokar d.o.o., izvedeno v aprilu 2013)	15.840,00 EUR
OSTANEK ZA PORABO V 2014-15	484.514,69 EUR

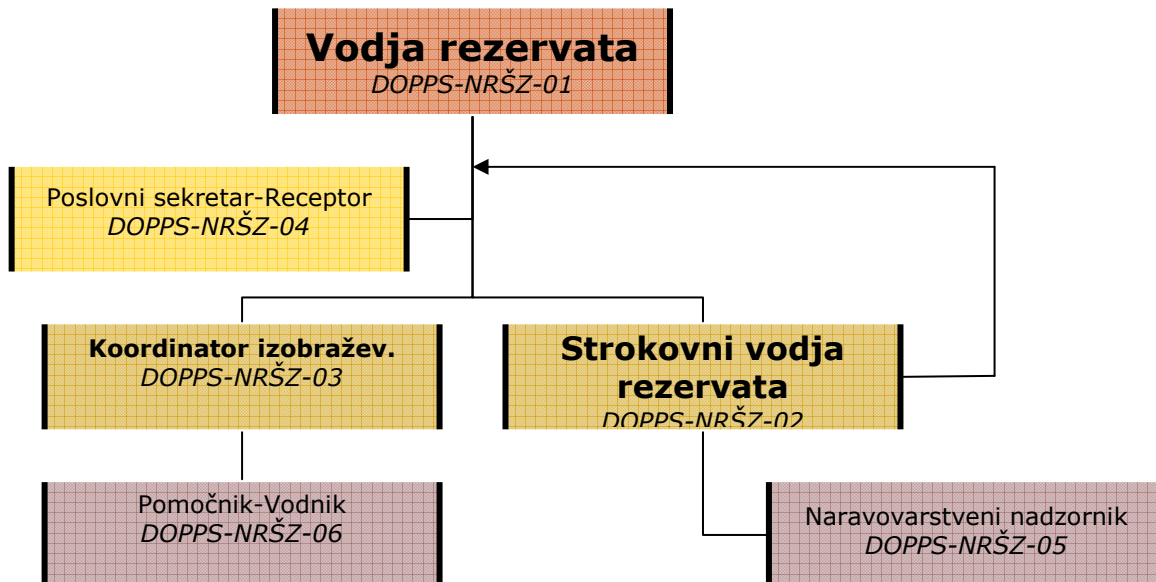
Neporabljeni del sredstev se prenese v prihodnje proračunsko obdobje. MGRT bo po sklenitvi pogodbe o sofinanciranju projekta »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« upravljavcu vrnil neto vrednost zgoraj navedenega plačanega računa v višini 13.200,00 EUR.

Zaradi zamud pri začetku investicije v objekte v naravnem rezervatu Škocjanski zatok le-ti ne bodo zgrajeni do predvidenega roka za financiranje načrtovanih ukrepov po obeh pogodbah, to je do 31.12.2012. Zato je pred iztekom roka treba skleniti anekse k obema pogodbama, s katerimi se financiranje ukrepov podaljša do predvidenega zaključka investicije v objekte v rezervatu v skladu z novo finančno dinamiko projekta in potrjeno vlogo za pridobitev ESRR sredstev (predlagani datum je 31.12.2015). Pobudo za sklenitev aneksov z obrazložitvijo smo na MKO posredovali v juniju 2012.

V primeru, da vsa pogodbeno sredstva iz presežkov Sklada ne bodo potrebna za gradnjo objektov, se razliko z aneksi in prihodnjimi programi dela naravnega rezervata prerazporedi na druge ukrepe, ki vsebujejo investicije v naravnem rezervatu, npr. za odkup zemljišč na območju ob Telekomu, ki je predlagano za vključitev v naravni rezervat z novo uredbo o NRŠZ, ali za druge investicijske nakupe.

VI. KADROVSKI NAČRT

Organigram delovnih mest za Sektor naravni rezervati - naravni rezervat Škocjanski zatok izhaja iz sprejetega akta o sistemizaciji DOPPS, ki velja od 1.9.2008:

V letu 2012 smo za izvedbo programa dela naravnega rezervata, nadgrajenega s projektnimi aktivnostmi in financiranjem, zaposlili dodatno osebo na osrednjem delovnem mestu Projektni koordinator za izobraževanje in PR. V času konic je bil povečan angažma ostalih zaposlenih na DOPPS, kot tudi honorarnih sodelavcev. V drugi polovici leta 2012 se je končalo delovno razmerje z enim od zaposlenih nadzornikov, katerega naloge smo v preostanku leta prerazporedili na druge kadre ter z angažmajem študentov. Ker sta dva redno zaposlena nadzornika v rezervatu glede na obseg nalog s področja nadzora in upravljanja nujna, načrtujemo zaposlitev novega kadra z letom 2014. Pričakovana zaposlenost v NR Škocjanski zatok v 2014, izražena z ekvivalentom polnega delovnega časa, naj bi po sedanjih ocenah znašala 7,2 FTE.

Program dela naravnega rezervata Škocjanski zatok v letu 2014 bo izvedlo 6 stalno zaposlenih v rezervatu (vodja rezervata, strokovni vodja rezervata, poslovni sekretar-receptor, koordinator izobraževanja in dva naravovarstvena nadzornika za polni delovni čas). Poleg tega bodo pri izvedbi programa z delom delovnega časa sodelovali še tretji naravovarstveni nadzornik, koordinator za izobraževanje in PR, ornitolog, poslovna sekretarka in direktor. Po potrebi bomo občasno zaposlovali še honorarne sodelavce (študentsko delo ali delo po pogodbi). Vsi predvideni kadri so potrebni za izvedbo redne dejavnosti javne službe upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok, kot jo opredeljuje veljavna zakonodaja in so predvideni v finančnem planu.

Preglednica 11: Predvidena struktura in obseg kadrovskega načrta za leto 2014

Zaposleni – naziv	Strok.izobrazba	Zaht. izobrazba	Trajanje
<i>SEKTOR NARAVNI REZERVATI – naravni rezervat Škocjanski zatok</i>			
Vodja rezervata	univ.dipl.ekon.	UNI	Ned.čas
Strokovni vodja rezervata	gimn.maturant	UNI/ alt. srednja	Ned.čas
Poslovni sekretar-receptor	dipl.org.	VS	Ned.čas
Koordinator izobraževanja	univ.dipl.biol.	UNI	Ned.čas
Naravovarstveni nadzornik - 2-3	poklicna/srednja	poklicna/srednja	Ned.čas
<i>SEKTOR SKUPNE SLUŽBE IN VODSTVO</i>			
Direktor	univ.dipl.biol., dr.	UNI	Ned.čas
Poslovna sekretarka	gimn.maturant	Srednja	Ned.čas
Projektni koordinator za izobr. in PR	univ.dipl.biol.	UNI	Dol.čas
<i>VARSTVENO ORNITOLOŠKI SEKTOR</i>			
Ornitolog	univ.dipl.biol.	UNI	Ned.čas.

Preglednica 12: Povzetek predvidenega angažmaja in stroškov zaposlenih v letu 2014

Zaposleni – naziv	% zap.	Del.ure	Urna postavka (EUR)	Str. plač/ osebe (EUR)	Vir: PP-2143 (EUR)	Drugi viri (EUR)
<i>SEKTOR NARAVNI REZERVATI – NRŠZ</i>						
Vodja rezervata (VR)	90%	1888	18,20 €	38.010,00	21.836,00	16.174,00
Strokovni vodja rezervata (SVR)	100%	2088	12,75 €	28.192,50	18.185,50	9.562,50
Posl.sekretar-receptor (PS-R)	95%	1988	9,01 €	19.827,50	9.105,60	10.721,90
Koordinator izobraževanja (KI)	100%	2088	9,80 €	20.877,50	12.217,50	8.660,00
Naravovarstveni nadzornik (NN1)	95%	1988	7,50 €	17.010,00	13.413,00	3.597,00
Naravovarstveni nadzornik (NN2)	100%	2088	7,50 €	17.010,00	17.010,00	0,00
Naravovarstveni nadzornik (NN3)	24%	500	11,39 €	19.425,00	5.550,00	13.875,00
Koordinator PR	47%	990	9,23 €	20.037,50	5.797,50	14.240,00
<i>SEKTOR SKUPNE SLUŽBE</i>						
Direktor (D)	11%	230	20,50 €	42.805,00	5.625,80	37.179,20
Poslovna sekretarka (PS)	11%	220	10,15 €	21.192,50	2.664,20	18.528,30
<i>VARSTVENO ORNITOLOŠKI SEKTOR</i>						
Ornitolog (ORN)	46%	970	11,39 €	23.782,32	0	23.782,32
SKUPAJ PLAČE VSI ZAP.		15.038		268.169,82	111.405,10	156.320,22
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2014				169.569,30	111.405,10	58.164,20

Opombe:

- V oceni stroškov plač po osebah (BOD2) zajemamo samo stroške plač, povezane z upravljanjem NR Škocjanski zatok (celotni BOD2*indeks zaposlenosti pri upravljanju rezervata);
- Urna postavka ustreza računovodski urni postavki.

Priloge – podrobne finančne preglednice:

Preglednica 13: Finančni načrt

Preglednica 14: Načrt dela kadrov po ciljih in aktivnostih: program dela NR Škocjanski zatok za leto 2013 (načrtovane efekt. ure, stroški in viri)